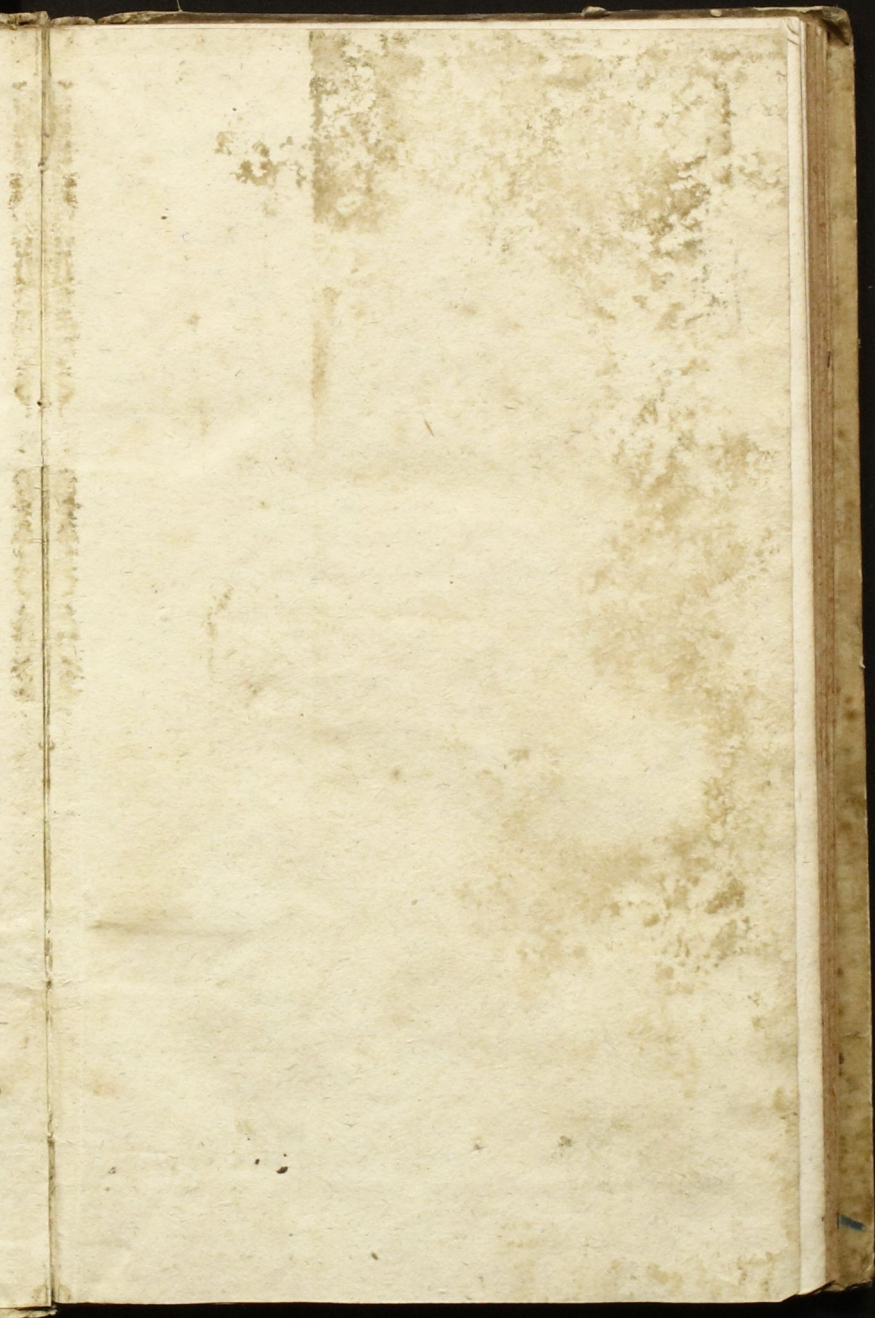

Qc. 128.

SENTENTIAE RABBINORVM
DE
SVCCESIONE
A B I N T E S T A T O
E T
TESTAMENTARIA
COLLECTAE

A
R. IOSEPH KARO

INTER CETERA IVRIS EBRAICI CAPITA
IN LIBRO SCHVLCHAN ARVCH DICTO

PER
R. MOSEN ISERLES

EMENDATO ATQVE SVPPLETO.

IN LINGVAM LATINAM VERTIT
ET PASSIM ILLUSTRAVIT
CHRISTIAN GOTTLOB MEYER SS. TH. STVD.

EDI CVRAVIT ATQVE ADDITIONES ADIECIT
GOTTLIEB HENRICVS STVCK

POTENT. BORVSS. REG. A COMMISSIONIBVS
ET QVAESTOR AERARII HALENSIS.

CVM PRAEFATIONE
DANIELIS NETTELBLADT.

HALAE MAGDEBVRGICAE
APVD IOANNEM CHRISTIANVM HENDEL

C1818CCLXXV.

VIRIS
ILLVSTRI
ATQVE
EXCELLENTISSIMIS
AMPLISSIMIS CONSVLTISSIMIS
REGII SCABINATVS
DVCATVS MAGDEBVRGICI
SENIORI
ATQVE
ASSESSORIBVS GRAVISSIMIS
PATRONIS ET FAVORIBVS
AETERNO PIETATIS ET OBSEQUII CVLTV
SVBMISSE COLENDIS

VERSIONEM HANC VALEM CVNQVE
EX RABBI KARO LIBRO

SCHVLCHAN ARVCH

DICTO

DEVOTISSIMA MENTE

DICAT ATQVE OFFERT

ILLORVM QVE
FAVORI ET BENEVOLENTIAE,

DENVO ETIAM ATQVE ETIAM

SE COMMENDAT

CHRISTIAN GOTTLOB MEYER.

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

DANIEL NETTELBLADT.

Sunt qui conqueruntur de multitudine scriptorum iuridicorum, eorumque numerum quotidie augeri, valde dolent. Negare quidem nequeo, iustam esse hanc querelam: ast desunt tamen in tanto scriptorum iuridicorum numero, scripta iuridica utilissima, quorum defectum suppleri valde optandum. Videlicet distinguendum est inter numerum scriptorum iuridicorum, qui prodit, si numerantur tantum, non ponderan-

a 3

ran-

rantur, & si ponderantur potius quam numerantur. Prius si fit, omnino tantus est eorum numerus, ut multis sine iurisprudentiae detrimento carere possimus. Determinare quidem non audeo numerum scriptorum iuridicorum: ast hoc scio ex computo a diligentissimo quodam Auditore olim ducto, mihiq̄ exhibito, in LIPENIO - IENICHIANA *bibliotheca iuridica reali*, secundum novissimam eius editionem de a. 1757. obvenire 40604. scripta iuridica, inter quae 21058. ad libros & opera Ictorum, reliqua 19546. vero ad scripta minutiora, veluti tractatus, programmata, dissertationes &c. referri possunt. Quod si nunc adduntur scripta a LIPENIO omissa, & recentiora quae post annum 1757 prodierunt, insigniter augetur eorum numerus. E contra vero, si scripta iuridica non numerantur tantum, sed simul ponderantur, insignis ubique se exserit defectus scriptorum iuridicorum necessariorum & utilissimorum. Non est huius loci indicem scriptorum iuridicorum conficere, quae refero in
ter

ter pia desideria: ast tamen hac occasione, quum praefandum sit scripto, quod defectum quendam supplet, generatim quaedam monebo de scriptis iuridicis, quae adhuc desiderari possunt, in tanta caeteroquin mole scriptorum iuridicorum.

Scripta iuridica, quorum defectum doleo, sunt partim scripta talia, quae plane deficiunt; partim talia, quae exstant quidem, ast ita comparata non sunt, ut praestent eum usum, quem praestare possent; partim talia quae itidem exstant quidem, & satis apta sunt ad finem cui inserviunt, ast non omnium usui patent, sicque idem est ac si plane deficerent.

Primae classis scripta sunt, ut varia alia taceam, nonnullarum partium iurisprudentiae compendia, quae plane deficiunt, veluti iuris gentium europæi, & veri nominis artis decretoriae, ab arte relatoria omnino diversae.

Ad *secundam* classem scriptorum iuridicorum, quae merito desiderantur, varii generis scripta referri posse censeo. Defunt quoad plerasque leges, quibus in Germania utimur, tales commentarii, qui secundum regulas commentarii veri nominis conscripti sunt, sicque non theoriam doctrinae de qua agit textus, sed potius textus analysin eiusque verum sensum continent. Desidero porro repertoria triplicis generis, videlicet repertorium *exegeticum*, *doctrinale* et *casuisticum*. Primum repertorium remittere deberet lectorem, secundum seriem textuum eius corporis iuris, vel partis cuiusdam eius, ad quod conscriptum est, ad loca scriptorum praestantissimorum Iuristarum, in quibus quilibet textus ex instituto explicatus est. Secundum repertorium, quod appello doctrinale, secundum ordinem alphabeticum, aut quoad totam iurisprudentiam, aut, quod consultius, quoad singulas partes eius, remittere deberet lectorem ad loca scriptorum praestantissimorum & praesertim recentiorum Iuristarum

rum, in quibus ab iis specialissimae quaestiones iuris ex instituto explicatae & enodatae sunt. Quod attinet tertium repertorium, quod casuisticum appellare placet, illud idem praestare deberet, quoad scripta praestantissimorum Iurorum, quae sub nomine Consultationum, Decisionum, Consiliorum &c. exstant. Videlicet remittendus esset lector per tale repertorium, itidem secundum ordinem alphabeticum conscribendum, ad loca dictorum scriptorum, quae sistunt casus decisos, qui pertinent ad eam iuris doctrinam, quam loquitur articulus cui adduntur haec loca. Tandem ad hanc secundam classem scriptorum, quae merito desiderantur, etiam referri possunt singularum partium iurisprudentiae systemata ita conscripta, ut in academiis collegiorum repetitioni inservire possint. Quem in finem, praetermissis & remissis ad compendiarium doctrinam quae eo pertinent, nunc singulae doctrinae eius disciplinae ad quam spectat systema, ulterius evolvendae, ita tamen, ut in iis subsistendum sit, quae ulterius illustrent

in compendiis dicta, & sufficiunt ad eum finem, ut discentes in academiis, si iis tale systema ad manus est, diligenti eius lectione ita proficiant, ut possint finitis studiis academicis, legendo specialissima scripta, seu scripta de singulis argumentis partium iurisprudentiae, & meditando, inoffenso pede ulterius progredi in singulis scientiis sic in academiis haustis.

Progredior ad *tertiam* classsem scriptorum iuridicorum, de quibus hic loquor. Duplici modo fieri potest, scripta iuridica quæ exstant omnium usui non patere, quoniam vel nimis rara sunt, vel in lingua plerisque ICTis non satis nota conscripta sunt. Unde per se patet, quæ scripta iuridica huc referri debeant, eorumque numerum non exiguum esse. Variis modis vero effici potest, talia scripta in eum redigi statum, ut nunc omnium usui pateant, sicque hunc defectum scriptorum iuridicorum suppleri. Spectant huc, ut taceam singulorum scriptorum recursionem, collectiones, tam scri-

scriptorum variorum auctorum, unde enati sunt thesauri iuris satis noti, quam unius auctoris; licet, quoad posterioris generis collectiones, non possim non quin moneam, eas hodie fere in abusum degenerare. Porro huc referri potest V. C. SCHOTTI novissimum, nec satis laudandum, institutum, cui inservit eius annum scriptum, quod prodit sub titulo: *Juristisches Wochenblatt*. Similis modus optime merendi de supplendis scriptis iuridicis, quorum defectus ICTIS, tam in cathedra, quam in foro versantibus, molestus est, tandem & is est, quo usus est editor praesentis scripti, Vir doctissimus GOTTL. HENR. STUCKIUS, dum in linguam ICTIS magis notam transferri curavit scriptum, de quo in docta prolusione, ipsi scripto praemissa, satis evictum dedit, supplere illud defectum scriptorum iuridicorum, quibus uti possumus in decidendis quaestionibus successionem iudæorum concernentibus. Laudabili conatu itaque edi non solum curavit praesens scriptum, quod huic fini optime inservit, sed &

in

in doctissimis suis additionibus egregie illustravit nonnulla eius loca. Eo magis vero laudandum Dn. Editoris, Viri de nostra civitate meritissimi, studium, sic & a sua parte subveniendi defectui cuidam scriptorum iuridicorum, quum sola EIVS virtus, non officii ratio, aut lucri bonus odor, ad hunc laborem suscipiendum EVM perduxerit. Vnde vehementer opto, alios eius exemplo excitari ad simile quid tentandum, ut sic magis magisque imminuatur numerus scriptorum iuridicorum, quorum defectus, tam in iuris theoria, quam praxi, fatis molestus est. Dabam Halæ d. xx. April. MDCCLXXV.

PRO.

PROLEGOMENA.

Diu multumque Iurisconsultos, quibus in terris Borussico sub scepro viventibus iurisdictio simul in Iudaeos concedita est, conquestos novimus, quod admodum animo titubare coacti sint intuitu iurium, inter Iudaeos in casibus successionis tam legitima quam testamentariae receptorum, secundum quae tamen lites huiusmodi de causis inter eos ortas, ab uno litigantium ideo invocati, dirimere legibus sunt adstricti.

Scilicet per privilegium generale Iudaeis concessum ¹⁾, in causis hereditariis atque aliis, in quibus ritus a Christianorum ritibus diversi
an-

1) datum Berolini d. 17. Aprilis 1750., publici demum iuris factum in novi corporis Constitutionum Borussico-Brandenburgicarum Tom. II. annos 1756-1760. complectente pag. 118 sqq.

antiquitus inter eos obtinuerunt, hi ritus approbati sunt, rabbinoque cum antistitibus, in prima quasi instantia, sed per modum arbitrii tantummodo, cognoscendi de iis data est concessio, ita tamen, ut partibus de huiusmodi laudo provocare liceat ad iudicem ordinarium, 2) qui litem decidat secundum leges mosaicas. 3)

Sed ubinam reperiendae sint hae leges mosaicae? hic haeret aqua. Sapientissimi legislatoris mentem non fuisse, ut restringeret iudices ad mosaicas, in Pentatevcho contentas leges, ex eo patet, quod ille perbrevis est in materia successio- nis, duobus tantum circa eam disponens lo-

2) in §. 31. verbis: Jedoch lassen Wir noch zur Zeit geschehen, daß in Sachen, da Juden mit Juden zu thun haben, und die in ihre Ritus einschlagen, als die jüdische Ehe-Pacta und deren Gültigkeit bey Concursen, Rechts-Cognition in Successions-Fällen, die blos nach den Mosaischen Gesetzen bey ihnen entschieden werden müssen, wie auch andere gerichtliche Handlungen, wegen Testamenten, Inventarien, Bestellung der Vormünder, dem Rabbi und den gelehrten Assessoren eine Art von rechtlicher Cognition nach gegeben werde, wiewohl nur per modum arbitrii, wovon denen Parthenen, wenn sie damit nicht zufrieden, allezeit frey bleibet, ohne daß ihnen deshalb ein kurzes Fatale laufe, ad iudicem ordinarium per modum simplicis querelae zu provociren.

3) in §. 32. verbis: daß — — — jedoch in Successions- und andern dergleichen Fällen, so in die jüdische Ritus einschlagen, nach der Disposition des Mosaischen Gesetzes erkannt werde.

locis. 4) Non potuit ergo, quin sub legum mosaicarum appellatione complexum simul illum traditionum, sub nomine Talmud notarum, intellexerit. Quod opus, non usquam in unum corpus collectum, duabus constat partibus: Mischna, ceu textu, seculo post excidium hierosolymitanum secundo collecta, & duplici Gemara, ceu commentariis, una Hierosolymis seculo tertio, altera Babyloniae, sub initium seculi sexti eiusdem epochae, compilata, ex quibus Gemara babylonia Iudaeis nostratibus magis est usitata. 5)

Et sane libri talmudici Iudaeis omnibus, praeter Karæos a ceteris hæreticorum nomine insignitos, maximae sunt auctoritatis: cum pluri mi eorum omnes & singulos divinae esse originis atque ex iure non scripto, a Mose sapientibus sui aevi coram tradito, per successum temporis privatis scriptis mandato, postea his tribus voluminibus incluso, constare contendant. Reliqui, iique prudentiores tam venerandam omnibus doctrinis talmudicis originem tribuere non audent, attamen asserunt, consistere hos libros ex confectariis fundatis in divino iure scripto & mosaicis traditionibus. 6) Ex quo sequitur, ut non modo ad intelligendas leges divinas pernecessarii sint, verum etiam ius mosaicum non scriptum complectantur.

Quod

4) Num. XXVII, v. 8-11. Deut. XXI, v. 15-17.

5) Rabens Mischna, 1 Theil in der Einleitung S. 2 u. f.

6) RABE ibid. p. 2.

Quod ad Mischnam attinet, ea quidem a Guil. SURENHUSIO in linguam latinam versa 7) & a Ioanne Iacobo RABIO germanice reddita 8) prostat. Sed ut incivile est, nisi tota lege perspecta, una aliqua particula eius proposita, iudicare vel respondere: 9) ita etiam minus decere iurisconsultum arbitramur, si sola perspecta Mischna, tamquam una iuris Ebraeorum parte, sententiam in casu successionis iudaicae ferre vellet, nisi prius alteram illius iuris partem, Gemaram, evolverit. Quis enim sciret, annon dispositio quaedam in Mischna prolata, per Gemaram, collectionem recentiore, limitata fuerit vel extensa.

At Gemara, neque in latinam neque in germanicam linguam translata unquam est integra, unicus tantum Gemarae babyloniae tractatus & quaedam ex diversis tractatibus desumpta capita, quae tamen omnia & singula non nisi leges ceremoniales concernunt, separatim prodierunt latine. 10) Haec igitur iuris iudaici pars iudicibus christianis tantum non omnibus, quot enim eorum ebraicam linguam callent? manet occulta & quati obserata.

Ne-

7) typis exscripta Amstelod. 1693-1703. VI. partibus in fol. conf. Nachricht von einer Hallischen Bibliothek, 5ter Band S. 40. u f.

8) edita Opoldi. 1760-1763. VI. tomis in 4maj.

9) L. 24 ff. de LL.

10) RABE ibid. p. 5.

Neque iis, dēnegato ad hunc iudaici iuris fontem aditu, integrum est consulere scriptores ex gente iudaica, qui materiam successionis vel ex professo, vel in systematibus suis, inter cetera iuris capita, pertractarunt, quippe quorum neque ullus in aliam linguam versus invenitur. R. BARTENORÆ quidem & R. MAIMONIDIS integri in *Mischnam* commentarii Surenhusianae additi sunt translationi, qui tamen, ubique fere inter se in rebus ipsis convenientes, potissimum circa explicationem *Mischnae* atque decisionum cognitionem versantur, ¹¹⁾ ideoque instar systematis universi iuris iudaici usum nequeunt praestare.

Confugere itaque unice ad christianos iuris iudaici scriptores necesse habent, quibus causæ hereditariae, duos inter iudaeos litigiosae, veniunt decidendae. Quae de iuribus iudaeorum in genere a christianis exarata sunt scripta, ad unum omnia intacta relinqui possunt, cum generaliora dumtaxat quaedam de successione exhibeant, neque iis sufficientia, qui proletaria iuris cognitione sunt contenti. Restant scriptores de successione iudaeorum speciales, quorum nonnisi duo, quod quidem sciamus, adsunt, Ioannes Petrus de LUDEWIG et Ioannes SELDENUS. Ille vero filiarum solummodo succes-

11) Nachr. von einer Hall. Biblioth. c. I. S. 40. not. 1. und 45.

cessionem explanavit. ¹²⁾ Seldenus quidem integrum de omnimoda successione iudaica edidit tractatum: ¹³⁾ at iudex aliunde de ea non edoctus, vix aut omnino non, quod tute huic confidere possit libro atumabit, quoniam auctor, leges successionis tradens, rarius tempore, ut grammatici loquuntur, praesente utitur, sed ubique fere tempus praeteritum imperfectum adhibet, quasi non nisi de iuribus commemoret, quae olim inter Iudaeos obtinuerunt, praesertim cum in prolegomenis relatum leget a) congestum esse librum ex utroque Talmude, quod Ebraeis, florentibus eorum rebus, in usu erat, b) subtilitates forenses, pro gentis indole repertas, ex eo agnoscere posse iuris consultos, c) leges de successioneibus sacras cum interpretamentis talmudicis et rabbinicis hodieque in usu esse Iudaeis, ubi aut expresse principum christianorum sanctiones contrarium de eis non statuerint, aut mores adversi, sanctionum vim fortiti, neutiquam inoleverint. Nonne legens postea in ipso tractatu sancita Mischnae, Gemarae

12) in consil. Halens. tom. II. lib. 2. cons. 216. quod & eodem impressionis anno 1734. insertum est den hallischen Anzeigen num. X. repetitum postea in von Ludewigs gelehrten Anzeigen, 1ten Theil S. 843.

13) sub tit. de successioneibus ad leges Ebraeorum in bona defunctorum, editum primo Londini 1636. 4., postea una cum successione in pontificatum Francos. ad Viadr. 1695. 4. & cum uxore ebraica Vit. 1712. 4.

rae et interpretum allegatorum ubique haesitabit, incertus utrum ea moribus abolita adversis, an hodieque sint in usu? ad quem tamen Seldenus nullibi provocat. Eo vero plus dubitationis suborietur in eius animo, quo plures forsitan de contentis huius libri eruditos consuluerit iudaeos, cum hi scriptoribus de iure iudaico christianis nullam plane tribuendam esse auctoritatem contendere soleant, negando, ad manus christianis esse potuisse omnia interpretum iudaicorum scripta, quibus singulis vero carere non possit, qui leges mosaicas velit intelligere.

Atque non dubitamus, fore plerosque alibi locorum commorantes iudices, ad ius dicendum iudaeis in secunda instantia constitutos, qui hisce quorundam ditionis Borussiae iuriconsultorum querelis suos addant calculos. Neque enim solum per privilegia a principibus diversarum regionum irrogata, iudaeis concessa est facultas, in causis civilibus ideoque et in causis hereditariis, si solos inter iudaeos tractantur, suis utendi consuetudinibus, v. c. in Electoratu Brunsvicensi, ¹⁴⁾ in Palatinatu ad Rhenum, ¹⁵⁾ in Marchionatu Baruthino ¹⁶⁾ at-

b 2

que

14) Geo. Lud. BOEHMER diff. de officio & potestate Rab-
bini provincialis §. 11.

15) Io. Frid. FISCHER tr. de statu & iurisdictione Iudaeo-
rum, §. 62.

16) Idem c. tract. §. 64.

que Onoldino 17) item in Alfatia: 18) sed etiam, deficientibus huiusmodi constitutionibus, ex plurimorum doctorum sententia, 19) successio Iudaeorum, si soli iudaei, nec profelyti fidei christianae, ex iuris civilis dispositione heredes, adint, secundum leges mosaicas decidenda est ubique locorum. Addendum forsitan fuisset, in quibus ea per leges provinciales nominatim et expresse aliter definita non invenitur, si locus vel regio, ubi hoc factum sit, nobis innotuerit. Secus sentientes 20) qui successionem Iudaeorum ad praecepta iuris civilis ordinandam esse docent, animo non perpenderit, a) normam successionis iudaicae in ipso sacro codice 21) esse praescriptam inter illas sexcentas et tredecim leges, quibus omnibus et singulis, ut mos hodieque sit gerendus, Iudaei ad unum

17) Is ille § 65.

18) Idem §. 85.

19) IO. SCHNEIDEWEIN in pr. Inst. de hered. quae ab intestato defer. §. 10. Eberh. SPECKHAN *διατάγματα* Iudaeor. §. 17. denuo edita, praemisso Henr. Hahnii nomine, Helmst. 1683. BRUNNEMANN ad L. 8. C. de Iudaeis n. 7. IO. Iod. BECK de iurib. Iudaeor. c. XI. §. 12. ibique alleg. Schwesers kluger Beamter, 2ter Th. 10. Tit. §. 52.

20) V. C. BOEHMER in iur. eccles. tom. IV. lib. 5. tit. 6. §. 60. & 61. IO. FR. KAYSER in diss. de autonom. Iudaeor. §. 47. Christ. Herm. Sam. GATZERT in comm. de iuribus Iudaeor. § 7. not. e.

21) Num. XXVII, v. 8-11.

unum omnes, ne exceptis quidem Karaeis, ²²⁾ persuasissimum habent, atque ad quas servandas religione se obligatos profitentur; b) ideoque alium illis successionis ordinem absque laesione conscientiae eorum obtrudi non posse; nihil denique c) ad rem interesse, utrum haec mosaicarum legum servandarum obligatio sit vera atque ita ad cultum eorum pertineat, an, mutato dudum rerum iudaicarum statu, obligatio tantum putativa seu superstitio adsit. Hisce positis principiis facile potest inveniri in quibusdam legibus, a dissentientibus allegatis, ²³⁾ praesidium successionis iudaicae secundum leges mosaicas. Testante enim Modestino ²⁴⁾ constitutiones in iis sine molestia Iudaeos esse iubent, per quae cultus eorum inquinari videtur, atque Severus et Antoninus ²⁵⁾ Iudaeis necessitates tantum imponendas esse constituerunt, quae superstitionem eorum non laederent.

Sed, quicquid etiam de successione Iudaeorum, in genere considerata, statuendum sit; remanent tamen in Germania eiusque vicinia tot amplae regiones, in quibus, succedendi more suo in bona, Iudaeis data est facultas,

b 3

ut

22) RABE l. a. p. 2.

23) BOEHMER in I. E. c. l. §. 60.

24) L. 15. §. 6. ff. de excusat. tutor.

25) L. 3. ff. de decurion.

ut operae pretium fore existimaverimus, si leges successioneis Ebraeorum, haud sufficienter, uti ostendimus, inter nos cognitae, brevi quadam divulgarentur tractatione, a rabbino quodam elaborata, ad evitandas exceptiones, quae christianorum scriptis opponere solent Iudaei.

Atque, hoc effectum reddi de meliori posse, nobis vitum est, opera S. S. Theologiae in hac academia cultoris Christiani Gottlob MEYER, iudaicis nati parentibus atque a teneris per rabbinos iudaica instructi litteratura. Nobis enim non erat incognitum, frequentasse eum, post relicta sacra patria et transitionem ad christianam ecclesiam, sedulo et non sine insignibus studiorum progressibus scholas Gymnasii hic loci florentis per triennium et quod excurrit, atque vertisse eum tunc temporis librum Massoreth Hamassoreth ²⁶⁾ sub directione et cum approbatione S. Rev. SEMLERI ²⁷⁾ in linguam germanicam. Qua de causa proposuimus ei et quodammodo suavisimus, ut ex rabbini cuiusdam, auctoritate apud Iudaeos pollentis, compendio iuris iudaici materiam de successioneis transferret. Morem ille gessit nostro consilio atque elegit R. Iosephi KARO ²⁸⁾ Hispani, (qui
aca-

26) editum Halae 1772. 8.

27) videatur praefatio Semleriana dicto libro praemissa.

28) Vitam Iosephi Karo Jöchel im gelehrten Lexicon de anno 1750 neque recenset sub lit. K., neque sub C. qua

academiae Saphetensis in Palaestina rector fuit, portentum seculi atque mundi a Iudaeis appellatus, atque obiit A. C. 1575.) ²⁹⁾ librum minorem ³⁰⁾ seu compendium *Schulchan Aruch* ³¹⁾

i. e.

qua littera quidam illius nomen incipiunt, quibus cum tamen non faciunt HEINSIUS in der Kirchenhistorie, 5ter Theil S. 1042. und 1044. SELDEN in uxore hebraica lib. I. c. 9. & 11. WOLFF in biblioth. hebraea Vol. I. p. 557.

29) WOLFF c. l. HOMMEL in biblioth. iuris rabbinica p. 10. & 22.

30) quod epitome constituit operis eiusdem maioris Beth Joseph i. e. domus Iosephi ab eo nominati, de quo conf. WOLFF ibid. & HOMMEL c. I. p. 10.

31) Schulchan Aruch quatuor constat ordinibus, qui nominatur: a) Orach Hajim (semita vitae) cultum divinum concernens; b) Iore Deah (docens scientiam) de subtilitatibus legum caerimonialium agens, rabbinis potissimum necessarius; c) Chofchen Hamischpat (pectorale iudicii) ius civile pertractans; d) Eben Haefer (lapis auxilii) iura matrimonialia & divortiorum exhibens. Quae partim ex relationibus Meyerianis, partim ex libello: *Er Antonis Nachricht von einem hochstraten alten rabbinischen Buche, Braunschweig 1756. 8.* didicimus. Hic etiam recensuit singula ordinis quarti capita 178. atque ordinis tertii singulas undequadragesima sectiones, non autem singula eiusdem capita 427, quod tamen fuisset necessarium, cum numeri capitum, a primo ad ultimum, non habito ad sectiones respectu, continuati sint ideoque hic ordo secundum capita allegari a iudaicis scriptoribus solet. Ceterum Antonius in duplici versatur errore, dum auctorem huius libri R. Jacobum Afcher, librumque iam anno 1478. impressum prima esse vice narrat.

i. e. mensa instructa dictum, ex cuius parte sive ordine tertio, Choschen Hamischpat nomine veniente, capita quatuordecim a capite 276. usque ad 289, quae sectionem vicessimam quintam exhibent, latino tradidit sermone, eique annotationes addidit partim utiles partim necessarias. Usus autem est, ex qua transferret hancce compendii sectionem, editione, cui additiones, animadversiones atque novellae (expositiones R. Mosi ISERLES, 32) a cuius sententiis Iudaei, Germaniae et Poloniae incolae, stare solent, suis ubique locis sunt insertae, olim sub titulo *Hamape* i. e. mappa (super mensam) separatim editae. 34)

Quod ad translationem ipsam attinet, quanquam, oculati instar testis, accuratam esse eam, asserere non valemus, hebraicae ignari linguae; fore tamen speramus, ut competentium

32) de LUDEWIG, locis not. II. allegatis, pleraque de successione filiarum desumpsit ex hoc ordine tertio. Idem in der gelehrten Anzeigen 1ten Th S. 510. hanc tertiam mensae instructae partem, quam, omisso articulo Ha, Choschen Mischpat nuncupat, corporis iuris iudaici nomine insignivit: dici potius debuisset: tertius Institutionum liber, alludendo ad Institutiones Iustiniani, si scripta privata cum legibus publicis comparare fas est.

33) Poloni, doctoris in synagoga Cracoviensi, per viginti fere annos, mortui A. C. 1572. WOLFF c. l. Vol. I, p. 801.

34) HOMMEL alleg. libro p. 22.

tium in hac re iudicum acquirat approbationem. Non enim solum Interpretis nostri ex hebraico verfum exstat specimen laudatum: 35) sed etiam, investigando ipsas a R. Karo traditas doctrinas, animadvertimus, plerasque earum vel convenire cum sententiis Mischnae atque cum prolatis a Seldeno et Rabio effatis Gemarae et celeberrimorum rabbinorum, vel respondere usui hodierno. Ceteras, quae a talmudicis sententiis discrepant, doctrinas, ulteriori quidem mandavimus disquisitioni, at per repetitam interdum etiam, semotis prioribus, reiteratam earum conversionem de hebraico ad verbum susceptam, alius ex verbis erui nequivit sensus, qui potius is nonnunquam manebat, si pauca excipiamus loca, quibus per nostras monitiones exactior conciliata est translatio. Quibus ponderatis nihil nobis ob stare videtur, quominus et ipsi spondere possimus, mentem saltem auctoris ubique esse expositam accurate diligenterque et studiose, id quod iuridico sufficit usui. Atque haec operosa satis investigatio occasionem nobis praebuit conscribendarum, quas paragrapho cuique subneximus, accessionum, ex quibus breviores commodius forsan ipsi opusculo, adhibitis parentheseos signis, inserendae fuissent, nisi iamiam in eo huiusmodi offenderentur intercalationes. Plura de nostris accessionibus commemorare superfedemus. Hoc
tan-

35) vid. not. 27.

tantummodo scire lectoris videtur interesse, tam additiones R Mosi Iserles quam annotationes Meyerianas, quarum illae textui hae nostris intermistae sunt accessionibus, literarum typis, ab impressoribus librorum *curso* appellatis, esse exscriptas.

G. H. STVCK.

CON-

CONSPECTVS CAPITVM.

Cap. I.

(quod est in parte Choschen Hamischpat cap. CCLXXVI.)

De successione hereditaria.

Cap. II.

(Choschen Hamischpat cap. CCLXXVII.)

Primogenitus sortes hereditatis duas accipit: 'quisnam natus pro primogenito habendus? et de ambiguitate primogeniti.

Cap. III.

(C. H. cap. CCLXXXVIII.)

Primogenitus sortem duplicem neque ex mutua data pecunia neque ex meliorationibus capit, & quid, si partem suam vendiderit?

Cap. IV.

(C. H. cap. CCLXXXIX.)

Si quis dicat: hic est filius, vel frater, vel servus meus, & postea neget.

Cap. V.

(C. H. cap. CCLXXX.)

Si quis dicat: hic est meus frater, aut si quis cui dicat: se eius fratrem esse.

Cap. VI.

(C. H. cap. CCLXXXI.)

Si quis bona sua liberis detrabere eaque dare aliis velit.

Cap. VII.

(C. H. cap. CCLXXXII.)

Non approbatur, ut hereditas ei, qui iure heres esse debeat, auferatur.

Cap.

Cap. VIII.

(C. H. cap. CCLXXXIII.)

*De hereditate alieni, profelyti & eius, qui ecclesiam
Israëlis reliquit.*

Cap. IX.

(C. H. cap. CCLXXXIV.)

*Heres non opus habet testibus, quod proximus sit, sed
quod possessor bonorum mortuus sit.*

Cap. X.

(C. H. cap. CCLXXXV.)

*Quid captivi, profugi & voluntario absentis bonis
sit faciendum?*

Cap. XI.

(C. H. cap. CCLXXXVI.)

*Quomodo parentibus orbatu & adulti & impuberes ex
patrimonio alantur?*

Cap. XII.

(C. H. cap. CCLXXXVII.)

*Si quis mortuus sit & filios adultos atque impuberes
reliquerit.*

Cap. XIII.

(C. H. cap. CCLXXXVIII.)

*Qua ratione vestimenta filiorum & filiarum in divi-
sione hereditatis taxentur?*

Cap. XIV.

(C. H. cap. CCLXXXIX.)

*Si fratres adulti atque impuberes inter se dividere
velint.*

CAP. I.

De successione hereditaria.

§. I.

Ordo successione hereditariae huiusmodi est. 1) Si quis mortuus sit, filius 2) eius hereditatem consequitur. Si filius non adsit, videndum est, an filio posterius sint, 3) sexus sive masculini, sive feminini, 4) & hi sunt, loco illius, 5) usque ad ultimam generationem, heredes defuncti. Filius autem cum posteros non reliquit, ad defuncti filiam ius hereditarium venit. Si filia superstes non sit, huius posterius, dum adsunt, sive mares, sive feminae, heredes fiunt omnium bonorum. Cum vero filia posteros non reliquit, hereditas ad mortui patrem 6) redit. Patre non superstite, huius nati (*qui sunt defuncti fratres* 7)) hereditatem adipiscuntur. Hoc igitur casu frater eius totam hereditatem accipit. Si autem frater non su-

A

per-

perfit, eius loco pofteri relictī in omne aevum heredes funt. Si neque frater neque progenies ex fratre adfit, accedunt ad defuncti hereditatem vel foror vel huius pofteri ad finem usque mundi. Vbi autem defuncti neque foror neque pofteri ex ea reperti fuerint, hereditas ad mortui avum paternum revertitur, quo non superflite avo prognati, qui funt defuncti patruī, five ipfi, five eorum pofteri, ad finem usque feculi heredes fiunt. Quodfi patris fratres, aut ex illis pofteri non adfint, hereditas venit ad defuncti amitam, eaque mortua, ad huius sobolem ad finem usque aevi. Sorore patris, et progenie ex illa non exflante, hereditas redit ad proavum paternum, eoque mortuo, nati eius, qui funt defuncti patruī magni, vel horum pofteri, quousque funt tempore remoti, heredes fiunt. Si denique proavi fratres et pofteri eorum defint, hereditatem, vel avi foror, vel huius pofteritas nancifcitur per quaevis fecula. Quo quidem ordine sursum volvitur hereditatis ius usque ad Reuben. 8)

- 1) Magiftri veteres, feu sapientes, ab ordine fucceffionis in faero codice Numer. XXVII, v. 8-11. praefcripto, ope interpretationis, admodum recesserunt. Nam fecundum versus citatos ad fucceffionem vocantur a) filii, b) filiae, c) fratres, d) patris fratres, e)

é) proximi quilibet de gente: at magistri non solum vocarunt: a) filium, b) filiam, c) patrem, d) avum, e) proavum, f) reliquos ascendentes, habito propinquitatis respectu, sed et singulis hisce heredibus, si praemortui fuerint relicta sobole, substituerunt primo loco filios et eorum posteros, dehinc filias earumque sobolem. Ratio huius interpretationis vel potius extensionis notis sequentibus indicabitur.

- 2) Quia filius antepositus est filiae, quamvis ambo aequè propinqui, hinc magistri ubique fratres praefereudos esse fororibus censuerunt SELDEN. de success. in bona defuncti cap. 1.

Interim filiabus, quae per filios hereditate paterna arcentur, aliquo modo prospectum est legibus. Alimenta enim iis usque ad annos pubertatis ex bonis, quae tempore mortis patri fuerunt, praestanda sunt, Mischna tit. Bechoroth cap. 8. m. 9. atque si patrimonium sit exiguum, ad alendas filias imptiberes vix sufficiens, repellunt in totum filios ab hereditate paterna. Mischna tit. Bafa Batra cap. 9. m. 1. cf. SELDEN. c. l. cap. 9. Porro filiabus, quibus pater, dum in vivis erat, non prospexit de dono conveniente suis facultatibus, vel tantum debetur, quantum filia, vivente patre nupta, accipiebat Mischna tit. Cthuth. cap. 6. m. 6. vel saltim decima pars bonorum a patre relictorum debetur, die nuptiarum a quavis petenda. Et quidem filiabus singulis decima pars debetur, ita tamen, ut primo nubens decimam partem assis, secundo nubens decimam partem eius, quod deducta parte decima prius nubentis reliquum est, accipiat, et sic in ceteris filiabus, SELDEN. l. c. cap. 10. Qui detractus de decimis filiarum posteriorum filiis accrescit, atque hoc modo, quaecunque etiam sit proportio filios inrer et filias, filii singuli semper plus accipiunt ac filiae singulae. Moribus fi-

liabus magis adhuc prospectum est, cum hodie non solum innuptis, vid. cap. VI. §. 7. sed et nuptis et dotatis pater dare soleat syngrapham cautionis loco, quod post mortem suam accepturae sint dimidiam filii portionem. Adlers jüdische Contracte, n. 30. 31. 34. 35. Quidquod antistes Halensis Baruch Bendix in testamento sub 1769 confecto filias innuptas cum filiis exaequavit hereditate, quae dispositio per sententiam a quinque Rabbini provincialibus, ideo arcessitis, latam confirmata est, uti ex actis in Praetorio Halensi reperiundis animadvertimus.

3) *Rationem vocandi in successionem posteritatem cuiusvis heredis in sacra scriptura nominati deprehenderunt Rabbinii in verbis textus, si filium, filiam, fratres non habuerit. Cum enim ibi vox ebraica adhibita sit, quae non simplicem negationem: si non existerit, sed negationem absolutam: si plane nihil de filio &c. existens sit, indicat, ex hoc concluderunt, quod mens fuerit summo numini, ad filiam, patrem, patrum, gradatim ad successionem vocatos, hereditatem non prius transferendam esse, quam si de filio, filia, fratre plane nihil existens sit, i. e. si neque dielii personis neque cuius earum posterii sint. M. Ex quo in Mischna tit. Bafa Batra cap. 8. m. 2. sententia provenit: quicumque in successione ipse anteponendus est, eiusdem etiam universa proles, e femore eius egressa, est anteponenda.*

4) deficientibus scilicet masculis, ut potioribus, vid. not. 2.

5) non iure repraesentationis, seu per fictionem, quod natus ex filio filius ipse sit, sed iure devolutionis, seu fingendo, filium ipsum patri successisse, posteaque hereditatem in posteros suos transmisisse. vid. §. 3. h. c.

6)

- 6) de patris successione in sacris litteris Num. XXVII, v. 8—II. neuiquam fit mentio, sed cum filia deficit, immediate post eam fratribus, omissio patre, successio tribuitur, itidem patruis, excluso avo, si fratres non adsint. Verum enim vero magistri, aegre ferentes, patrem et avum a fratribus et patruis excludi, successionem patris et avi elicere ausi sunt ex verbis versiculi II: dent hereditatem ei, qui de eius gente ad eum propinquitate proximus accedet, quasi per hystorologiam locutus sit summus legislator: si filiam non habuerit dabitis hereditatem eius consanguineo, eius propinquiori, qui fuerit de agnatione eius (seu patri.) et postea dabitis hereditatem fratribus eius, vid. SELDEN. de success. in bon. defunct. cap. 12. Quidquid sit, vetustissimi iam magistri de consuetudine Ebraeorum, praeferendi patrem et avum fratribus et patruis in successione ab intestato testimonium perhibuerunt. SELDEN. l. c.
- 7) tam germani quam consanguinei, Mischna tit. Bafā Batra c. 8. m. I. ibique RABE not. 44, Interim fratres vel sorores eorumque posteri non iure proprio succedunt, sed iure per patrem in eos devoluto, quod Rabbini in sepulero alicui succedere appellant, secundum fictionem in §. 3. h. c. prolatam, alias avus, ut magis propinquus, excluderet fratris liberos, tam primi quam remotiorum graduum. Idem dicendum de patruis et patruis magnis.
- 8) i. e. usque ad primum gentis vel tribus auctorem. Ceterum huncce successionis ordinem exemplo ex Maimonide desumpto illustrat SELDEN. c. 13.

§. 2.

Si quis mortuus sit, et filiam ut et neptem
e filio reliquerit, haecce, immo abneptis vel et-

A 3

iam

iam ex remotiori generatione, dummodo e filio provenerit, filiae anteponitur, omniumque bonorum heres est, atque filia nihil plane hereditario iure capit. 1) Idemque ius obtinet inter fratris filiam et defuncti sororem, nec non inter patruum neptem et amitam. Eodem modo omnes huiusmodi generis casus deciduntur.

1) quia neptis vel abneptis e filio per defunctum patrem succedit.

§. 3.

Si quis duos filios habuerit, patre vivente mortuos, eorumque alter tres filios, alter filiam unicam reliquerit, et postea ipse senex decedat, huius unica filia dimidiam hereditatis partem capit, et illius tres filii heredes sunt ex altera parte. Nos enim hanc rem non aliter tractamus, ac si ambo filii adhuc in vivis fuissent atque hereditatem aequis partibus divisissent et unusquisque partem hereditatis acceptam liberis suis relinqueret. Eodem modo fratrum filii atque patruorum filii usque ad initium prosapiae hereditatem inter se partiuntur. 1)

1) ideoque successio ubique in stirpes fit, numquam in capita, non solum, si nepotes aut neptes, sed et, si fratrum patruorum aut patruorum magnorum liberi succedunt.

§. 4.

§. 4.

Cognatio materna minime appellatur familia seu propinquitas, quia mater neque filiorum neque filiarum heres unquam est. 1) Fratres igitur ex matre, sed non ex patre simul, invicem non succedunt 2) sed quaeque familia patri suo succedit. (*Et quamvis ex patris familia heredes non adsint, matris tamen familia non succedit, sed defunctus tamquam peregrinus habetur, cuius bona sunt libera. Terumat Hadeschen §. 352.*) Matris autem bona filius, aut si illi non sit filius, filia hereditario iure capit; iura enim circa materna bona eadem, quae circa patris bona, obtinent. 3) Nam et filius et filia in matris bona succedunt, 4) sed filius eiusque posteritas 5) filiae antepositur. 6)

- 1) Liberi autem, per praemortuam matrem, succedunt cognatis suis, quorum heres mater ipsa foret, si viveret, v. c. avo materno et aviae, avunculo, materteraet. v. RAVE ad Misch. tit. Bafa Batra c. 8. m. l. n. 45. conf. cap. X. §. 9.
- 2) nec avus maternus ceterique n. i. h. nominati, quia mater ipsa non succederet.
- 3) Liberi in matris bona tantum omnimode succedunt, si mortua sit vel vidua, vel repudiata, vel maritata quidem (vinculo scilicet matrimonii non soluto,) at tamen aut expulsa a marito, aut tamquam vitiosa ab eo inique accusata, item ubi fuerit furda tempore nuptiarum, aut ubi maritus eam duxerit absque con-

fenſu patris. Si moriatur maritata, nec a marito una ex dictis iniuriis affecta, nec furda fuerit, nec ſine conſenſu patris ducta, liberi partem ſolummodo bonorum matris nanciſcuntur. Illa nempe tantum bona, quae in matris poteſtate non fuerunt durante matrimonio, ideoque in mariti eius poteſtatem venire nequiverunt, ad liberos iure hereditario pertinent, v. c. pecunia a matre ante nuptias mutuam collocata, et, vivente ea, non exſoluta: nomina, quae hereditate obvenerunt matri connubio iam iunctae, a creditore nondum expedita. Reliquorum bonorum, quae in matris poteſtate fuerunt quovis matrimonii tempore, ſive ſint bona, veluti pecus ferreum, ſive bona deplumationis, (de qua differentia vid. SELDEN. uxor ebraica cap. 9.) maritus eius eſt heres legitimus, nec filii aut filiae, vivo patre, eorum quid accipiunt, uti docet R. KARO ut in Partis Eben Haefer cap. 90. cum ceteris capitibus de dote et literis dotalibus a Dn. MEIER latine reddito, olim forſan edendis. Poſt mortem demum patris filii aut filiae bona matris ſuae adipiſcuntur praecipua, ſeu prae liberis ex alia uxore prognatis, vid. SELDEN. de ſucceſſ. cap. 2. niſi teſtamento pater aliud ſtatuert. Hodie pactis dotalibus caveri ſolet de ſucceſſione maritali, iisque conſtitui, ut maritus, quatenus uxor vel primo vel ſecundo vel tertio coniugii anno deceſſerit, aut exheres ſit, aut ex femiſſe, aut ex aſſe heres fiat bonorum uxoris. v. Ablers jüdiſche Contracte n. 35.

- 4) ideoque et filii plures, diverſis patribus geniti, ſuccedunt aequis partibus in bona matris propria, dotem vero atque incrementum dotis filii duntaxat illius mariti, qui dotaverat, accipiunt, quae ſucceſſio ex conditione dotali appellatur. SELDEN. cap. 2.
- 5) tam maſculina quam, ea deſiciente, feminea, quocunque etiam gradu ſint remoti poſteri, non habito reſpectu, quaenam ſit paterna eorum familia? aut

ex

ex quot familiis sint oriundi, eum posterius semper maneat.

- 6) Si filiae matri succedunt, adultae impuberibus ad alimenta praebenda non obligatae sunt, etiam si bona sint exigua, alendis impuberibus vix paria, sed aequae dividunt, et impuberes ex suis fortibus alimenta capiunt. Mischna tit. Bafa Batra cap. 8. m. 8.

§. 5.

Filius mortuus matri suae non in sepulcro aut ita succedit, ut ad fratres consanguineos suos hereditatem transmittat. Quod si enim filius mortuus sit matre vivente, atque post illum ea demum moriatur, nobis dicere non licet, si filius adhuc viveret, succederet matri, sed quia posteritatem non reliquit, ad fratres e patre hereditatem matris transmittit: hereditas potius ad patris defunctae familiam venit, quoniam filio non est posteritas. Mater vero, si filio vivente mortua posteaque demum defunctus sit filius, etsi puerulus unius diei, matrique tantummodo per unicam horam superstes, succedit et transmittit hereditatem ad patris familiam. (*Quod quidem non fit, nisi puerulus re vera natus sit, embryo enim, si scilicet mater praegnans defuncta sit, 1) matri non succedit nec transfert hereditatem ad heredes agnatos. Tur. §. 8.*)

- 1) vel si partus editus sit, qui minime in utero complevit menses suos, cum is nequaquam vitalis sit,

SELDEN. *ibid.* cap. 7. saltem vitalis non fuisse reputetur. Menses autem suos, secundum principia Ebraeorum, complevisse foetum, si mense septimo natus fuerit, colligendum est ex *Mischna tit. Bechoroth cap. 8. m. 1.*

§. 6.

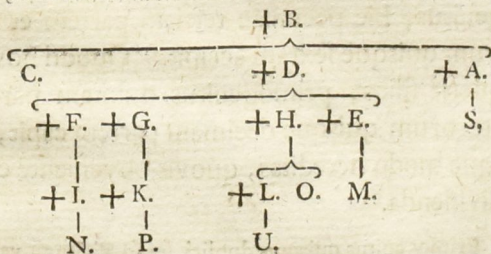
Omnes, qui sunt propinquiore, ¹⁾ etiamsi transgressione geniti, succedunt, ac si plane legitimi fuissent. Quo modo? si cui sit filius mamzer, ²⁾ seu frater mamzer, hi in bona patris succedunt non aliter ac alii filii, alii fratres. At filius ex ancilla vel peregrina susceptus, nullo modo habetur pro filio, ³⁾ quippe qui ne res minoris pretii quidem hereditatis iure, nec usumfructum ex aliqua re capit, etiamsi pecunia ⁴⁾ non sit, ⁵⁾

1) ex femina progenerati Israëlita tam legitimi, ex matrimonio legitimo, quod per pacta dotalia contrahitur, progenerati, quam naturales, qui duplici generis sunt, vel ex concubinis, (feminis absque pactis dotalibus ac ritibus nuptiarum sibi iunctis) vel transgressione legis divinae, seu ex coitu litteris sacris prohibito progenerati, SELDEN. de success. c. 3. Excipit tamen R. KARO infra cap. 2. §. 10. natos ex feminis, quibuscum matrimonium inire absolute prohibitum est. vid. *ibid.* n. 3.

2) SELDENVS de success. cap. 3. satis copiosus est in colligendis tam scriptorum ebraeorum, quam christianorum interpretationibus, quid sub voce mamzer intelligendum sit. Sufficiat ex *Mischna tit. Je-*

Jefamoth cap. 8. m. 13. adduxisse, quod secundum opinionem, quam Simeon Themanites protulit, mamzer sit natus ex matrimonio, coelitus quasi per manum divinam excisione plectendo, quodque secundum eum sit Halachah, i. e. sententia recepta, at ex coitu generatim duntaxat verito non nasci mamzerem sed illegitimum. SELDEN. ibid.

- 3) Sed conditionem matris sequitur. RABE ad Mischn; tit. Jefamoth cap. 2. m. 5. Dona tamen ei dare potest pater. Immo talis filius patris, viri probi, assertionem, servum illum non esse, sed suum filium, aut huius matrem manumissam fuisse, filios inter legitimos seu heredes locum obtinet. SELDEN. de success. cap. 4. conf. tamen infra cap. 4. §. 6.
- 4) pecunia synecdochice pro bonis sumpta, et tunc sensus est, licet ususfructus non ad bona seu id, quod obiectum hereditatis constituit, pertineat.
- 5) ut quae haecenus de successione collateralium per patrem et matrem dicta sunt, uno quasi intuitu perspiciantur, exemplum quosvis casus complectens anneximus, de quo notandum est, litteras consonantes indicare masculos, vocales vero feminas,

C. moritur relictis propinquis N, P, U. O. M. S.
Non nisi N. P. et U, quisque ex triente, eius heredes sunt: non S, cum eius mater A, si B, heres fuisset

po-

posteaque obierit, iam per D. exclusa fuisset: non M, quia matrem E. fratres sui G. et H., patris D. hereditate iamiam arcuerunt: non O, siquidem per fratrem L. ab hereditate patris H. remota. N. autem heres est per matrem praemortuam, quae secundum dicta ad §. 4. n. I. h. c. in locum patris sui successisset.

CAP. II.

Primogenitus sortes hereditatis duas accipit: quisnam natus pro primogenito habendus? et de ambiguitate primogeniti.

§. I.

Primogenitus ¹⁾ sortem capit duplicem ex bonis paternis, ²⁾ et quidem hoc modo: si quis filios quinque reliquerit, quorum unus est primogenitus, hic pecuniae tertiam partem et reliquorum quisque sextam accipit. Quodsi novem reliquerit filios, primogenitus quintam partem et ceterorum quisque decimam partem capit, eodemque modo hereditas, quovis obveniente casu, est dividenda.

- 1) Primogenitus quisque duplici sensu dicitur, vel respectu sacerdotis seu sanctitudinis, vel respectu successioneis seu hereditatis. Mischna tit. Bechoroth c. 8. m. I. SELDEN. de success. cap. 7. Hic tantum de iure

iure primogeniturae ratione hereditatis seu duplicis primogeniti portionis exsolvendae agitur. Quod ius ante Mosis iamiam tempora introductum esse videtur, cum nulla in Pentateucho reperiatur lex primogeniti in bonis defuncti praerogativam praecipiens, sed Deut. XXI, v. 16. et 17. casus tantummodo specialis decidatur, ne scilicet patri liceat, in praeiudicium primogeniti, filium postgenitum primogenitum facere; sed quod debeat primogenitum agnoscere, assignando ei duplicem omnium, quae apud illum reperiuntur, bonorum partem.

- 2) In decidendis iuris primogeniturae causis strictissime inhaeserunt sacri codicis verbis Rabbini veteres, qui in casibus successionis ab intestato per interpretationem benignam toties ab eo recesserunt. Ratio forsan in eo quaerenda est, quod ius primogeniturae tollat inter coheredes paritatem, cuius conservatio iis in votis fuit. vid. cap VII. §. unica.

§. 2.

Quas quidem duas partes tanquam unam partem primogenitus, non autem separatas accipit. 1)

- 1) Veluti, si in bonis defuncti inveniantur duo agri adiacentes, reliqui solitarii sint, primogenitus ad duos solitarios accipiendos cogi nequit. Vid. SELDEN, de success. cap. 6. in fin.

§. 3.

Primogenitus, qui post patris mortem fratus est 1) duas hereditatis partes non accipit. 2) Quod si vero frons eius apparuerit patre vivente, quam-

quamvis totum corpus post mortem demum patris editum fuerit, duas nanciscitur partes. 3) (*Nonnulli sunt dicentes, quod is, qui natus sit, cum animam pater ageret, duas sortes non capiat. Nimmuki Joseph nomine Tossaphot.*)

- 1) Scilicet, si quis mortuus sit et uxorem praegnantem reliquerit, quae postea peperit gemellos, seu si quis duas uxores reliquerit gravidas. SELDEN. cap. 7. circa finem.
- 2) Non enim natus est patri. si quidem tempore natiuitatis iam defuncto: iam vero Deur. XXI, v. 15. de primogenito dicitur, quod natus sit ei sc. patri.
- 3) Id quod etiam ex Gemara Babylonica et Maimonide tradit SELDEN. l. c.

§. 4.

Primogenitus tantum est, cuius sexus, dum nascebatur, ¹⁾ apparebat, qui autem postea lacerato ²⁾ involucro, masculus inventus est, duas non accipit partes. Ita etiam infans postgenitus, qui, postea quam fuit laceratus, masculus inventus est, primogeniti partem non diminuit, quia in sacra lege scriptum est, et parturiunt ei filios, nisi sit filius tempore partus. Hac autem ratione partem primogeniti non diminuit: v. g. si patri sit filius primogenitus, filii duo vulgares ³⁾ et talis, cuius sexus non apparuit, qui tamen postea masculus inventus est: primogeni-

genitus quartam pecuniae partem accipit, ac si is, cuius genitalia obstructa fuerant, non adfit, sed duo tantummodo vulgares, ceteras autem tres partes, duo vulgares fratres cum obturato et primogenito aequè inter se 4) partiuntur.

- 1) quod ex verbis sacri codicis Deur. XXI, v. 15. genueritque ei filios, eliciant magistri. SELDEN. cap. 11. circa finem.
- 2) Casus hic proponitur: si infans natus sit, cuius genitalia in expansa infimo super abdomine, sacculi instar, cute ita latent, ut, masculini an feminini sit generis nesciatur, posteaque, dissecto hoc involucro masculus appareat. Plane nos fugit, utrum partus huiusmodi unquam extiterit, de quo observationes medicae, quod quidem sciamus, tacent, an vero veteres Rabbini talem cogitatione finxerint partum, Tumtum vel Tomtom in Mischna tit. Bafa Batra cap. 9. m. 2. appellatum, appellatione a verbo primitivo derivata, quod obstruere, obturare significat, quasi Tomtom sit infans tali modo obstructis genitalibus praeditus, ut, masculus an femina sit, in dubio ponatur. SELDEN. de success. cap. 11. in initio.
- 3) filii vulgares dicuntur Rabbimis, qui non sunt primogeniti, gemeine Söhne.
- 4) i. e. in quatuor partes. Itaque si bona a patre tempore mortis possessa consistent 1600 uncialibus, primogenitus capit 400 unciales primogeniturae iure et 300 unciales pro portione virili, reliquorumque filiorum quisque in idem 300 unciales.

§. 5.

Puerulus unius diei partem primogeniturae praerogativa debitam diminuit, ¹⁾ non autem, qui adhuc in utero erat, post patris demum mortem prognatus, partem primogeniturae praerogativa debitam diminuere potest. ²⁾

1) Ponamus, patrem reliquisse 1600 unciales, et quatuor heredes filios, inter quos est vel puerulus unius diei, vel posthumus. Priori casu, bona in quinque dispartuntur portiones, quarum duas accipit primogenitus, unam tamquam partem primogeniturae praerogativa debitam, alteram uti portionem virilem; seu duas quincunces, i. e. 640 unciales, ex reliquis quilibet quincuncem sive 320 unciales nanciscitur. In casu posteriori eodem proceditur modo ac not. 4. ad §. 4. h. c. dictum est.

2) Absolum hoc est principiis iuris romani, quod nasciturum, quoties de eius favore agitur, pro nato habendum iubet. Iam autem posthumus, quoniam primogeniturae portionem non diminuit, deterioris est conditionis, quam si iam natus fuisset: nam priori casu, 300 tantum unciales ex hereditate in not. 4. ad §. 4. et n. 1. ad §. 5. exempli causa prolata accipit, posteriori, 320 acquisivisset unciales. Verum, cum analogia iuris iudaici omnino convenit, quippe quod ubique adsumit, in portione praerogativa primogeniturae debita determinanda respiciendum esse ad momentum, quo pater mortuus est. Scilicet a) primogenitus post patris mortem natus portione duplici non gaudet, b) primogenitus, cuius frons apparuit patre vivente, capit duas partes sec. §. 3. h. c. c) primogenitus bonorum, quae in potestate patris, cum moreretur, non fuerunt, duplicem

cem sortem haud nanciscitur, vid. infra cap. 3. §. 3. d) neque ex meliorationibus, quae post mortem patris fundo accesserunt, in quantum mutationem involvunt, praecipuum primogeniturae acquirit, vid. §. 6. Quid mirum igitur, quod e) agnatio posthumi portionem primogeniturae debitam non minuat? Addendum sine dubio est, f) quod primogeniturae portio non augeatur uno vel pluribus fratribus, dividendum hereditate, sine prole mortuis, dummodo superstites fuerint patri, quamvis perexiguo momento temporis, cuius quidem casus neque R. KABO, neque R. IHUDAH, compilator Mischnae, neque SELDENUS mentionem fecerunt.

§. 6.

Filius post foetum abortivum natus, quamvis abortus caput vivum ¹⁾ apparuerit, primogenitus est ratione hereditatis. Ita etiam, qui post partum maturum, cuius caput, dum apparuit, mortuum inventum est, nascitur, primogenitus est ratione hereditatis, ex eo, quod scriptum legimus, eius robur primum est, quoniam ante illum non natus est filius verus, idemque vivus in lucem editus. At, qui natus est post filium maturum, cuius caput magnam partem vivum apparuit, ²⁾ nequam habet ius primogeniturae.

1) i. e. quamvis obstetrices (quibus alias, tempore nativitatis testimonium ferentibus, creditur vid. §. 12. h. c.) cum embryo caput emitteret, dixerint: hic est partus vivus, signa enim vitae in capite eius animad-

vertimus. Quodsi enim, extracto demum ex matre partu, animadvertatur, eum menses in utero non complevisse, obstetricum testimonio non creditur, quia abortus nequam vitalis est, nec pro partu vitali reputatur. SELDEN. cap. 8. Aliam profert RABIIUS rationem in Mischna tit. Bechoroth cap. 8. m. i. not. 38., quia, inquit, primogenitus patris robur seu virium eius principium appellatur, de quo, moriens, potissimum sollicitus est, id quod in abortu seu infante, quod ad caput tantum emisso, locum habere non potest, quippe quem singulari prosequi amore non valet. Sed ratio prolata non arridet, tali enim modo defectus propensionis patriae impedire posset, quo minus quis sit primogenitus, id quod verum est Deut. XXI, v. 16.

2) quamvis vivus ex utero non fuerit extractus.

§. 7.

Filiorum neque is, qui ex latere excisus, neque is, qui post eum natus est, neuter primogenitus ¹⁾ est, neque prior, quia non prognatus est, et in sacro codice dicitur: et pariunt ei filios, neque posterior, quia iam ante eum alius in lucem editus est.

1) Auctor R. SIMEONIS sententiam, quod scilicet caesus duas portiones capiat, Mischnae tit. Bechoroth cap. 8. m. 2. adiectam omisit, cum a reliquis magistris reiecta sit. SELDEN. cap. 8.

§. 8.

§. 8.

Primogenitus ratione hereditatis is est, qui patri primus filius existit, ¹⁾ quoniam in lege sacra dicitur, hic enim robur eius primum est, nec ad matrem respicimus. Quamvis enim mater multos iam ediderit liberos, ²⁾ is tamen duas partes accipit, quia patris est filius primus.

1) addè: et natus est et quidem ex persona, quae duci potuit in uxorem.

b) ab alio patre genitos.

§. 9.

Qui, dum gentilis seu alienus ab Israël's ecclesia erat, habuit filios, is profelytus factus non habet primogenitum ratione hereditatis. Quod si autem viro Israël'itico, quamvis filium susceperit ex ancilla seu gentili, (modo eum pro filio non agnoscat, ¹⁾) natus post modum fuerit ex coniuge Israël'itica filius, is primogenitus est ratione hereditatis, et duplicem capit portionem.

1) neque verbis neque factis. vid. cap. IV. §. 6.

§. 10.

Primogenitus, qui est mamzer, duas capit partes, quoniam in sacra scriptura dicitur: sed natu maximum exosae ¹⁾ pro primogenito

B 2

agno.

agnoscet. Quod vero tantum dictum sit, si matrimonio sibi iunctam habuerit exosam, nec opus est, ut addamus; intelligitur enim per se, nisi primogenitus sit e femina repudiata, vel tali, quae calceum exiit. ²⁾

1) Vacillat haec ratio: non omnes enim feminae, quarum filii mamzeres appellantur, coniugibus suis sunt exosae, quid? quod potius coniecturandum sit, talem nimio amore captum illegitimum hocce contraxisse matrimonium, summo numini adeo inuisum, ut poena excisionis plectendum pronunciaverit. Vera ratio in eo consistit, quia mamzeres succedunt patri ceu alii filii. sec. §. 6. cap. I.

2) neque enim marito licet uxorem divortio eiectam seu repudiatam posteaque alteri marito nuptam, soluto licet posteriori coniugio, iterato in matrimonium ducere, Deut. XXIV, v. 1-4. neque leviro fratrem, cui semel renunciaverat, coniugio sibi iungere integrum esse. SELDEN. Uxor hebraica cap. I. Ceterum sequitur, ut ex huiusmodi coitu natus, cum primogeniti iura ei denegentur, nec filius, sed pro tali reputandus sit, qui conditionem matris sequi debeat, quales sunt nati ex ancilla et peregrina.

§. II.

Si dubitemus, an quis sit primogenitus nec ne, verbi causa, si cum alio puero commutatus sit, is duas partes non accipit. ¹⁾ Et hac quidem ratione iudicamus: si olim agniti, ²⁾ posteaque mutati fuerint filii, ambobus damus pri-

privilegium primogeniti partis accipiendae: si vero agniti olim non sint, v. c. eodem tempore in antro nati, partem primogeniti non accipiunt. (*Quodsi dubium sit, utrum filius novem mensium ex marito priori sit, an filius septimestris ex marito posteriori prognatus, 3) is neutri heres est, neque ille, qui post eum natus est, primogeniti portionem accipit, nequidem ex privilegio dubii causa Tur.*) 4)

- 1) Primogenitus commutatus numquam partem primogeniturae debitam accipit: vel enim, priori casu, ambo, et primogenitus et postgenitus, commutati, portionem primogeniturae capiunt inter se dividendam, ideoque primogenitus dimidiam tantum portionis primogeniturae partem nanciscitur, vel, posteriori casu, plane nihil portionis huius nomine accipit.
- 2) Ratio, cur filiis commutatis portio primogeniturae debita interdum adiudicetur, interdum non, si scilicet olim agnitus fuerit primogenitus, vel minus, non videtur adaequata. Crediderimus potius, distinguendum esse, utrum filii commutati uni eidemque patri, sive gemelli, sive ex diversis uxoribus, an diversis patribus sint prognati. Priori casu, ambobus portio primogeniturae assignanda videtur, etiamsi in antro ex utero extracti sint, neuterque eorum umquam pro primogenito agnitus sit. Contra fratres enim postgenitos itidem, ac si unus eorum olim pro primogenito agnitus fuerit, pro obtinenda primogeniturae portione, asserere possunt, inter se esse primogenitum. Iam vero, etiamsi filii ex diversis patribus prognati, unus primogenitus, alter postgenitus, in aprico editi fuerint, et vel per sexcentos probare

possint testes, tempore partus primogenitum ab omnibus agnitum fuisse, quid inde? cum postea commutati fuerint. Potestne quisque eorum hisce testibus suos convincere fratres postgenitos, se esse primogenitum? Quid? quod si ambo commutati fuerint primogeniti diversorum patrum, ne tunc quidem hæc ique sufficerent circumstantiæ ad probandum iudici, se esse primogenitum illius, in qua degit, familiae. Certe Mischna tit. Bechoroth cap. 8. m. 1. dum casum posteriorem (prioris enim non facit mentionem) decidit, exempli loco adducit, uxorem laici et uxorem sacerdotis, diversorum itaque maritorum coniuges, simul peperisse.

- 3) Si nempe femina, finito priori matrimonio, a secundis non abstinuerit nuptiis usque dum tres integri menses praeterlapsi sint. posteaque, mense septimo filium pepererit. Mischna tit. Bechoroth l. c.
- 4) quia privilegium dubii causa non dat actionem sed exceptionem, vel quia dubium seu res dubia non ad fundandam intentionem, sed tantum ad depellendam actionem sufficit, ideoque filium, septimo secundarum nuptiarum et nono post finitum matrimonium mense prognatum, fratres progeniti ope privilegii dubii causa paterna quidem hereditate arcere possunt, sed senior horum postgenitorum actionem in eo fundare nequit, quod incertum sit, an frater praedictus septimestris patris primogenitus sit.

§. 12.

Trium testimonia valent respectu primogeniti, obstetricis, matris atque patris; obstetricis statim partus tempore, si dicat: hunc exiisse primum

mum, matris per septem a partu dies, si dicat: hunc esse ex gemellis primogenitum, ¹⁾ patris vero omni tempore. Itaque si dicat pater, hunc esse filium et primogenitum suum, licet pro filio suo eum non habuerimus, creditur ei, item, si dicat: hunc non esse primogenitum suum, quamvis eum pro tali habuerimus, valet. (*Attamen, cum pater olim dixerit, hunc esse primogenitum suum, postea dicere non potest alium esse primogenitum suum. Tur. §. 16. nomine R. M. N.*)

1) priusquam circumcissus et nomine donatus sit filius.

§. 13.

Si testes, patrem dixisse, audierint: hic filius meus est primogenitus meus, is capit duas partes. Si autem, dixisse eum tantum, audierint: hic filius meus est primogenitus, is duas non accipit partes, forsân enim pater hoc dixit, ut demonstrat, eum esse matris primogenitum. Quodsi autem pater verbis usus sit, ex quibus concludendum, voluisse eum indigitare, quod talis sit suus primogenitus, is duas nanciscitur portiones. Verbi causa, si dixerit: hic filius meus est primogenitus et saliva eius sanat morbos oculorum. Ex traditione enim accepimus, salivam primogeniti patris, non autem matris,

B 4

me.

mederi oculis. (*Sic etiam, si pater mortuum filium planxerit hoc modo: ab filium et progenitum meum! hoc valet. R. F. K. §. 141.*) ¹⁾

- 1) quamvis verba tantummodo sint enunciativa, mortuus tamen pro primogenito habetur, et portio primogeniturae devolvitur ad eius posteros.

§. 14.

Si pater obmutuerit, ¹⁾ inquirendum est ut in repudio, ²⁾ an notaverit scripseritque, quis ex filiis primogenitus sit, quo facto annotatus duas nanciscitur partes.

- 1) Illustranda est haec §. fatis alias obscura ex §. I. cap. 4. atque paraphrasis erit: si pater quidam cum filiis impuberibus advena obmutuerit et ignoretur, quis sit primogenitus, videndum prius, an pater primogenitum scripto annotaverit, eoque reperto, cum sola scriptura non valeat, procedendum est ut in repudio. Pater scilicet praecedente trina interrogatione, in scripto nominatum revera primogenitum esse, gestibus ut affirmet, necesse est. Quo facto hic duas nanciscitur partes, non ex eo, quod scriptura reperta sit, sed quod pater per indubitata declaraverit signa, scriptum hoc et omnia, quae eo contenta sunt, valere debere.
- 2) *Quomodo auctoritas ad libellum repudii uxori dandum a muto interponi debeat, docet IOSEPH KARO parte Eben Haeser cap. 121. §. 5. mutus, inquit, interrogatus an velit, ut uxori suae libellus repudii detur? Si adnuat, primo de aliis rebus interrogandus est, semel affirmative et bis negative, et postea de libello repudii dando semel negative et bis affirmative, quodsi*

quodsi negativae quaestioni non adnuerit, affirmativae omnino adnuerit, libellus dimissionis scribitur et uxori datur: quia tunc trina vice consensus interpositus est. M. Conf. Mischna tit. Gittin cap. 7. m. 1.

§. 15.

Si cuidam duo fuerint filii et inter eos primogenitus, atque ambo, patre vivente, decesserint, relictis liberis, filia scilicet ex primogenito atque filio ex vulgari: filius ex vulgari relictus tertiam bonorum partem accipit, et filia primogeniti duas partes, quippe quae fuissent portio duplex sui patris. 1)

- 1) Si plures sint primogenito vel filii vel filiae, portio primogeniturae praerogativa debita ad omnes pertinet. Apparet ex hac §. hanc portionem primogenito competere iure hereditario, non iure singulari, quippe quod in heredes transferri non potest.

CAP. III.

Primogenitus sortem duplicem, neque ex mutua data pecunia, neque ex meliorationibus capit, et quid, si partem suam vendiderit?

§. I.

Primogenitus duplicem accipit sortem ex bonis paternis, non autem ex bonis maternis, 1)

B 5

quam-

quamvis fit natu maximus et patris et matris: bona namque matris primogenitus eiusque fratres aequis partibus dividunt.

- 1) Quia secundum Deut. XXI, v. 17. ius duplicis facultatum partis exigendae primogenito in bonis tantummodo paternis datum, vel potius consuetudine introductum ius confirmatum est, v. n. I. ad cap. 2. §. 1.

§. 2.

Si quis mortuus sit, vidua et filiis relictis, viduaque post eum decesserit, priusquam iuraverit ¹⁾ instrumenti dotalis causa: ²⁾ omnia patris bona in potestate heredum sunt, quorum duas partes accipit primogenitus.

- 1) Se dotem atque incrementum dotis. in instrumento dotali sibi a marito et ex bonis mariti assignatis, nec remisisse, nec antea cepisse, sine quo sacramento dotem vidua minime exigere potest, SELDEN. de success. cap. 2, nec in heredes transfert ius exigendae dotis atque incrementi dotalis iureiurando non confirmatum. RABE ad Mischn. tit. Cthufoth, cap. 10. m. I. n. 39. Formulas huiusmodi iurisiurandi vid. in *Ublers jüdischen Contracten*, n. 12. & 37.

- 2) *Non integras litteras dotales, quae vulgo Ketuba audiunt, vidua iuramento firmare debet, sed tantum dotem atque accessiones dotales. Propria etenim bona, sive illata sive quae postea accesserunt, vidua recipit sine iuramento.* KARO p. IV. Eben Haeser cap. 88. §. 1. *ideoque in potestate heredum non sunt.* M.

§. 3.

§. 3.

Bonorum, quae post mortem patris acceperunt, sortem duplicem primogenitus non accipit, sed illorum tantum, quae, dum deceffit, in possessione habuit, quia in sacra lege scriptum est: de omnibus, quae apud illum reperiuntur. Exempli causa, si quis eorum decefferit, quorum heres pater, si vixisset, fuisset, primogenitus et filius vulgaris aequales nanciscuntur partes: 1) sic quoque, si pater pecuniam mutuam dederit, 2) eam fratres cum primogenito aequè partiuntur.

1) Secundum iuris succedendi Ebraeorum principia hicce casus aliter decidendus videri poterat. Cum enim liberi neque in avi aut proavi, neque in propinqui ex latere bona hereditario iure succedant, nisi per patrem, vel ex iure a patre in eos devoluto, vid. cap. I. §. 3. quid vetaret, ut concludamus, primogenito, ex ratione in sacro codice prolata, quod patris virium principium sit, ex huiusmodi bonis duplicem omnino tribuendam esse portionem? At Rabbinus, quod iam diximus in n. 2. ad §. 1. cap. II. in iure primogeniturae restrictiva usi sunt interpretatione.

2) de quo videatur infra §. 7.

§. 4.

Si pater vaccam elocatam vel in agro pascentem reliquerit, eaque vitulum ediderit, primo-

mogenitus et de illa et de partu duas fortes accipit. 1) (*Nonnulli contrariae sunt opinionis. Tur. cap. 4. nomine R. ASCHER. Si pater heredibus servum vel iumentum reliquerit, primogenitus etiam ex his duas partes, et filius vulgaris unam accipit, et quidem hoc modo: illi per duos dies, huic per unum diem vicissim praestant operas. MORDOCHAI ad tit. Bafa Batra cap. 1.*

1) Quia naturalis melioratio est, de qua in §. 6.

§. 5.

Si cuidam amicorum pater 1) pecus quoddam iugulaverit, posteaque defunctus sit, primogenitus etiam de huius pecoris dono partem duplicem nanciscitur.

1) Nimirum sacerdos, cui de iugulato sacrificio arum, maxillas, omasum dare, sacrificium offerens debebat, Deut. XIX, v. 3. quod donum necessarium, cum iam promeritum fuerit, in defuncti bonis esse censetur. Haec dispositio applicari posse videtur ad mercedem, quae personae illi ad iugulanda pecora publice constitutae, dem *Schächter*, debetur.

§. 6.

Primogenitus non capit duplicem sortem ex meliorationibus, 1) quae post mortem patris acceperunt, sed melioratio 2) praesenti pecuniae aequi.

aequiparatur, 3) et quod superest, ad alterum fratrem pertinet. 4) Quod quidem fit, si mutatio intercesserit, v. c. si in agro fruges satae, vel in silva palmulae plantatae sint. Si vero a natura meliora facta sint praedia, nempe, si arbor parva maior et crassior extiterit, vel ad agrum lutum 5) accesserit, primogenitus duas utique harum meliorationum partes accipit, minime autem, si sumtibus melioratio acquisita sit. *(Hoc tantum locum habet, si primogenitus fratres non impedierit, quo minus bona meliora facerent. Cum autem iis dixerit: ne bona faciatis meliora, usque dum divisa sint, hique non obtemperaverint ei, bonaque nihilominus meliora reddiderint, primogenitus, si mutatio non intercesserit, capit duas meliorationis partes, mutatione vero facta, nec sortem duplicem meliorationis habet, nec damnum 6) in eum redundat. Tur.)*

1) Melioratio hic et in sequentibus late accipitur pro quibusvis accessionibus iuris Romani naturalibus, industrialibus et mixtis, ideoque et fructibus. Nam ius Judaicum distinguit tantum inter meliorationes naturales et industriales, et mixtas sub industrialibus comprehendit. In industrialibus, si primogenitum inter et filios vulgares quaestio oriatur, videndum est, an mutatio intercesserit vel non: inter coheredes videndum est, utrum labore et sumtibus, an sola vigilantia unius ex coheredibus melioratio effecta sit, de quo agitur cap. XII.

2) industrialis.

3) vel

3) vel potius res illa, quae per accessionem industrialem melior facta est, aestimatur, quanti constiterit tempore mortis patris, seu ante meliorationem factam, Mischna tit. Bechoroth cap. 8. m. 9. postea inquiritur, quodnam ei pretium sit post meliorationem; de quo si detrahatur prior summa, quod reliquum est, valorem meliorationis constituit, v. c. si per specificationem uvae in vinum mutatae fuerint, taxantur uvae per peritos, dehinc vinum ex iis confectum, et quod superest deductis uvis, meliorationis nomine venit. Planius dici possit: primogenitus capit duas portiones ex meliorationibus naturalibus, non autem ex industrialibus, si in iis mutatio intercesserit, neque ex reliquis, nisi fratres impediverit. Ab industrialibus tamen separari debet, quod ad eas efficiendas erogatum est ex bonis paternis, quae fuerunt tempore mortis, siquidem ex his portio duplex primogenito competit. Mischna tit. cir. cap. 8. m. 9.

4) qui sua opera rem meliorem fecit.

5) R. NISIN hoc ita illustrat, si ager sterilis et macer inundatione fluminis, quod lutum ex aliis locis adportavit, pinguis redditus sit. M.

6) v. c. si vinum, ex uvis factum, corruptum sit, hoc damno primogeniti non est. M.

§. 7.

Ex pecunia mutua data sortem duplicem primogenitus non accipit, quamquam per syngrapham ¹⁾ credita sit, et quamquam agros pro eo, quod patri debitum fuit, acceperint. ²⁾ (Bona, quae pater cum aliis communia habuit, uti-
quis

que in eius potestate fuerunt. R. J. K. §. 145.) Si pater ipsi primogenito 3) pecuniam mutuam dederit: dubium est, utrum ex ea primogenitus duas partes nanciscatur, cum ea in illius potestate sit; an non, cum filius per patrem tantum heres fiat rei, quam pater in possessione non habuit. Ideoque hoc casu primogenito dimidia pars portionis primogeniturae concessa est. Hoc 4) autem tantum dictum sit, si pater mutuam dederit sine pignore. (*Tur. cap. 7. nomine R. SIMEON Ben. M.*) Ubi vero a debitore pignus datum in patris possessione reperitur, primogenitus duplicem capit sortem, quia ut in patris potestate est pignus, etiamsi pignus tantum ceperit, cum mutuam daret pecuniam. 5) (*Nonnulli sunt dicentes, quod hoc tantummodo fiat, si pignus ad Hraelitam pertineat, sed quod pignus alieni minime in illius potestate sit, 6) nisi pignus retinuerit, 7) vid. R. J. K.*) Si terra quaedam 8) oppignorata sit 9) in urbe, ubi ea non redimitur, 10) de ea duplicem sortem capit primogenitus; sed hoc tantum obtinet, si tempus solutionis non inciderit patre vivente. 11) (*Immo ut in potestate est pignus apud debitorem, et primogenitus ex mutua data pecunia sortem capit duplicem, cum debitor reddit. 12)*

1) nu-

- 1) nudam, absque constitutione hypothecae: bona enim pignori opposita tanquam in possessione sunt. Dissentit SELDEN. de success. cap. 6.
- 2) filii post mortem patris: sufficit enim debitum in possessione patris, cum moreretur, non fuisse.
- 3) in convictu patris, seu in familia patris degenti, quia tunc demum dici posset; pecuniam mutuam filio datam in patris potestate simul esse, cum filius ipse adhuc in patris potestate sit. Quodsi enim filius, cum sumeret pecuniam, iamiam separatam instituerit oeconomiam, neutiquam praetendi potest, pecuniam filio datam in patris potestate esse, in quo tamen ratio decisionis pro auctoritate, des Schutter's Urtheils, consistit.
- 4) scilicet, in pecunia mutua data ius primogeniturae ex dimidia parte tantum competere.
- 5) Nempe, si debitor pignus, cum mutuam sumeret pecuniam, ad manus creditoris patris tradiderit, licet hic pignus, vero eius pretio aestimato, reddiderit mutuanti, ad asservandum illud secundum iura pignoris. vid. Adlers jüdische Contracte, n. 25.
- 6) Sensus huius commatis est, quod res per alienum ab ecclesia pignori tradita, atque a patre, aestimato eius pretio, mutuanti reddita ad asservandum, in potestate patris non sit.
- 7) Quia non credendum est, alienum ab ecclesia rem pignori oblatam, si ei reddatur, creditori secundum iura pignoris esse asservaturum.
- 8) ab Israëlita in securitatem pecuniae mutuum a socio religionis acceptae.

- 9) *Inter Judaeos enim consuetudo est, ut immobile quoddam pro debito, post certos, veluti tres vel quatuor annos, reddendo oppignoretur, atque interea, usque dum debitum solvatur, res oppignorata creditori tradatur conductionis iure, pro mercede annua determinata, de debito contrahendo. M. Huiusmodi contractum exhibet Adler in jüdischen Contracten, n. 25. qui plerumque palliatas usuras continet, licet Mischna tit. Bafa Bezia cap. 5. m. 2. caveat, ne is qui mutuam dat pecuniam, a debitore iusto vilius quid conducat.*
- 10) *In plerisque locis ante praefixum tempus debitor neque pecuniam mutuam solvere, neque rem locatam recipere seu, ut hic dicitur, redimere potest; in aliis vero locis potest, quando unque libuerit. In illis res oppignorata per adiectum contractum locationis tradita, ut in potestate creditoris esse censetur, in his, esse non censetur. M.*
- 11) *Namque ipso die solutioni praefixo patris in re oppignorata potestas cessat, debitorique facultas tribuitur rei oppignoratae, soluto aere alieno, recipiendae.*
- 12) *R. ISERLES hic distinctionem prolatam reiicit, quasi, (si paraphrasi utamur) nihil, inquit, interest, utrum res oppignorata sit in turbe, ubi debitum solvi resque locata recipi potest ante tempus praefixum, nec ne, utrum dies solutioni praefixus venerit, nec ne, utrum res oppignorata apud creditorem sit, ut pignus, an ut res locata. Cum enim pignus in manibus debitoris esse possit salvo iure pignoris (vid. not. §. ad h. §.) primogenitus ex qua vis pecunia a patre per syngrapham hypotheca bonorum munitam credita, portionem duplicem capit, quando debitor solvit.*

§. 8.

Si primogenitus partem primogeniturae praerogativa debitam, priusquam divisa sit hereditas, vendiderit, venditio valet. Haecce enim pars iam ad eum pertinebat ante partitionem. 1) Ideoque primogenitus, cum partem bonorum, sive immobilium sive mobilium, cum fratribus partitus est, portionemque sumsit ut frater vulgaris, decessit de iure suo in reliquis bonis, 2) et de reliquis bonis portionem tantummodo accipit filii vulgaris.

1) statim post obitum patris, ipso iure,

2) aliter ac de iure Romano, quod renunciaciones strictissime esse interpretandas docet.

§. 9.

Quae quidem tantum dicta sint, si plane nihil indicaverit. At, si fratres impediverit, declarando coram duobus testibus, has quidem res cum fratribus aequaliter divido, sed hoc minime fit ideo, quasi de primogeniti iure quid concedam, 1) (*et hoc est impedire*), quod ad reliqua bona attinet, nihil concessit. Nec, si, uvis adhuc in vitibus pendentibus, eos impediverit, quamvis peracta vindemia aequalem cum fratribus sumserit partem, de iure primogeniturae concessit respectu bonorum reliquorum. Cum vero

vero eas calcare siverit vinoque facto aequalem ex eo cum fratribus partem acceperit, nec fratres impediverit, in reliquis bonis omnino concessit. Cui quidem similis est ille, qui uvas dividendo impedivit, posteaque olivas cum fratribus partitus ²⁾ est; hic enim omnino concessit. Atque in hunc modum omnes reliquae divisiones diiudicantur. ³⁾

1) i. e. quasi concedam fratribus meis, cetera bona mecum aequaliter partienda, seu quasi hoc facto renunciaverim parti primogeniturae iure mihi debita ex reliquis bonis.

2) aequaliter, absque protestatione repetita.

3) Oportet igitur primogenitum toties fratres impedire vel ius primogeniturae debitum protestando de novo reservare, quoties ex quadam bonorum specie aequalem cum fratribus portionem sumit, alias renunciaisse absolute praesumitur iuri primogeniturae, quod ad bona nondum divisa attinet, non obstante protestatione anteriori.

§. 10.

Ex eo, quod ex syngrapha postulatur ab heredibus, primogenitus duas solvit partes, quod si vero neque capere neque solvere velit duas partes, id ei licet, et consequens est, ut creditor, ¹⁾ quamvis quidam heredum vel impuberes vel absentes sint, a primogenito non exigere possit debitum, nisi quoad vulgarem portionem.

C 2

Qui-

Quidam autumat, primogenito postea, ut a sua declaratione 2) recedat, integrum non esse, 3) etiam si velit 4) (*Tur. cap. II. nomine R. A. Ben. D. BAIT Ioseph nomine R. Sch., Ben. D. et Maimonides. Bona aliis obligata 5) in patris potestate sunt: bona autem obnoxia tributi regii causa, ubi regi consuetudo est, capere 6) terras ob tributum residuum, non censentur in eius potestate esse. At in illis locis, ubi moris non est, bona sumere tributi causa, in eius potestate sunt, atque primogenitus ex his duas partes nanciscitur. Si cuidam bona adscripta sint ab hoc die usque post mortem, 7) si quis terra privatus sit, 8) qua privari non debuisset, si libri furto cuidam ablati sint, cum hos derelinquendi plerumque non sit animus, ea in potestate illius esse dicuntur 9) MORDACHAI.)*

1) qui ex syngrapha post factam hereditatis divisionem postulat, alias enim debita prius solvenda sunt, quam dividatur. v. cap. VI. §. 7.

2) quod neque capere neque solvere velit duas partes.

3) An respectu creditoris, an fratrum primogenitorum? sane creditoris nihil interest, utrum primogenitus suam declarationem revocet, nec ne. Quid? quod ei esset opportunius, si duas ab uno coherede ratas nancisci posset. Sensus igitur est, talem declarationem, licet respectu creditoris tantum facta sit, nocere primogenito etiam respectu fratrum coheredum, renunciationemque omnimodam efficere. Quam opinionem a R. KARO tamquam singularem prola-

prolatam, plurium testimoniis evictum dedit MOSES
ISERLES.

- 4) R. ABRAHAM B. D. dicit, etiam filius vulgaris, si partem suam neque capere neque debitum exsolvere velit, id facere potest, at, cum hoc semel declaraverit, validum est, et dicta sua non retractare potest. M.
- 5) v. c. hypothecae nomine ob sumptum a patre pecuniam mutuam, ideoque ex iis primogenitus duplicem portionem capit, sed duas quoque debiti partes solvit. Alio respectu hypotheca ob debitum constituta in creditoris potestate esse dicitur §. 7. h. e. vid. n. 5. ibid.
- 6) fisco addicere bona ob tributum non solum, quod in emphyteusi romana obtinet propter non solum canonem intra triennium.
- 7) Verbis hisce denotatur donatio facta ab hoc die valitura et dominium tribuens, reservato tamen usufructu, usque ad tempus mortis donantis. RABE ad Mischn. tit. Bafa Batra: cap. 8. m. 7. n. 52.
- 8) iniusto modo seu iniuria
- 9) Quia dominium habet et ille, cui quid donatum est, reservato usufructu, et ille, qui vi deiectus est, et ille, cui libri furto ablati sunt, atque secundum h. §. cum dominio necessario coniuncta videtur per LL. Ebraeorum possessio, seu id, quod dicitur Rabbiniis in potestate esse, licet actu alius rem possideat. Ex quo sequitur, ut primogenitus, quamvis post mortem demum patris bona donata pleno iure ad heredes perveniant, aut terra erepta et libri ablati reciperentur, duplicem ex iis portionem capiat.

CAP. IV.

*Si quis dicat: hic est filius, vel frater,
vel servus meus, et postea neget.*

§. I.

Si quis dixerit: hic est filius meus, hic est frater meus, hic est unus ex heredibus meis, quamvis hoc affirmet de hominibus, de quibus, an ex eius familia sint, nobis non liquet, ei tamen creditur. 1) Quodsi quis mutus sit factus, atque sua ipsius manu scripserit, hic est meus heres, in eo inquirendum est, ut in repudio. 2) (*Atque, fides ei habetur respectu omnium bonorum, tam eorum, quae possedit, dum hoc dicebat, quam eorum, quae usque ad eius mortem accesserunt. Tur. cap. II. nomine R. A.)* 3)

- 1) In tantum, ut a) filius vel frater a defuncto agnitus inter reliquos filios seu heredes locum obtineat. SELDEN. de succ. cap. 4. b) coheres autem a coherede tantum agnitus aliqualem ex hereditate defuncti portionem capiat, uti fusiis expositum est cap. V. §. 2.
- 2) conf. not. I. ad. §. 14. cap. II.
- 3) Neque ambigimus, quin huiusmodi filius iura agnationis consequatur. Ex §. seq. enim non argumentandum est, patris declarationem iura agnationis tribuere non posse, cum adimere ea nequeat. Scilicet diversa sunt: ibi falsa declarat, hic ignoti quid asserit. Atque plane nihil ageret pater, si quem nominaret filium, de quo contrarium constat, cum talem ne scribere quidem heredem possit fec. cap. VI. §. 1.

§. 2.

§. 2.

Si sciamus, hunc esse fratrem cuiusdam vel patruī filium et ille dicat: hic non est meus frater vel patruī filius, non creditur. Fides autem ei habetur, si de eo, quem filium esse novimus, dicat: hic non est filius meus, et filius, ¹⁾ quamvis liberos habeat, heres illius non est. At fide non est dignus dicens: hunc non esse filium suum, quod ad genealogiam attinet, ²⁾ nec filius ob eius dicta, pro spurio habetur, sed dignus est, quoad hereditatem, ne filius heres sit. (*Filio defuncto, si pater dicat, nepotes ex filio non esse suos nepotes, patrem enim eorum filium suum non fuisse, fides ei non tribuitur, etiam quod ad hereditatem attinet, quia filius iam mortuus est.* ³⁾ *Hamagid Miscbne cap. 4. de hereditate.*)

- 1) Idem fortasse dicendum sit de filiā, non exstantibus filiis.
- 2) seu ius agnationis: ideoque talem, cui filii statum pater denegavit, post patris mortem succedere posse fratribus, multo magis remotioribus agnatis, vix dubium est, quia iure agnationis iis succedit, quamvis mediate per patrem, successio autem mediata, sola status negatione, interverti nequit, exemplo fratrum in principio huius §.
- 3) quem solummodo, tamquam immediate succedentem, negando statum filii, hereditate arcere potuisset.

§. 3.

Cum antea quis dixit: hic est filius meus, et postea dicit, eum esse servum suum, in hoc non est fide dignus; sed si dixerit antea, hic est servus meus, iam autem dicat, est filius meus, in hoc fides ei habetur, quamvis eo tamquam servo utatur. Forsan enim, servum eum appellando, dicere voluit, esse sibi ut servum. Quod si autem servus ab eo appellatus sit servus matris filius, ¹⁾ vel si alia eiusmodi verba adhibuerit in allocutione ad servos usitata, non credendum est. ²⁾

1) *item servus meus filius centum uncialium, scilicet valore, quod exemplum Maimonides adduxit. M.*

2) quod filius sit, licet antea eum servum, postea filium appellaverit.

§. 4.

Qui transiens per domum telonae dixit, hic est filius meus, posteaque dicit, eum esse servum suum, ei fides est ¹⁾ tribuenda, cum non dixerit, eum esse filium, nisi ut eum liberet telonio: si autem in domo telonae dixerit, servum esse, et postea dicat, eum esse filium, fidem non habet. Quod quidem dictum esto, si mater pro Israëlitide non habeatur: si autem sciamus, eam esse filiam Israëlitae, ei non creditur asserenti servum esse. Tur. cap. 5.

1) posterius asserenti.

§. 5.

§. 5.

A servo et ancilla ne appelletur quidam pater N. seu quaedam mater N., ne exinde noxa oriatur aut filio macula contrahatur. At si servi et ancillae sint admodum celebres, nomine praediti, totique urbi ipsi et filii eorum noti ut servi optimatis, veluti servi principis, his licet appellare quem patrem, aut matrem. ¹⁾

¹⁾ Vide latius hanc materiam tractantem SELDEN. de success. cap. 4.

§. 6.

Si quis genuerit filium ex ancilla, eumque ut filium rite educaverit, atque dixerit, hunc esse filium suum eiusque matrem manumissam fuisse, si quidem pater fuerit vir probus, inquirens in minutias praeceptorum, ille eius heres est, Israëlitae tamen filiam in matrimonium ducere nequit, donec testimonia protulerit, matrem manu fuisse missam, antequam conceperit ex patre, namque pro ancilla illam habuimus. At si fuerit ¹⁾ minus probus, vel, quod quidem dici non opus est, homo turpissimus, ille ²⁾ omnino ut servus habendus est, et fratres ex patre vendere eum possunt, atque, cum patri non est alius filius, fratri defuncti, ut eius uxorem in matrimonium ducat, opus est. (*Nonnulli*

dicunt, eam exuere calceum, sed non duci posse in matrimonium, 3) Tur. vid. Eben Haeser, cap. 157. at alii dicunt, cum de pecunia 4) quaestio sit, regulam hoc in casu observandam esse: qui postulat aliquid ab alio, ei incumbit probatio. 5)

- 1) pater, cum opponatur patri, viro probo.
- 2) filius, quia patris minus probi dictis fides haberi nequit.
- 3) siquidem incertum maneat, an mater manumissa fuerit, priusquam filium conceperit, nec ne.
- 4) de bonis tantum conf. not. 4. ad §. 6. cap. I.
- 5) Ideoque filius probare debet, matrem, priusquam genuerit, manumissam fuisse. Silentio quae ad hanc atque praecedentes §§. annotari ulterius potuissent, praetermissimus, cum hic locorum servi Iudaeorum non existant, in terris turceici imperii, ubi R. KARO vitam degit, fortasse reperiundi.

CAP. V.

Si quis dicat, hic est meus frater, aut si quis cui dicat: se eius fratrem esse.

§. I.

In univēsum heredes succedunt pro suis, quas habent, probationibus, et quatenus agnoscuntur. Exempli causa, si testes evincant, se nosse, quod ille sit filius, vel huius frater, quam-

quamvis non adsint genealogiae, testesque genealogiae certitudinem ignorent, ille tamen, horum testimonio, est heres.

§. 2.

Si Iacobus moriatur relictis duobus filiis, Rubene et Simeone, nec sit notum, defuncto fuisse praeter hos alium filium; Ruben tamen affirmet de quodam, nomine Levi, hunc etiam esse fratrem, sed Simeon, se hunc ignorare dicat: Simeon dimidiam hereditatis partem capit, ¹⁾ Ruben, siquidem tres esse fratres affirmaverit, tertiam partem, et Levi ex sextante heres est. Qui sextans, mortuo Levi ad Rubenem redit. ²⁾ Quod si autem alia bona ad patrimonium Levis accesserint, ea Ruben et Simeon aequaliter dividunt. Ruben enim Simeoni affirmavit, quod Levi amborum sit frater. (*Ac omni tempore bona, ad Levin a Rubene profecta, vel alia in eorum locum substituta, Ruben solus accipit, si autem, praeter illa a Rubene accepta bona, alia adsint, haec Ruben solus non accipit, sed cum Simeone aequis dividit partibus. Tur. cap. i. nomine R. M. H.*)

1) Levi enim probare nequit, se illius esse fratrem, cum testimonium Rubenis non valeat, si quidem agnati, Mischna tit. Schfuoth. cap. 4. m. 1. et unicus testis Deut. c. XIX, v. 15. ubi disponitur: ne quis unus testis in quemquam audiatur.

2)

- 2) quia Simeon ex hereditate paterna iam iam id, quod poscere poterat, dimidiam scilicet partem, accepit et Ruben sextantem Levis de sua portione detrahi concessit.

§. 3.

Cum haec sexta pars 1) per se melior facta posteaque Levi mortuus est, si haec melioratio ad perfectionem pervenerit, v. c. uvae ad vindemiam maturae sint; huiusmodi melioratio bonis aliunde acquisitis 2) aequiparatur, atque eam inter se dividunt, si autem ad vindemiam nondum sint maturae, ad Rubenem pertinet.

1) vel in fundo quodam consistens, vel, si in pecunia numerata constiterit, in fundum impensa.

2) R. KARO sententiam amplexus est R. MEIER dicentis, quod fructus pendentes maturi aestimandi sint, ac si decerpti essent, contra opinionem aliorum assententium, fructus etiamsi maturi sint, partem fundi constituere v. Mischna tit. Schfuoth. cap. 6. m. 6. ibique RABE.

§. 4.

Quodsi autem Simeon negaverit Levin esse sibi fratrem, atque hic, ut supra dictum, a Rubene partem acceperit, Simeon, mortuo Levi, plane nihil ex eius bonis accipit, 1) sed Ruben solus hanc partem sextam ceteraque ab eo relicta bona nanciscitur.

1) Non

- 1) Non in poenam inficiationis, sed ob negatam olim agnationem, a qua recedere nequit. Aliter pronuntiandum erat in casu §. 2. adducto, ubi non negaverat Simeon, sed defectum scientiae tantum praetenderat, quod Levis suus sit frater.

§. 5.

Quod quidem ius obtinet inter omnes coheredes, qui partem hereditatis delatae ad alios pertinere fatentur, et inter coheredes, qui partem hereditatis aliis competere negant.

§. 6.

Si cuidam, cum partem hereditatis sibi delatae iam possideat, quis dicat: frater tuus sum, divide mecum, illi, cum fratrem hunc esse neget, fides habetur, 1) licet fama sit, fratrem illi esse in provincia maritima. 2)

- 1) donec asserens suas attulerit probationes.
 2) *Rabbini hac formula utuntur, quoties terram longe distitam indigitare volunt. Iudaei enim potissimum proficiscebantur ex Asia in Gracciam et Italiam, regiones transmarinas. M.*

§. 7.

Si pater reliquerit filium verum et talem, cuius genitalia obstructa sunt, aut androgynum,
 fi.

filius verus succedit solus in univërfa bona, quoniam et obstruētus et hermaphroditus dubii sunt: (*Qua ratione iudicamus in omnibus rebus certis et dubiis, nec de certo quicquam detrabere potest dubium. Thorath Hacoanim cap. 349. Itaque si Rubenis filius iter instituerit in provincias maritimas et incertum sit, an vivat nec ne, fratres Rubenis in huius bona non succedunt: nam dicimus, eius filium adhuc esse in vivis. 1) At cum Ruben una cum uxore in provincias maritimas profectus est, atque ignoramus, an ei sit filius, non veremur, ne uxor filium pepererit, 2) sed Rubenis fratres eius hereditatem capiunt.*)

- 1) i. e. tamdiu vivere eum praesumendum esse, donec probetur contrarium.
- 2) Ideoque non opus est, ut edicto publico citentur ad adeundam hereditatem absentis mortui, si qui sint, posteri, sub poena praecclusionis.

§. 8.

Cum quis defunctus est relictis et filia et prole genitalibus obstruētis et hermaphrodito, quia eorum quisque est ut filia, 1) bona inter omnes aequaliter dividuntur. (*Attamen sunt, qui dicunt: 2) si adsit et filia et obturatus, hunc capere tres partes et filiam quartam partem, cum bona existunt ampla, nihil autem accipere obturatum, cum bona exigua sunt: si adsint et filia et androgynus, bo-*
na

na esse aequaliter dividenda, cum ampla sunt, androgynum autem nihil accipere, cum exigua sunt: si vero adfit filius verus et proles genitalibus obstructis, patrimoniumque exiguum sit, eum, cuius sexus non apparet, tres partes, et filium verum quartam partem accipere, ubi autem patrimonium amplum sit, filium verum omnia bona nancisci et obturatum filiae instar alimenta capere: androgynum autem, si filius verus adfit, plane nihil accipere, sive patrimonium existat amplum sive exiguum. 3)

- 1) saltim inter filias admittuntur tum obruratus tum androgynus: quoniam dubium est, masculini an feminei sexus sint, ita, eo nomine, non minus dubium, an ipsae filiae succedere debeant. Et in dubio pariter omnes admittendi. SELDEN de succession. cap. 11.
- 2) Singularibus, quas recensuit, quorundam magistrorum opinionibus suum ISELES calculum non adiecit, nec adicere potuit. Nam analogiae iuris adversantur scriptisque legibus, ponendo partim discrimen inter obruratum atque androgynum, qui tamen aequae dubii, partim plus interdum assignando obruratis, quam filio aut filiae, contra dispositionem Mischnae cap. 9. m. 2.
- 3) Deficientibus et filiis veris et filiabus, si et obstructus et androgynus adsint; uterque succedit aequis partibus, tamquam aequae dubii: si alteruter tantum adfit, heres est ex asse: nec dici potest constituere eos tertium quoddam hominum genus. Mischn. c. l. ibique RABE.

§. 9.

Si quis reliquerit filios, filias atque prolem, cui genitalia obstructa sunt, seu tumtum, patrimoniumque ei amplum ¹⁾ sit, filii sunt heredes atque obstructus ad filias repellitur ²⁾ ad capienda inter eas alimenta. ³⁾ Si autem exiguum sit patrimonium, seu utrique sexui alendo impar, ⁴⁾ filiae repellunt eum ad filios, asserendo eum esse marem, indeque alimenta capere secum non posse. ⁵⁾

1) Patrimonium amplum dicitur, cum vel plus vel saltem tantum bonorum adest, quantum ad alendos filios atque filias ad pubertatem usque plenam requiritur, et tunc filii omnium bonorum sunt heredes, atque filiae ex iis non nisi alimenta capiunt. Patrimonium autem exiguum est, quod tantum sufficit ad filias alendas usque ad pubertatem adeptam. Tunc filiabus relinquenda sunt bona, quibus alantur, atque, si nihil supersit, filii ad mendicos relegantur. R. KARO part. Eben Haeser cap. 112. M.

2) negando eum esse masculum

3) usque ad pubertatem seu ad expletum duodecimum annum cum dimidio; SELDEN. de success. cap. 9. Hodie pubertas incipit post tredecim annos et unum diem. Adlers Jüdische Contracte, n. 42. not. **.

4) ad filias alendas tantummodo sufficiens ex ipsis bonis, non autem ex proventibus seu usufructu bonorum, ut putat SELDEN. l. c., verum absque fundamento iuris. Mischna enim tit. Bafa Barra cap. 9. m. I. non de proventibus patrimonii, sed de patrimonio

ipso loquitur, si sit disponens, nimis angustum (patrimonium quam ut filii succedere, et filiae ex eo alimenta capere possint,) filiae aluntur etiamsi filios ostiatim mendicari oporteat. Accedit, quod ibidem, cum quaestio sit de patrimonio amplo, dicatur: filii succedunt atque filiae capiunt alimenta, haudquam vero, quod filii in patrimonium nimis angustum succedant, asseratur. Attamen filii succederent omnino in bona patris, si tantum carerent usufu uctu, usque dum filiae annos pubertatis fuerint adeptae.

- 5) Immo nec repellere possunt obstructus et androgynus, si praeter alimenta filiabus debita de patrimonio aliquid supersit, saltem ratione huius residui: instar filiarum enim sunt atque in oppositione cum filiis pro talibus per LL. agniti. v. Mischna tit. Bata Bata cap. 9. m. 1.

§. 10.

Si in 1) quemdam simulque in eius matrem domus collapsa sit, atque filii heredes dicant, matrem mortuam esse primam, matris autem heredes asserant, filium obiisse prius, matris bona in heredum suorum potestatem collocantur, 2) quia sunt heredes certi. Quod ius etiam in casu obtinet, si domus quemdam eiusque filiam viro iam nuptam obruerit atque ignotum sit, quis prior decefferit, patris enim bona, in heredum suorum potestatem veniunt 3) filiaeque maritus eorum nihil accipit.

- 1) In §§. 10. 11. et 12. agitur de quaestione olim maxime agitata, quid iuris sit, si una obierint duae personae

D

sonae

sonae invicem non heredes, i. e. quarum una alterius heres esse potest, altera non potest, vel ex dispositione iuris, vel ex facto hominis, ob contractum ab una earum aes alienum. Quodsi enim personae sint invicem heredes, quaestio, quis prior mortuus sit? supervacanea esset, cum ambo eisdem heredes habeant. Mischna tit. Bata Batra cap. 9. m. 8. 9. et 10., omitta decisione, commemorat tantummodo discussiones ortas de quibusdam casibus scholam inter Schammaeanam et Hillelianam, item inter utrasque scholas et R. AKIFAM. At R. KARO decidit, vel potius sententiam suo aevo receptam profert, quod in quibusdam casibus secundum mentem scholae Hillelianae et R. AKIFAE bona in potestate heredum unius ex commorientibus maneat, in aliis, pro intentione scholae Schammaeanae, inter commorientium heredes dividantur, et quamvis rationes diversis decidendi modis reticeat, ex contextu tamen omnino facile est perspectu, in illis de bonis tantum unius ex commorientibus quaestionem fuisse, in his de utriusque vel omnium commorientium bonis.

- 2) vel potius bona manent in familia matris ubi sunt, quia in dubio pro possidente pronunciandum est.
- 3) In utroque casu tantummodo de bonis matris et patris quaestio est, itaque concludendum, neque filio matris, neque filiae patris viro nuptae bona fuisse, aut si fuerint, heredes eorum, agnatos scilicet filii et maritum uxoris, illa pro communi dividendo conferre noluisse, sed postulasse, ut nihilominus bona a matre vel patre relicta secum dividantur.

§. II.

Quodsi quemdam eiusque nepotem ex filia domus obruerit, nec sciamus, quis eorum prior per-

perierit, et patris et nepotis heredes aequales accipiunt partes ¹⁾ Atque eodem dividendum est modo, si pater in captivitatem ductus diem in ea obierit atque nepos ex filia domi mortuus sit, aut si nepos captivus ductus, pater domi decesserit, et ignoremus, quis prior defunctus sit. (*Atque sunt nonnulli dicentes etiam in hoc casu bona esse in heredum patris potestate.*) ²⁾

1) Ex quibus bonis? ea non designat, ut in §. praecedente fecit, sed generaliter loquitur R. KARD, ideoque generaliter omnia utriusque commorientis bona intelligenda esse crediderimus, nisi directam concedere velimus contradictionem, et tum thesis esset: si utrique commorientium bona sint, atque heredes illius, qui alteri heres esset futurus, bona in commune conferre velint, hoc facere possunt, et bona amborum commortuorum inter utriusque heredes sunt partienda.

2) Fortasse ex scholae Hillelianae sententia, fortasse ob concurrentes nota superiori allegatas circumstantias.

§. 12.

Si, domo in quemdam simulque in eius patrem vel alium, cuius futurus fuisset heres, collapsa, dubitemus, quis amborum primus decesserit, atque ille tam ex litteris uxoris dotalibus, quam ex alia syngrapha debitor existat, bona sunt in heredum ¹⁾ potestate, neque uxor neque creditor quidquam eorum consequuntur. (*Si*

Ruben et eius uxor et quatuor filiae una domum habitantes, collapsa domo, percussi fuerint, atque Rubenis heredes dicant: vel Rubenem, vel unam ex filiabus probabiliter supervixisse, ii tamen cum uxoris heredibus partiuntur: 2) nam quicquid etiam proferrant, 3) rationes tamen sunt divisae. 4) Quodsi vero filiae iam in matrimonium fuerint ductae, et maritus uniuscuiusque eius partem postulet, bona in sex 5) dividuntur partes, ac de his quatuor ad maritos uxorum, una ad Rubenis heredes atque una ad uxoris heredes pertinent. MORDACHAI in fine capituli Mischemet.)

- 1) patris: nam si bona in possessionem heredum filii venirent, iis, ut defuncti aes alienum solvant, necesse esset.
- 2) absque mentione, quaenam partienda sint bona, conf. n. i. ad §. praeced.
- 3) quod probabile sit, ex quinque personis, patre scilicet et quatuor filiabus, unam supervixisse matri.
- 4) cum semper maneat incertum, utrum una ex quinque personis supervixerit uxori, an uxor supervixerit quinque personis, atque potuerit accidere, ut uxor ultimum percussa sit domo.
- 5) Quia sex adsunt litigantes, quorum quisque ceteris dubia movet, et in casu dubii bona commorientium, si in commune conferantur, inter partes aequaliter dividenda veniunt, per ea quae dicta sunt not. 2. ad §. 11. h. c.

CAP.

CAP. VI.

*Si quis bona sua liberis detrabere ea-
que dare aliis velit.*

§. I.

Nemini licet alium constituere heredem, nisi talem, qui est ex iis, ad quos hereditas spectat, neque hereditatem heredibus penitus auferre quis potest, sive sanus, sive moribundus vel aegrotus, ¹⁾ sive scriptum sive nuncupativum testamentum fecerit. ²⁾ Itaque si quis dicat: hic meus primogenitus in duas non succedat partes, ³⁾ vel, hic meus filius cum suis fratribus heres ne esto, ⁴⁾ eius verba non valent. Porro, si quis dicat: hic N. heres mihi esto, cum filiam habeat, vel si dicat: filia mea heres mihi esto, cum filius adsit, eius verbis non obtemperamus. Ac in omnibus huius generis casibus eodem iudicatur modo. Cum autem ei plures sunt heredes, v. c. multi filii aut fratres, multaeque filiae, et morbo laborans dicat: frater meus N. mihi heres esto prae omnibus fratribus meis, vel si dicat: mea filia N. heres mihi esto prae ceteris filiabus meis, (*vel si uni plus tribuat quam alteri, Tur. cap. 3.*) verba eius valent, sive ea nuncupaverit, sive in scriptis protulerit. Si dicat:

D 3

meus

meus filius N. heres mihi esto solus, verbis scilicet ore prolatis, eius verba valent, ⁵⁾ cum autem scripserit: omnia bona mea filio meo N. funto, ⁶⁾ hunc non constituit nisi procuratorem, ut declaratum est cap. 246. ⁶⁾

1) Sanus corpore, testamentum facere nequit nisi scriptum, SELDEN. de success. cap. 24. quod in quacunque materie scriptoria inscriptum esse potest. RABE ad Mischnam tit. Kidduschin cap. 1. m. 5. not. 6. At non sufficit scriptura, nec testamentum scriptum, quamvis a testatore sua ipsius manu exaratum femorique eius alligatum reperiatur, per se effectus producit, sed requiritur, ut traditum sit a testatore cuidam, sive heres sit sive non, Mischna tit. Bafa Batra cap. 8. m. 6. dicendo: accipe hic possessionem eius, quod in hocce testamento relictum est; quo facto heres ipse vel ille, cui traditum est, vice heredis, possessionem hereditatis acquirit, testamentumque valet. RABE ad Mischnam l. c. not. 51. Attamen non quaevis traditio privata sufficit, sed requiritur traditio solennis in praesentia duorum testium facta et per apprehensionem lacinae pallii corroborata, de qua solennitate vid. Adlers jüdische Contracte, n. 1. ibique not. 1. Aegrotus autem nuncupare testamentum potest, eiusque verba tantumdem valent, quantum ea, quae scriptis mandantur et traduntur SELDEN. l. c. nec apprehensione pallii opus est, Adler c. l. n. 13. Verum, non solum probationis causa, sed et, quo de seria testatoris voluntate constet, nuncupari testamentum debet coram duobus testibus, sive forte advenerint, sive ideo specialiter sint requisiti, quorum est, ut dispositionem moribundi post mortem eius in scripturam redigant, Adler

Adler l. c. n. 13. et 38. ad quam conficiendam, moribundi subscriptione in charta, ut aiunt, blanca minime indigent, quamvis chartam testamento, (quod cap. 1. §. 1. not. 2. in fine allegavimus) antifitis Halensis Baruch Bendix destinatum hoc modo subscribi curaverint testes adhibiti, Rabbinus et pho-nascus.

- 2) si verbis usus fit in testamento, successionem in bona hereditariam indicantibus, de quali testamento in hac et sequentibus quinque §§. agitur. Aliud dicendum, si verba adhibita sint in donatione usitata, vid. §. 7. h. c. Differentiam inter utrumque testandi modum in compendio exponemus not. 10. ad §. 10. h. c. Ceterum uterque modus in uno eodemque testamento locum habere potest. v. Adlers jüdische Contracte, n. 38.
- 3) primogenito enim partem praerogativae debitam penitus auferret.
- 4) quia fratres eius non simul instituit heredes, neque expresse, neque sub formula successionem absolute indicante, sed obiter tantum fratrum, cum illum exheredaret, fecit mentionem. Ad exheredationem autem, ut sit legitima, accedere debet institutio heredis. SELDEN. loco nota I. alleg.
- 5) R. KARO hic sententiam eorum amplectitur, quos R. MOSES ISERLES allegat in additamento I. ad §. 4. c. 246. vid. not. sequent. 6. Ex quo sequitur, ut et tacite quis exheredari possit.
- 5*) haec dispositio non ad hancce, sed ad §. sequentem pertinet, ob adhibita verba, quae loco donationis sunt.

6) Huius partis Coschen Hamischpath §. 4. qua disponitur: si quis scripserit: N. N., unus ex filiis meis, omnia mea bona accipiat, sive hoc scripserit sanus corpore sive aegrotans, (quidam dicunt, hoc intelligendum esse de casu, si quis scripserit verbis in donationibus usitatis; sed vaere dispositionem, si scripserit aegrotans verbis successionem indicantibus, Tur. cap. 5.) hunc filium, etiamsi puerulus sit in cunis dormiens, non constituit nisi procuratorem, qui in dividenda hereditate non sit melioris conditionis, quam ceteri fratres, (Tur. cap. 7. nomine R. JONACH.) Et quamvis per modum syngraphae scripserit, competere filio in bonis ius perfectum, bonaque in possessionem eius esse ventura; diiudicamus tamen quod hoc fecerit ea intentione ut fratres eo melius morem ei gerant. Quodsi vero quaedam sibi reservaverit bona, sive sint immobilia, sive mobilia, filius in bonis donatis ius acquirit. (Tur. cap. 8. nomine R. J.) M. Hoc singulare est: alias enim donatio omnium bonorum sani corpore valet, etiamsi nihil eorum sibi reservaverit, aegroti tantummodo, si convalescat, donatio omnimoda non valet. Mischn. tit. Bafa Batra cap. 9. m. 6. Emanavit haec dispositio fortasse ex odio in exheredationem liberorum sec. cap. VII.

§. 2.

Si quis dixerit: hic filius meus N. heres esto ex dimidia parte bonorum meorum, et alter meus filius N. heres esto ex altera parte bonorum meorum, 1) eius verba valorem habent. (Vid. MAIMONIDES initio cap. 6. de hered.)

1) plures eum reliquisse filios praesupponendum est, namque si modo hi duo adfuerint filii, quaestio do-
mi-

mitiana foret, an valeat testamentum ordinem sequens successionis ab intestato. Atque tali modo alterum hoc esset exheredationis tacitae exemplum.

§. 3.

Siquis dicat: hic meus filius N. N. heres mihi non esto, nisi in hoc vel illo, aut si dicat: Ruben meus filius partem suam Simeonisque partem hereditario iure accipiat, vel si dicat: Simeon plane nihil accipiat, Ruben autem omnium bonorum heres esto, eius verba non valent. 1) Si autem dixerit: Ruben filius meus heres mihi esto solus, vel omnia mea bona ut heres habeat, Simeon autem plane nihil, eius verba valorem habent. (Tur. cap. II.) (*Immo si dixerit, Simeon plane nihil accipiat, sed Ruben omnium bonorum heres esto, eius verba valent.* 2) *Hamagid cap. 10. de hereditatibus.*)

1) Priori casu, quia filio pro parte instituto alium non substituit; v. SELDEN. de success. cap. 24 secundo casu, quia Simeoni iam implicite partem assignavit, vel, competere ei partem, dixit; argum. cap. II. §. 12. in fin. tertio casu, quia exheredatio institutionem praecessit.

2) Recessit hic MOSES ISERLES, maximae Rabbini inter Germanicos et Polonos auctoritatis vir, a sententia, quam R. KARO respectu casus tertii protulit, cum nihil interfit, an exheredatio praecesserit institutionem, nec ne, atque et tacite quis exheredari possit v. n. §. ad §. 1. et n. I. ad §. 2.

D 5

§. 4.

§. 4.

Hoc tantummodo de filio vulgari valet: si autem dixerit de primogenito, eum successurum esse instar filii vulgaris, vel eum non successurum esse in duas partes, eius verba non valent, quoniam in sacris litteris scriptum est, non poterit facere primogenitum filium dilectae coram facie filii primogeniti odiosae. Deut. XXI. v. 17. (*Nec in regione ubi mos viget, ut primogenitus portionem duplicem non accipiat, 1) talem sequimur consuetudinem, cum sit contra ius legis 2) R. I. K. cap. 8.*)

1) ut in terris, ubi christiana religio floret.

2) sacrae seu sacri codicis.

§. 5.

Homo sano corpore, 1) partem primogeniti neque diminuere neque uniuscuiusque heredum suorum partem augere potest. 2) (MAIM. cap. 6. fol. 4. de heredit.)

1) per dispositionem testamentariam verbis successionem indicantibus conceptam, quod et nec aegrotus potest.

2) in praeiudicium primogeniti vel ad id, ut primogeniti portio minuatur, de quo in §. seq.

§. 6.

Si aegrotus, cui est primogenitus atque alii filii, partem vulgaris cuiusdam filii augeat, verbis in hereditate usitatis, v. c. si dicat: hic
meus

meus filius hereditario iure capiat tantum vel tantum, ¹⁾ eius verba valorem non habent. Nonnulli sunt dicentes, ²⁾ vulgarium fratrum partitionem ita manere, atque ab omnibus, ³⁾ pro uniuscuiusque portione, colligi atque primogenito dari duas portiones iure legis ad eum pertinentes. ⁴⁾

- 1) quo primogeniti portio minueretur.
- 2) quamvis auctor eorum opinionem non approbet, ut ex §. 7. patet.
- 3) etiam ab herede praecipiente, excepto primogenito, cuius portio minui non potest.
- 4) Hoc portionem primogeniti colligendi modo opus tantum esset, si patrimonium in immobilibus potissimum consisteret, v. c. si tot agros reliquerit pater, quot filios et praeterea non nisi rem quandam uni ex filiis pro praecipuo assignatam: alias, si quod ad maximam partem hereditas in pecunia numerata consisteret, portio primogeniturae debita faciliori esset negotio praestanda filio primogenito.

§. 7.

Quae quidem omnia solummodo dicta sint, si formulam in heredum institutione usitatam adhibuerit. Quodsi vero adhibuerit formulam in donationibus usitatam, id valet. Itaque si quis, morbo laborans, bona sua coram dividat, ac unius partem augeat, alteriusve minuat, aut si pri-

primogenitum vulgaribus adaequet, aut si cui-
dam, qui non est ex heredibus, dono quid det,
eius verba valorem habent: sed cum dixerit,
fieri id hereditatis causa, ¹⁾ non valet. Si scri-
pserit sive in principio, sive in medio, sive in fine,
hoc fieri donationis causa, quamvis formulam in
successionibus usitatam vel in principio vel in
fine ²⁾ adhibuerit, eius verba valent, ³⁾ v. c. si
dixerit: hunc agrum dono huic meo filio, atque
heres in eo esto, vel si dixerit: huius agri hic
meus filius heres esto atque ei donatur, et succe-
det in eum, vel si dixerit: in hoc agro hic meus
filius heres esto, atque ei donatur, quoniam adest
formula donationis, licet in principio et fine for-
mula hereditaria usus sit, eius dictis morem ge-
rimus. Item si quis, cui sunt tres agri et tres
heredes, dicat: hic N. N. huius agri heres esto,
et hic ager huic N. N. donatur, atque hunc N.
N. instituo heredem in hoc agro, illi agri sunt in
eorum potestate, quamvis de uno verbis in suc-
cessione, de altero verbis in donationibus usita-
tis locutus sit. Hoc valet, modo ne unum in-
ter alterumque tantum interposuerit temporis
spatium, ut verbum proferri potuerit: ubi au-
tem interposuerit, in singulis tribus formulam
donationis adhibere necesse habet. (*Quod tan-*
tum-

tummodo de eo casu est intelligendum, si voluerit tres agros ad tres personas esse perventuros: quodsi autem omnes tres agros uni personae vel unum agrum tribus adscripserit personis, hoc valet, quamvis tantum temporis inter unum atque alterum effluxerit, ut verbum proferri potuerit. Tur. cap. 4. Nonnulli dicunt: hoc non valere, nisi scripserit: et ei donabitur, cum autem scripserit: ei donabitur, formulam successoriam antea prolatam non valere.⁴⁾ NERISERLES nomine R. S. Ben. A.) Si quis scripserit: 5) filia⁶⁾ post mortem meam 7) accipiat dimidiam filii partem, ius in hocce casu, idem ac in successione vulgari obtinet,⁸⁾ atque syngraphae et litterae dotales huic dono sunt antependendae,⁹⁾ quid, quod et decima pars bonorum, quae ad filiam pertinet,¹⁰⁾ ac omni tempore, dum vivit, vendere bona sua potest, quamquam scripserit ab hoc die usque post mortem, et filia eam¹¹⁾ non accipit, nisi ex bonis, quae tempore donationis ad illum pertinuerunt, non autem ex iis, quae postea acceperunt,¹²⁾ nemo enim possidendam dare potest rem nondum existentem, MORDACHAI cap. 13. fol. 40. Attamen cum hodie mos vigeat, ut filiae scribatur syngrapha,¹³⁾ apposita conditione, quod debitum, si data fuerit filiae semissis portionis

tionis filii, minime sit exsolvendum; mihi quidem videtur, quod ea dari debeat ex omnibus illius bonis, ^{13*)} debitum enim est res principalis, et conditio implenda est, aut debitum exsolvendum. Eben Haefer cap. 113. §. 2. (*Atque hoc in consuetudinem abiit.*) Si quis dederit filiae syngrapham, ut habeat semissem portionis filii, in eaque scripserit, atque iis, qui e femore illius egressuri sint, filij et filiae eius aequaliter partiuntur. ¹⁴⁾ Non enim scripsit heredibus ex femore illius egressuris. vid. c. 246. §. 3. Choscham Hamischpot. Si conditionem apposuerit, ne sit filiae pars librorum, atque pecuniam mutuam dederit in libros: cum in pignoris possessione non fuerit, filia eorum partem accipit, ¹⁵⁾ cum autem libri fuerint in eius potestate, filia partem ex iis minime accipit.

1) titulo institutionis heredum.

2) vel bis, vid. subsequens comma.

3) quamvis per huiusmodi dispositionem primogenitus in portione primogeniturae debita laesus sit, id quod in casibus sequentibus, ubi de agrorum distributione agitur, ubique praesupponendum videtur: si enim primogenitus non existat inter coheredes iure sanguinis, sed fratres tantum vulgares ad sint, valeret dispositio, etiamsi verbis solummodo successionem hereditariam indicantibus concepta sit.

4)

- 4) Sed illum tantum agrum, vel illi tantum personae agrum dari, ubi formula donationis adhibita sit.
- 5) litteris donationis ideo filiae datis, non in testamento. Quodsi enim testamentum fecisset verbis in donatione usitatis, in eoque filiis suis portiones atque inter hos filiae portionem dimidiam filii assignasset, aliter pronuntiandum foret, syngraphae et litterae dotales iuniores partitione paterna non anteponerentur, et pater bona liberis adscripta vendere non posset. Mischna tit. Bafa Batra cap. 8. m. 7.
- 6) sive innupta sive nupta sit, quamvis plerumque nuptis pater litteras femifilii dare soleat, innuptis testamento prospicere.
- 7) Hodie nihil interest, utrum scriptum sit post mortem, an ab hoc die usque post mortem, cum dies documento appositus indicet, donationem ab eo incipere. Olim dissensus ea de re fuit inter Rabbinos. Mischna c. l. ibique RABE.
- 8) Ex intentione patris, qui filiae idem ius pro dimidia parte tribuere voluit ac filiis sibi ab intestato morientis successuris, Rabbini recesserunt hic a regula, quod adscriptio post mortem vel ab hoc die facta, sit formula domini translativa, retento usufructu, de qua RABE ad Mischn. c. l. n. 52.
- 9) posteriores: anteriores enim et cuilibet donationi posteriori anteponendae sunt.
- 10) aliam, forsitan iuniorum vel innuptam, cui pater non prospexit de dono conveniente suis facultatibus. vid. not. 2. ad cap. I. §. 1.
- 11) partem dimidiam sibi assignatam.

- 12) v. c. si postea heres exstiterit aut agnato defuncto aut matri, aut uxori post donationem sine liberis mortuae, quamvis patris intentio fuerit, donandi filiae dimidiam partem omnium bonorum. Quae restrictio causa fuit, cur huiusmodi donationes in defuetudinem abierint, novaque inventa sit methodus relinquendi filiabus semissem portionis filii in subsequenteribus indicata.
- 13) in qua confitetur pater certam a filia se accepisse mutuum pecuniae summam, non nisi post suam ipsius mortem restituendam. Formula huiusmodi contractus simulati, qui litterarum semifilii nomine venit, videatur in Adlers jüdischen Contracten, n. 34.
- 13*) tempore mortis patris existentibus et immobilibus et mobilibus, nisi pater in syngrapha mobilium tantum bonorum mentionem fecerit, quod hodie fieri solet. Adler ibid. IOANN. FRID. KAYSER diss. de autonomia Iudaeorum §. 50.
- 14) cum in syngrapha ipsi comprehensi sint atque ex ea ius acquisiverint, et quidem, praemortua matre, statim post obitum avi, tempore autem mortis donatoris vivente adhuc matre, post eius mortem.
- 15) ut ex pecunia mutua data, id quod fuit tempore, cum moreretur pater.

§. 8.

Verba: possessionem bonorum occupet, 1) sunt loco formulae donationis. Ita etiam quaevis verba, quibus in partitione utimur, sunt loco formulae donationis. (*Tur. cap. 7. nomine Teschuboth R. Ascher.*)

- 1) item verba: habeat, accipiat. vid. testamentum antistitis Bendix in appendice.

§. 9.

§. 9.

Si quis omnia sua bona aliis assignaverit verbis in donationibus usitatis, quamvis heredibus plane nihil reliquerit, eius verba valorem habent. 1)

1) licet hoc sapientibus non placeat. v. cap. VII.

§. 10.

Si cui sororis filii sint, fratrisque filius, atque fratris filio donum dederit et scripserit, hoc dono tota eius pars omneque ius hereditarium sublatum esto, fratris tamen filius omnium est heres bonorum. 1) *(Si quatuor sorores fratrem habeant turpiter se gerentem eumque bonis suis 2) privare velint, atque ideo litteras conficiant, quibus sua quaeque bona ceteris tribus donat, donum hocce minime valet, cum omnia quatuor sororum bona 3) in eundem statum veniant, uti antea fuerant. 4) Quodsi vero donationes unica ante obitum earum hora factae sint, frater non succedit, nisi post mortem ultimae, 5) et hoc casu coniecturam 6) non respicimus. Cum autem in litteris scriptum est, natu maiorem 7) donare tribus ceteris sororibus, 8) postea secundam, deinde tertiam, demum quartam, unaquaeque ceteris prior iterum ius bonorum ab iis nanciscitur, quibus sua donavit. 9) Tur. cap. 12. nomine Teschuboth R. Ascher.) 10)*

E

1)

- 1) Quia fororis filiis reliqua bona dono non dedit in testamento, quod facere poterat. v. §. 7. h. c.
- 2) vel ex matris suae, fratris novercae, vel ex aliis cuiusdam cognati hereditate acquisitis, item ab extraneo donatis.
- 3) per donationem reciprocam unica propositione factam,
- 4) Quaevis enim fororum, donans sua bona valore triginta uncialium, acciperet donationis titulo a quaque fororum decem unciales, et possideret denuo triginta unciales, ut antea.
- 5) Quid? si diversis vicibus quaevis fororum donaverit unica ante obitum suum hora ceteris fororibus bona sua, v. c. primo moribunda ceteris tribus fororibus, eaque mortua altera, itidem moribunda, reliquis duabus, demum superstitum duarum una, mortifero affecta morbo, ultimae donaverit sua bona? Sane triplex esset donatio indubitata, ideoque ultimae de omnibus bonis donando disponere liceret. Sensus igitur huius sententiae non potest non esse talis. Quodsi quatuor sorores in statu sano litteras conficiant hoc modo: unaquaeque nostrum bona sua donat ceteris suis fororibus, non ab hoc die, sed ab unica tantum hora ante cuiusvis obitum accipienda, donatio quidem bonorum non est, cum donari ex die non possint; at cum ususfructus dari ex die possit, valet ut donatio ususfructus, ideoque frater non nisi post mortem ultimae in bona succedit. Ceterum hanc ultimam sua ipsius bona per donationem, in quem velit, transferre posse, non est, quod dubitemus.
- 6) voluisse sorores fratrem privare hereditate, cum id non fecerint modo debito, atque iura non faveant ordinem succedendi legitimum perversuris.
- 7) quamvis etiam alius inter donantes ordo servari et natu minima prima donare possit.

- 8) Omnibus coniunctim, ut ita omnes in unaquaque donatione comprehensae sint, quod licet, exemplo filiae et liberorum in §. 7. h. c. Nam, si donationes singulis factae intelligendae essent, priores bona possiderent in donationibus ab iis factis non comprehensa, si quidem post donationem a reliquis acquisita.
- 9) Interim huiusmodi donatio non extendenda est ad bona, quae postea fororibus hereditario iure accesserunt vid. §. 7. h. c.
- 10) Univerſa de ſucceſſione teſtamentaria materia duabus hiſce includi poteſt theſibus: a) Per teſtamentum verbis in ſucceſſione uſitatis diſponi non poteſt, niſi inter heredes ab inteſtato alias ſucceſſuros, augendo ſcilicet vel minuendo quorundam portionem, etiam auferendo illam, vel expreſſe vel tacite, modo ceteri heredes inſtituantur. Hinc unicuſque heres privari hereditate, ideoque et primogenitus privari portione duplici nequit. Atque nihil intereſt, utrum teſtamentum factum ſit ſcriptum an nuncupativum. b) Per formulam donationis in teſtamento adhibitam, cui verba poſſeſſionis apprehenſionem et partitionem indicantia &c. aequiparantur, quamvis illi annectatur formula ſucceſſoria, bona transferri poſſunt in quemcunque pro lubitu, praeteritis licet heredibus legitimis omnibus et ſingulis, ideoque et primogenito. Sed in tali teſtamento multum intereſt, an ſcriptum an nuncupativum ſit. In teſtamento enim ſcripto non niſi bona donari poſſunt tempore donationis exiſtentia, non bona futura, (v. §. 7. h. c.) atque donatio ab hoc die fieri debet: in nuncupativo moribundi autem, ſi morbo decedat, (vid. n. 1. ad §. 1. h. c.) quaevis bona momento temporis ad donantem pertinentia transferuntur, quamvis in poteſtate teſtatoris non ſint, v. c. pecunia mutuam data, uti ex diſpoſitione antiſtitris Bendix c. 1. §. 1. not. 2. allegata per quinque Rabbinos provinciales approbata apparet.

CAP. VII.

Non approbatur, ut hereditas ei, qui iure heres esse debeat, auferatur.

Qui bona sua aliis donat quam suis, quos habet, heredibus, ¹⁾ quamvis hi turpiter se gesserint erga eum, is sapientibus non placet; at tamen ii, quibus donata sunt, in possessionem bonorum veniunt. ²⁾ Sed viri probi testes esse non solent in tali testamento, quo successio ab herede vero, filius licet sit turpiter se gerens, transfertur ad eius fratrem sapientem beneque se gerentem. (*Si quis iussus sit disponere de bonis suis meliori, quo fieri possit modo, bona suis heredibus danda sunt, quia hoc nihil est melius.* MOR-
DACHAI cap. Mischenet fol. 40.) ³⁾

- 1) Huc trahunt magistri illud Proverb. IX, 17. qui turbat propinquum suum, est crudelis. SELDEN. de success. cap. 24.
- 2) forsan enim gignerent prolem melioris frugis. RABE ad Mischn. tit. Bafa Batra cap. 8. m. 5.
- 3) Si quis uxori donum dederit simulque potestatem donandi illius, cui velit, eaque in litteris scripserit, dare se hoc donum illi, qui sit heres legitimus, cum ei sit filia ex marito, atque marito filius ex alia uxore, filius in possessionem doni venit. Tur. in Tefchuboth. R. S. B. Ascher. M.

CAP.

CAP. VIII.

*De hereditate alieni, profelyti et eius,
qui ecclesiam Israëlis reliquit.*

§. I.

A alienus ab Israëlis ecclesia iure legis 1) heres est patri suo, profelytus autem patris sui alieni non est heres, 2) nisi ex talmudicorum constitutione, qui ius succedendi ideo ei tribuerunt, ne ad religionem pristinam revertatur. Sed in hacce hereditate 3) conditio 4) locum habet, quia alienus non obstrictus est ad morem gerendum Rabbīnorum placitis. Alienus autem ab ecclesia Israëlis non est heres patris sui, qui profelytus factus est, 5) nec profelytus heres est alii profelyto, 6) neque iure legis mosaicae, neque ex constitutione talmudicorum. Filius licet sit natus patre iamiam Israëlitā, modo conceptus sit eo adhuc alieno, patris heres non est, nec pater eius heres. (*Si Israëlitā aes contraxerit apud alienum, quod, mortuo eo, alieni ignorant, Israëlitāe non opus est, 7) ut debitum eius heredibus exsolvat.* MORDACHAI cap. i. Kiduschin fol. 40^a.)

1) *Sec. Deut. II, 9. nam filiis Loti dedi Ar possidendum.*
M.

- 2) Ratio adducitur a Rabbiniſ, quia profelytus, ex quo fit profelytus, habetur velut infans, qui recens (ex novo aliquo coniugio) nascitur. SELDEN. de ſucceſſ. cap. 26.
- 3) a Rabbiniſ contra analogiam iuris iudaici ordinata.
- 4) *Niſi pater alienus ab eccleſia ebraica filium profelytum hereditate privaverit aliumque conſtituerit heredem.* MAIMONIDES cap. 6. de heredit. M. Omnino ſuccederet filius chriſtianae fidei addiſtus patri, qui ad ſectam Iudaeorum tranſierit, ſaltim in regionibus, ubi ius romanum viget, quippe quod apoſtaſiae crimine reis teſtandi et donandi facultatem adimit, L. 4. C. de apoſtat. bonaque haereticorum in liberos orthodoxos ab inteſtato tranſmittenda eſſe iubet. L. 15. C. de haeret.
- 5) iure reſtorſionis potuiſſet haec theſis ſpecioſius, prolatiſ, fundamentum eſſe Balthafari DITTERICH, ſuperſtruendi diſſertationem de iudaeo fratri ad fidem chriſtianam converſo haud ſuccedente, habitam Bamb. 1756. Specioſum inquit: nam regula not. 2. ad §. 2. h. c. prolata, quod lites chriſtianum inter et iudaeum decidendae ſint ſecundum ius commune, tam firma nobiſ videtur, ut in contrariam eamus ſententiam.
- 6) etiamſi proximus eiſ agnatus ſit, ob fictionem ſupra not. 2. commemoratam ex SELDENO.
- 7) a conſcientia tutus eſt, ſi non ſolvat debitum. Alienorum enim bona, ſecundum Rabbiniſ ſententiam, Iſraëliſ conceda ſunt a Deo. vid. RABE ad Miſchn. tit. Baſa Kama cap. 4. m. 3.

§. 2.

Israëlites, qui ecclesiam Ebraeorum reliquit et alienus factus est, propinquorum suorum est heres, ac si esset Israëlites. 1) Cum autem iudices ei bona tradere nolint, multationis causa, et ne manus improbi sustineantur, id facere possunt. 2) Quodsi ei sint filii inter Iudaeos, his patris apostatae bona 3) dantur. (*Vid. MAIMON. cap. 6. de hered. et Tur. cap. 4. Etiam si talis apostata bona sua aliis donaverit, 4) donatio tamen non valet, quia bona eius statim ad heredes pertinent atque in iis ne minimum potestatis habet. Tur. cap. 6. nomine Teshuboth R. Ascher. Ac nonnulli sunt dicentes, hereditatem manere apud iudices, quo, agente eo poenitentiam, reddi possit ei hereditas. Israëlites est heres propinqui sui apostatae, quamvis bona apud alios Israëlitas deposuerit, et quamvis filios genuerit, cum alienus esset. 5) Quodsi autem depositarii bona in suam ipsorum potestatem, apostata vivente, sumserint, aut apostatae pecuniam, 6) cum ab iis postulasset, reddere noluerint atque testes adsint, 7) quod bona sumserint in suam ipsorum potestatem, ea retinent, nec heredes illius 8) aliquid eorum extrahere possunt, 9) apostata sive vivente sive mortuo: quicumque enim bona eius in possessionem sumsit, cum adhuc viveret, is ea sibi habeto.*

Tur. cap. 4. nomine R. Ascher et MORDACHAI cap. 1. Kiduschin nomine R. Salomonis 7. fol. 40. Si mater ¹⁰⁾ apostatae, cui sunt propinqui a patre, obierit, hac procedendum est ratione. Cum apostata est adolescens, seu eiusmodi aetatis, ut multari possit hereditate, heredes eius nihil de hereditate accipiunt, sed ea pertinet ad heredes matris. Si autem impubes sit, qui hereditate multari nequeat, eius heredes matris bona accipiunt. Torath Hacgbanim cap. 349. fol. 247. Maritus est heres loco suae uxoris, quae aliena facta est. Quamvis uxoris pater post illius apostasiam primum et postea demum illa mortua sit, maritus tamen est heres, nam in bonis uxoris marito eadem est potestas, atque uxori.¹¹⁾ Multatio itaque hic locum non habet MORDACHAI.)

1) Cum Deus dixerit per Mosen Deut. II, 5. Seirem se montem possidendum Esau dedisse, iam vero Esau apostata habendus sit, si quidem verum Deum sui patris reliquerit et cultum idolorum amplexus sit. M.

2) Quae in hacce §. de facultate Rabbinorum, multandi apostatam hereditate sibi delata, disposita sunt, atque de facultate cuiusvis ex populo, occupandi bona apostatae, vix ac ne vix quidem ullibi locorum, in quibus Iudaei alienae subsunt potestati, (et ubi non subsunt?) locum habebit contra alienos factos ipsos eorumque liberos, extra iudaicam ecclesiam prognatos, si scilicet hi contradicant. Quamvis non negaverimus, agnatos alieni iudaicos in regionibus, ubi Iudaeis secundum suos mores vivere contingit, inde

inde obligari, iudicesque iudaicos, ad morem huic dispositioni gerendum obstrictos esse, si alienus factus non contradicat. Ratio cur dispositio huius §. contra alienum factum contradicentem locum non habeat, in eo consistit, quod iudaeus, simulatque sacra iudaica reliquit aliamque amplexus est religionem, relicto statu pristino politico, particeps illico fit omnium iurium cum statu noviter acquisito coniunctorum, et quod a iurisdictione Rabbinorum, nullibi iis, nisi inter solos Iudaeos concessa, exemptus est, ideoque lites inter eum et Iudaeorum quemdam exortae non secundum iura iudaica, sed secundum ius commune regionis, in qua vivit, sunt decidendae. Hinc in regionibus, in quibus ius romanum viget, pater iudaeus a) alimenta filio christiano civilia et sumtus studiorum suppeditare debet, in casibus, ubi pater christianus ad ea praestanda itidem obstrictus est. MYLIUS diss. de patre iudaeo alimenta, sumtus studiorum et legitimam filio christiano denegante §. 11. b) Legitimam relinquere necesse habet liberis christianis utriusque sexus, LEYSER spec. 21. m. 7. THOMAS. de legitima viventis §. 7 sqq. nisi in casibus per Nov. 115. c. 4. exceptis, licet iure iudaico patri integrum sit, quosdam ex filiis suis iudaicis exheredes facere aut praeterire, omnibusque hereditatem, donando eam aliis, auferre, atque licet filiae non heredes sint, existentibus filiis. Quid? quod liberis de legitima relinquenda prospici possit, si dissipandi bona suspicio contra patrem emergat MYLIUS c. diss. §. 18. c) Ex matris post transgressionem liberorum ad sacra christiana mortuae bonis, quorum alias iure iudaico maritus unicus est heres, sec. cap. I. §. 4. n. 3. liberis christianis legitimam porrigere debet, dummodo mater non reliquerit bona, ibid. nominata vel non tantum eorum, ut liberis salva sit legitima. Iure etenim romano et ex bonis matris liberis debetur le-

gitima ex dispositione SC. Orphitiani. d) Filiae christianae dotem vel ante nuptias donationem dare obligatus est, id quod ad officium paternum pertinet L. 7. C. de dotis promiss. atque iudex filiae de ea providere potest, L. 19. ff. de ritu nuptiar. Hoc eo minus dubitationis habet, cum et secundum consuetudines Iudaeorum pater ad dotationem filiae pro facultatibus suis obstrictus sit, vid. not. 2. ad cap. 1. §. 1. Melius quidem adhuc prospexerunt liberis orthodoxis patrum Iudaeorum partim L. 13. §. 1. et 2. de haeret. et Manich. illibatum, statuens, et deminutum eos, quod ab intestato competit, accipere debere, si non deliquerint in parentes, si deliquerint, quartam facultatum ipsorum partem, testamento facto, partim BERLICH p. 3. concl. 14. n. 31. et CARPZOV. p. 3. const. 12. def. 10. dum iis, patre vivente, legitimam assignarunt bonorum portionem: at lex allegata dubiae est auctoritatis, si quidem origine graeca, MYLIUS in cit. diss. §. 14. non nisi in epitome codici Iustiniano post promulgationem inserta, atque BERLICHIO et CARPZOVIO obstat L. 1. §. 21. ff. de collat. Ceterum annectere e re visum est sententiam, vires rei iudicatae nactam, in Praetura Hallensi, den Berggerichten, in causa Isaac Moses contra filiam nominatam Hallerin, Calendis Februarii 1774. latam sequenti modo: Hier nächst da in Ansehung der Reconvention eine jüdische Tochter von der Verlassenschaft ihrer Mutter, wenn sie, wie im gegenwärtigen Falle geschehen, mit ihrem Vater und Brüdern concurrirret, (mater obierat, filia adhuc Iudaea) nichts erbet, auch bey Lebzeiten ihres Vaters einen Pflichttheil von seinem Vermögen zu fordern nicht befugt ist, LEYSER spec. 21. medit. 7. THOMAS. de legitima viventis §. 7 seqq. der Vater aber seine Tochter, nach jüdischen Rechten, seinem Vermögen gemäß, auszustatten verbunden ist, und den

den Wiederbeklagten von dieser Obliegenheit nicht befreuet, daß Wiederklägerin vom Juden zum Christenthum sich gewendet hat, L. 19. ff. de ritu nupt. BECK de iure Iudaeorum cap. 6. §. 5. auch des Wiederbeklagten Vorgeben, daß Wiederklägerin seines Wissens noch keine Braut sey, mithin der Fall noch nicht vorhanden, da Wiederklägerin eine Ausstattung fordern könne, zwar die Auszahlung des dotis, keinesweges aber die Bestimmung und Sicherstellung desselben aufzuhalten vermag, und daher Wiederbeklagter zu solchem Ende sein Vermögen endlich zu specificiren sich nicht entbrechen kann; übrigens derselben, da er nach jüdischen Rechten seiner unberatnenen Tochter die alimenta civilia reichen muß, der Wiederbeklagten die Proceß-Kosten zu suppeditiren gehalten. LEYSER Spec. 84. med. 5. & 11. So ist Wiederbeklagter, Einwendens ungeachtet, eine Specification seines Vermögens, wie er solche vermittelst Endes zu bestärken sich getrauet, binnen 3 Wochen zu übergeben, und der Wiederbeklagten die Proceß-Kosten von Zeit zu Zeit darzureichen schuldig; derselbe aber mit Herausgebung eines Verzeichnisses, von seiner verstorbenen Ehefrauen Nachlasse billig zu verschonen.

- 3) tam ea, quae reliquit, quam ea, quae hereditario iure ad illum venerunt post egressum ex ecclesia iudaica.
- 4) postea quam alienus factus est.
- 5) Singularis haec est dispositio ex odio in apostasiam orta: alias enim nati alieno heredes eius sunt iure legis. vid. §. 1. h. e.
- 6) i. e. rem depositam.
- 7) coram quibus declaraverint, apostata vivente se bona porro non possessuros esse, ut rem depositam, sed ut rem occupatam.

8)

- 8) ecclesiae Israëliti additi.
 9) restitutionem depositi poscere.
 10) marito suo vel praemortuo vel itidem apostata, vel relictis bonis cap. I. §. 4. n. 3. nominatis.
 11) Si nempe in litteris dotalibus uterque coniugum aequalem in quibusvis utriusque bonis sibi stipulatus sit potestatem, id quod hodie tam in Polonia quam in Germania fieri solet. *Adlers jüdische Contracte*, n. 30-33. et 35, de PUFENDORF Tom. I. obs. 97. p. 249. et Tom. IV. obs. 158. p. 323. Aliud dicendum foret, si maritus non quaevis uxorum bona per litteras dotalis in possessionem acceperit, sed uxor quaedam vel etiam bona futura sibi reservaverit, quae bona cum uxore exeuntia et ingredientia appellantur in *Mischna* tit. *Baba Batra* cap. 9. m. 9. quorumque possessio penes uxorem est ibid. Tunc enim reliquis patris heredibus liceret, eodem ac supra de depositariis commemoratum est modo, bona uxori delata sibi sumere maritumque excludere, in regionibus scilicet per not. 2. ad §. 2. h. c. non exceptis.

§. 2.

Si Leah seu femina quaedam in captivitate ducta fuerit, eiusque mater pecuniam ad filiam liberandam collegerit, et postea audiverit, apostatam eam atque inter alienos impuram factam esse, cum fieri nequeat, ut singulis data reddantur, pecunia remanet ad captivos liberandos. Atque si multos post dies eveniat, ut ea, poenitentia acta, liberari possit, hacce liberatur pecunia. (*vid. in Fore Deah. cap. 253. §. 6.*) Tur. cap. 4. nomine R. Atcher.

CAP.

CAP. IX.

Heres non opus habet testibus, quod proximus sit, sed quod possessor bonorum mortuus sit.

§. I.

Omnes heredes ex affirmatione testium, quod sibi notum sit, hunc N. esse filium huius N., hereditatem accipiunt, quamvis illi veritatem genealogiae eius ignorent, ¹⁾ eodemque modo respectu omnium heredum agitur. Tur. cap. I. Dummodo certum sit, quemdam esse mortui agnatum, licet nesciamus, quis sit magis propinquus? hic eius heres est, nec metui-
mus propinquiorem defuncti ²⁾ tamdiu, quam ignoramus talem. ³⁾ vid. Telschuboth R. Afscher regul. 26. cap. 40. fol. 40^a. (*Non autem adire hereditatem facimus propinquum suffultum testimonio unius testis. Ribsch. cap. 46.*)

- 1) ex qua matre natus sit? atque an unicus filius sit? ignorent, et quamvis a defuncto tantum audiverint, hunc esse filium vel fratrem vel unum ex heredibus eius. vid. cap. 4. § 1.
- 2) non cogitamus, fortasse propinquior adest et supervenire deinde potest.
- 3) Probationem propinquitatis et de iure nostro sufficere, nec opus esse probatione proximitatis et unitatis statuit LEYSER sp. 98. medit. 8. et 9. contra communem opinionem.

§. 2.

§. 2.

Heredes non prius hereditatem accipiunt, quam testatum fecerint, ¹⁾ bonorum dominum seu possessorem esse mortuum. Cum enim auditum tantum fuerit, eum defunctum esse, vel si alieni venerint, et sincere atque simpliciter loquendo hoc dixerint, quamvis defuncti uxor, propter huiusmodi effectum, alii viro nubere possit: vel si uxor veniens dicat, maritus meus mortuus est, licet fide digna sit, ut in matrimonium duci possit et licet litterae dotales ei exsolvendae sint, tamen heredes, horum testimonio suffulti, hereditatem non accipiunt.

- 1) Per duos testes masculos extraneos seu non propinquos, et habiles seu probos viros, quales testes in quibusvis causis et civilibus et criminalibus requiruntur. Mischna tit. Schfuoth. cap. 4. m. 1. ibique RABE not. 21. excepto casu, cum de morte mariti testimonium ferendum est, ad eum solummodo effectum, ut uxor alii nubere possit, ibi enim testimonium admittitur a) unius personae, b) feminae, Mischna tit. Jefamoth cap. 16. m. 7. (modo non sit socrus, eiusve filia, altera defuncti uxor, leviri uxor et privigna, Mischna l. c. cap. 15. m. 4.) c) alieni ab ecclesia ceu improbi, si id non dicat testimonii ferendi causa, sed sincere, Mischna ib. cap. 16. m. 5. Atque d) testimonium valet uxoris ipsius peregre ex regione bello experte redeuntis, si coniugium fuerit pacificum, ibidem c. 15. m. 1. et RABE not. 79. Item e) testes de auditu admittuntur, v. c. si quis ex feminis colloquentibus audiverit N. N. esse mortuum, vel

vel si impuberes quidam dixerint, eamus planctum et sepulcrum N. N. Mischna ib. c. 16. m. 5. Quid? quod et sufficiat, si vox audita sit, N. N. esse mortuum, licet, qui eam profuderit, nesciatur. ib. m. 6. Quo veteres Rabbinii inducti fuerint ad testimonia tam levia admittenda in causa tam gravi, qualis est dissolutio matrimonii, nullibi invenimus, interim ex Mischna c. l. m. 7. apparet, iam aevo R. AFIKAE seu seculo post C. N. primo de admittendo huiusmodi testimonio decrevisse magistros, relinquentes forsitan, ad evitandum maius malum, conscientiae uxoris, testimonio in iure alias invalido suffultae an secundas inire velit nuptias.

§. 3.

Si uxor quaedam 1) maritum suum mortuum esse dixerit, atque mariti frater secundum legem mosaicam 2) eam uxorem duxerit, hic levir, 3) uxoris testimonio hereditatem adipiscitur, quia in sacris litteris scriptum est, patris nomen 4) conservet, atque hoc fecit.

1) reversa sola ex itinere, quod cum marito improle instituerat. vid. not. I. ad §. 2. h. c.

2) Deut. XXV, 5. 6.

3) De successione leviri, fratrem ducentis, in quaevis bona defuncti fratris, cum exclusione patris et fratrum, si qui sint, egit SELDEN. tr. de success. c. 14. Quae successio tamen vix ac ne vix quidem contingere potest in his regionibus, ubi sponsa vel sponsae pater per pacta dotalia prospicere solet, ut sponsi fratres puberes in antecessum iuri leviratus sibi competentem renuncient per litteras Chaliza. vid. Adlers jüdi.

judische Contracte, n. 31-33. et PUFENDORF T. I. observ. 97. et Tom. IV. obs. 158. Cum vero impubes sponsi frater adest, eius pater de huiusmodi literis ab illo, adepta pubertate, dandis, cavere consuevit. Adler l. c. n. 42. Id quod introductum nobis videtur ad evitandam collisionem cum L. 7. C. de Iudaeis, prohibente ne morem suum in coniunctionibus retineant Iudaei, nec iuxta legem suam nuptias fortiantur.

- 4) Nomen hic, secundum veterum Rabbiorum mentem, idem significat ac possessio hereditaria, SELDEN. l. c. cap. 14. quo sensus totius commatis Deut. XXV, 6. est, patris hereditatem conserveat filio forsitan gignendo, cui nomen defuncti fratris concedatur, ne illud ex Israelitis deleatur.

§. 4.

Si quis aqua profunda submersus sit atque testes, coram quibus immerfus est, veniant dicentes, memoriam eius periisse, ¹⁾ quamvis uxor eius ideo in matrimonium duci non possit, heredes tamen, horum testimonio, hereditatem ²⁾ adipiscuntur. Ita etiam, si testes dicant, se eum in leonum vel pardorum foveam cadentem, aut suspensum, quem aves consumerent, vidisse, ³⁾ item, ⁴⁾ eum in praelio, gladio confossum, animam effudisse, vel alio loco occisum esse, se eius faciem quidem ⁵⁾ non agnovisse, ⁶⁾ at in eius corpore signa evidentia, ex quibus eum agnoverint, fuisse: ex his omnibus

bus atque huius generis 7) aliis a testibus pro-
latis, cum memoria eius perierit, heredes here-
ditatem quidem consequuntur hoc testimonio,
sed eo uxor in matrimonium duci non potest.
Et quidem non aliam ob causam Rabbini hisce
in casibus difficultates attulerunt (vel severi at-
que exacti fuerunt) quam ob poenam extir-
pationis liberorum: 8) in rebus autem pecuni-
am 9) tantum concernentibus, si testes tales
circumstantias testentur, ex quibus colligi pos-
sit, eum periisse, atque dicant, se ipsos eas,
quae supra adductae sunt, circumstantias vi-
disse et memoriam eius periisse, posteaque au-
ditum sit, eum mortuum esse, 10) heredes eo-
rum testimonio hereditatem adipiscuntur.

1) ignotum esse, quod evaserit, neminem eum postea
vidisse.

2) Sufficit ad hereditatem transferendam, quod sub-
mersus sit. Quod emerit, est res facti. quanti
ius Ebraeorum numquam praesumit, coniectura po-
tius iudicans rem semper in eo statu manere, quo
semel fuit. Cum igitur semel submersus semper
submersus putandus sit, ideo heredibus ius successio-
nis tribuitur. Aliud dicendum de uxore, quippe
quae sub poena in adulteras statuta alii nubere nequit,
nisi testatum sit, maritum efflavisse animam. Misch-
na tit. Jesamoth cap. 15. m. 3. et 4. quamvis quod-
libet testimonium admittatur vid. not. 1. ad §. 2.
h. c.

- 3) nescire autem se, utrum a feris devoratus sit, an incolumis evaserit, aut utrum in cruce spiritum ediderit extremum, an gratiam poenae consecutus sit, interim memoriam eius periisse.
- 4) ex testimoniis huc usque prolatis urgentissima tantummodo subsecutae mortis, ob vitae periculum praesentissimum, oritur praesumptio coniuncta cum interitu memoriae: iam sequitur exemplum de testata morte personae, ex signis in corpore repertis agnitae.
- 5) ob plagas illi inflictas.
- 6) Nam testimonium, quod corpus quoddam exsanguine inventum cadaver sit cuiusdam N. N., non valet, nisi signa de facie atque de naso desumpta sint, ad id, ut uxor alii nubere possit. Mischna tit. Jefamoth. cap. 16. m. 3.
- 7) in mischna 3. dicti cap. recitatis.
- 8) *Metuentes scilicet, si in dubio nuptias concederent atque hoc modo ansam fortasse ad adulteria praebere, poenam extirpationis, Num. XV, v. 30. in transgressores legum statutae, quam in excisione prolis consistere dicunt Rabbini. M.*
- 9) bona vid. n. 4. ad §. 6. cap. I.
- 10) id est, fama de eius morte percubuerit per contrarium non debilitata rumore.

CAP. X.

Quid captivi, profugi et voluntario profecti bonis sit faciendum?

§. I.

Si quis in captivitatem ductus sit, auditaque ¹⁾ eius morte, heredes hereditatem adierint atque inter se partiti sint, bona ex hereditate non extrahuntur. ²⁾ Idem obtinet, si quis in fugam ob imminens periculum se contulerit. At si quis sponte profectus sit, posteaque, cum fama de eius morte exierit, heredes hereditati se immiscuerint atque bona inter se dividerint, extrahuntur ea ex illorum potestate, ³⁾ usque dum testimonia adduxerint, bonorum dominum seu possessorem mortuum esse.

1) ex fama, femina, alieno vel unico teste. vid. not. I. ad §. 2. cap. IX.

2) Salvo tamen iure in bonis ipsis, si captivus vel profugus redeat.

3) Quid faciendum sit bonis voluntario absentis, audita eius morte, docet §. 5. h. c.

§. 2.

Si quis captivus ductus fuerit aut si quis fuga sibi consuluerit periculi vitae causa, iudicium

cum ¹⁾ est officium, ut bonorum eius curam gerant. Atque hac iis agendum est ratione: omnia mobilia viro fide digno conservanda coram tradant, fundos in propinquorum, qui de iure heredes eius sunt, potestatem dent, ut eos colant atque ad eos se occupent, usque dum mortuum eum esse constet, vel usque dum redierit. (*Si plures adsint heredes inter eosque quidam agricolae, quidam non, fundi in priorum possessionem veniunt.* ²⁾ *Tur. cap. 3.*) Atque cum captivus vel profugus redierint, censeantur propinquorum operae in agris colendis positae et fructus ex iis percepti more huiusmodi terrae agricularum. MAIMON. cap. 7. de hereditate. (*Nonnulli sunt dicentes, meliorationem* ³⁾ *tantum more agricularum taxari, non vero fructus, quippe quos omnes accipiat.* ⁴⁾ *Tur. cap. 4. nomine R. J. et R. Ascher. Quodsi autem defunctum eum esse prius, quam bona in possessionem acciperent propinqui, auditum sit,* ⁵⁾ *ex meliorationibus nihil ei debetur, et propinquus, quibus fructus est, reddere opus non habet, nec quas consumsit, ab eo repetuntur.* ⁶⁾ *Ibidem.*) Quare vero et mobilibus et immobilibus curator non praeficitur? quia iudicum non est, praeficere curatores adultis sanae mentis. (*Attamen si sit, qui in salutem* ⁷⁾ *captivi, curator esse*

velit, is ponitur atque eo nihil est melius; heres tamen contradicere potest, 8) ne curator praeficiatur. Tur. cap. 2. nomine R. Aseber et Ner Israel cap. Hamapbkid. At nonnulli dicunt, heredem minime contradicere posse. Hamagid Mischebne cap. 7. et MORDACHAI cap. 5. fol. 40. de hereditate. Mente captis idem ius est ac impuberibus iisque curator praeficitur. 9) R. Sch. Ben. A. fol. 40^a.)

- 1) qui sunt, in terris regis Borussiae Rabbinus cum senioribus. vid. General-Privilegium der Juden, de anno 1750.
- 2) qui eos melius colere possunt, quam heredes, qui non sunt agricolae. M.
- 3) Melioratio hic improprie sumitur, pro eo, quod fecit, ut bona meliora redderentur, id est pro opera.
- 4) redux, si adhuc extant: si enim non amplius extant, omnino aestimari debent ab agricolis.
- 5) quamvis fama perlata sit vana,
- 6) Lucratur itaque bonae fidei possessor quosvis fructus perceptos, etiamsi locupletior iis factus sit,
- 7) in commodum absentis, de quo, an vivat, nescitur.
- 8) tamquam heres futurus, cuius interest, fundum coli optimo, quo fieri possit, modo.
- 9) non tamen ex agnatis aut cognatis mente capto absentis curator praeficitur. vid. §. 6. et 7. huius cap.

§. 3.

Si quis captivus vel profugus periculi causa segetem metendam, aut uvas vindemiandas, aut palmas circumdandas, aut olivas destringendas reliquerit, iudices eius bona in suam ipsorum potestatem sumunt et procuratorem ¹⁾ praeficiunt, qui segetem metat, uvas vindemiet, palmas circumdet, aut olivas destringat, fructus vendat, atque pecuniam ceteris, quae apud iudices sunt, mobilibus adiungat, quo facto propinquus demum in bonorum possessionem venit. Nam si antea ea accepisset, forsitan fructus carperet, quos quidem carpandos ²⁾ putaret, eosque consumeret. Hoc etiam obtinet intuitu atrii, ³⁾ diversorii seu cauponae et tabernae nummariae, ⁴⁾ ubi neque labore neque fatigatione opus est. ⁵⁾ Non enim tale quid agricolis tradi solet, et eorum possessionem heres non accipit, quippe qui ⁶⁾ usumfructum capit ⁷⁾ et consumit; ⁸⁾ sed tali proceditur ratione. Iudices collectorem ⁹⁾ constituunt atque collecta reservantur usque dum heres testimonia afferat, eum mortuum esse, vel ipse redeat et bona sua recipiat. Nec unquam propinqui in bonorum veniunt possessionem, nisi sint agri, horti, vineae atque huius generis alia, ut ea iure

iure agrorum habeant, ne bona detrimentum capiant eaque dominus vasta viduaque inveniat.

- 1) Non curatorem constituunt, qui vice absentis sit: talem enim non constituunt in bona adutorum, sed tantum confirmant ultro se offerentem vid. §. anteced. sed vice sui ipsorum delegant quemdam, commissarius vulgo appellatur.
- 2) Sibi seu in suam utilitatem, coniecturando absentem numquam rediturum esse.
- 3) domus per synecdochen: in oriente enim quaelibet domus atrio instructa est.
- 4) item tabernae mercatoriae,
- 5) praesertim cum domus vel taberna, post mobilia vel merces extractas, claudi aut locari possit.
- 6) ut possessor, ad reditum usque absentis.
- 7) pecuniam ex mercibus redactam non deponit, sed retinet,
- 8) in suum usum vertit, salva restitutione, si absens redeat.
- 9) qui mobilia ex atrio, victum e diversorio, nummos ex taberna nummaria extrahat atque iudicibus tradat.

§. 4.

Si quis sua sponte profectus sit, relictis bonis, atque ignoretur, quo locorum viam suam direxerit, et quid ei acciderit, venire heredem in possessionem non sinimus, et si heres

apprehenderit, ex ea removemus: nec iudicibus licet, ignominia eum afficere ¹⁾ constituendo curatorem fundis eius vel mobilibus; voluntario enim profectus est et bona sua reliquit. Quid autem huiusmodi bonis faciendum est? Mobilia manent apud illum, in cuius potestate sunt, usque dum veniat eaque repetat, vel usque dum, eo mortuo, heredes ea poscant, et fundi manent in vicinorum ²⁾ manibus nec ab eis merces poscitur. Si agrum vel vineam reliquerit, in quo agricola habitat, is in huius potestate manet, usque dum adveniat; atque si vineam vel agrum vastum reliquerit, vastus manet: ita enim voluit, nec tali, qui ex sua voluntate iacturam bonorum facit, ea reddere possumus. ³⁾ (*Attamen cum deinde alia bona ad eum devoluta sint, ⁴⁾ quae ignoret, in bis idem ius obtinet, ac in bonis captivi R. JERUCHAM. Ita etiam si ad locum non periculosum profectus sit, brevi rediturus, atque non redeat, est ut talis, qui ex sua voluntate non profectus est. ⁵⁾ Beth Joseph: nomine R. Jacob Ben. R. Ascher et Ner Hsrael Perrek Hemaphkid fol. 40.)*

1) quia adultis curator non constituitur, nisi mente captis vid. §. 2.

2) quibus curam eorum mandaverat.

3)

- 3) Haecenus dicta tantum intelligenda sunt de eo, qui voluntario profectus est in loca longe distita et periculosa, atque testamentum prius non fecit, quod facere debebat, quo heredes instituti, post auditam de eius morte famam, bona occupare possint. Et quia non fecit, praesumitur, voluntatem eius non fuisse, ut heredes in possessionem veniant. Beth Joseph et Darke Mosche nomine R. Jacob Ben. R. Ascher. M.
- 4) iure hereditario ex bonis agnati vel cognati.
- 5) Ad locum non longe distitum neque periculosum proficenti, testamentum ut faciat, non necesse est. Dicimus enim, propterea testamentum non fecit, quia brevi redire voluit, et cum non redierit, non potest non ei accidisse aliquid, propter quod remanere coactus est, habendus est igitur instar captivi Beth Joseph. l. a. M.

§. 5.

Si de illo, quod obierit, auditum sit, iudices mobilia extrahunt, ¹⁾ eaque viro fide digno suo ipsorum nomine tradunt. (vid. MAIMON. cap. 7. de heredit. Mobilia propinquo non dantur ut propinquo, sed quo conservator eorum tantummodo sit, tamquam extraneus. vid. cap. 290. §. 2. et §. 8. b. c.) Atque, propinquus ut veniat in agrorum et vinearum possessionem, permittunt tantum, quo in iis sit ut agricola, usque dum testimonia certa adferat, dominum eorum defunctum esse vel quousque ipse redeat.

1) ex manibus illius, cui ea tradiderat absens.

§. 6.

Propinquus, qui in bona captivi, vel profugi periculi causa, vel voluntario profecti de cuius morte fama est, immittitur, impubes esse non debet, fortasse enim deteriora bona faceret. Nec propinquum venire ¹⁾ in impuberis ²⁾ bona finimus, ³⁾ forsan enim diciturus sit impuberi: haec pars mea est, quae iure ad me pertinet, et quamvis sit longa agnatione coniunctus, tamen in possessionem bonorum non venit, exempli causa, si duo sint fratres unus adultus et alter impubes in captivitatem ductus vel profugus, adulto in huius bonis possessio non tribuitur, quia impubes eum impedire non potest, ⁴⁾ qui forsan redituro multis post annis diceret, haec est mea pars iure ad me pertinet, neque impuberis fratris filium in bonorum possessionem venire finimus, forsan enim diceret, hanc partem a patre meo accepi.

1) administratoris instar bonorum absentis adulti, qui, cum fructus retineat, liberiorem in bonis facultatem habet, quam curator impuberis, ad reddendas quotannis rationes obstrictus. Quamvis et hic in possessionem veniat atque in possessionis symbolum interdum portiunculam de atrio fundi pupillaris, magnitudine quatuor ulnarum, donatam accipiat. vid. Adlers jüdische Contracte, n. 39.

2) absentis, quippe de quo totum caput agit.

3)

- 3) Haec regula per §§. seqq. 7. et 8. ita limitata est, ut generalis esse regula desinat. Summa porius totius doctrinae de administratione bonorum absentis impuberis haec est. Propinquus in bona impuberis absentis mobilia venire potest, nec non in immobilia eius, quae bona hereditaria non sunt, item in bona hereditaria, si nondum divisa sint, atque propinquus cum impubere hucusque in convictu degerit. In bona vero immobilia impuberis hereditaria, sive sint divisa, sive non, propinquus venire nequit, ne forsitan redituro olim impuberi dicat: haec est mea pars. Singulares quorundam Rabbiorum opiniones silentio hic praetermisimus, ex opusculo ipso cognoscendas.
- 4) quo minus sibi arroget bona impuberis absentis, qui eorum notitiam non habuit, et peregre acquirere nequit. Atque in hoc consistit ratio, cur propinquus in bona absentis adulti venire possit, vid. §. 2. h. c., in bona absentis impuberis non possit.

§. 7.

Venire propinquum in bona impuberis non sinimus, nec talem, qui per avunculum (impuberis) coniunctus est atque heres eius esse nequit, longae remotiois causa. ¹⁾ Et quamvis adfit partitionis inter eos documentum, ²⁾ tamen neque in domuum neque in agrorum possessionem venit. Atque licet dicat: scribite mihi litteras, quod in iis esse tantummodo velim, ut agricola, in ea tamen non venit. Fieri enim potest, ut litterae amittantur et post longum

gum intervallum dicat: haec est mea pars, quam vel ipse vel per alium hereditatis iure accepi. (*Propinquum in impuberis bona venire prohibemus solummodo, si cum eo in convictu non degat atque bona inter eos divisa fuerint: ubi autem nondum divisa sint bona, fratresque 3) in convictu degant, 4) omnino hic propinquus bonorum eius habeat possessionem. Ner Hrael nomine R. A. Ben. D.*) Nonnulli sunt dicentes, quod propinquus in bona impuberis tantummodo venire non possit hoc pacto, ut iis fruatur, 5) sed quod tamquam curator, qui bonis non fruitur, 6) venire quis possit, etiamsi propinquus sit. Ita etiam in bona, quae hereditaria impuberis non sunt, 7) propinquus potest immitti. Beth Joseph nomine R. S. Ben E. et R. Jeruchem cap. 26.

1) nec avunculi proles, nec avunculus, nec avus maternus, nec mater ipsa heredes esse possunt consobrini, nepotis ex sorore, nepotis ex filia et filii vid. cap. I. §. 4. n. 2. Cum igitur R. KARO hic locutus sit de huiusmodi cognato, qui heres esse nequeat longae remotionis causa: non potuit, quin in animo habuerit cognatum, qui simul est agnatus, id quod apud Iudaeos haud raro evenit, qui cognatas ducere uxores amant. Ceterum et cognatus in bona impuberis, ex hereditate cognati, v. c. avi materni, in eum devoluta, venire nequit ob rationem in not. 3. ad §. 6. prolatam, conf. infra §. 9. h. c. et quidem sine discrimine, an heres esse possit absentis impuberis, nec ne.

9)

- 2) privatum, quod interverti vel amitti potest. Quodsi enim partitio in publicis inscripta fuerit tabulis, ratio cessaret, cur propinquus bonis absentis impuberis hereditariis praefici non possit.
- 3) utrumque requiritur, nec sola bonorum indivisa possessio sufficit. vid. §. 9. h. c.
- 4) potius, in convictu hucusque degerint, cum absente enim revera non degunt.
- 5) fructus percipiat et retineat usque eo, dum absens reversus sit, exemplo propinqui, in bona necessario absentis a iudice immissi secundum §. 2. h. c.
- 6) et rationes quotannis reddit, aequae ac curator vel tutor (iure enim iudaico inter utrumque nulla intercedit differentia) personae et bonis pupilli a iudice vel patre institutus. Interim R. КАРО album huic sententiae apposuisse calculum non videtur, quam ideo in not. 2. ad §. 6. h. c. praetermissimus, praesertim cum in regionibus, in quibus moris non est, ut possessores immobilium bonorum in iudicialibus consignentur libris, impubes utique laedi posset, si v. c. propinquus in locum optimorum impuberis agrorum substitueret alios lapidibus confragosos, qui eadem ipsi obvenerint hereditate.
- 7) ab extraneo donata bona, quippe de quorum pristinis possessoribus accolae, ad testandam veritatem, factis habere solent notitiae, quae intuitu bonorum hereditariorum, privata ut plurimum auctoritate divi-
forum, facilius iis deesse potest.

§. 8.

Quod supra dictum est, propinquum in impuberis bona venire non posse, non intelli-
gen-

gendum est, nisi de bonis immobilibus: pecunia ¹⁾ enim impuberis in eius potestatem datur. (*Tur. cap. 14. nomine R. J. F. Atque propinquus melior est alio. Itaque si propinquus et extraneus adsint, ambo aequae fide digni, propinquus praefendus est et bona* ²⁾ *in illius potestatem traduntur. Cum autem propinquus non sit fide dignus atque extraneus sit fide dignus, hic constituitur curator, ut declarat MEHORAM in responsionibus suis. Idem sentit Gemara cap. Hamapbkid fol. 40. Ita etiam si impuberi, vivente patre, bona ab avo materno vel alio quodam deferantur, immobilia in patris potestatem non dantur,* ³⁾ *quia propinquum venire in impuberis bona non ferimus, sed iudices iis curatorem constituunt. Cum vero sint mobilia, eiusque pater sit dignus, qui constituitur curator, ea in eius potestatem dantur R. Ascher reg. 82. cap. 3. et Beth Joseph cap. 250. nomine R. J. tba. At nonnulli sunt dicentes iudicium non esse officium, ut eligant curatorem bonorum impuberis, qui patrem habet, nisi notum sit, patrem esse nequissimum. Beth Joseph cap. 250. nomine R. J. Ben. N. et R. Ascher.)*

- 1) ad mobilia in genere, cum pecunia hic opponatur immobilibus bonis.
- 2) mobilia
- 3) haec nisi sententia obfaret, credidissimus, agnatum in bona a cognato et cognatum in bona ab agnato delata

delata venire posse, cum cognati agnatis sint ut extranei, vid. cap. I. §. 4., atque neuter de bonis, ad alterius familiam olim pertinentibus, asserere possit: haec est mea pars.

§. 9.

Accidit, ut mulier, cui erant tres filiae, cum una ex filiabus in captivitatem duceretur et filia secunda obiret, relicto filio impubere, quo casu sapientes ita diiudicarunt: filia reliqua in bona venire non potest, forsitan enim mater mortua est et tertia pars ad impuberem pertinet, nec tamen, ut propinqua in impuberis bona veniat, patiendum est; sed et impuberi bona dari non possunt, forsitan enim senex vivit, nec tamen, ut impubes in captivi bona veniat, fieri debet. Hoc igitur modo agendum est, quia per se opus est, ut parti impuberis ¹⁾ curator constituatur, volumus constituere curatorem ad omnia senis bona. Cum postea auditum est ²⁾ matrem obiisse, sapientes ita pronunciarunt: filia reliqua accipiat tertiam bonorum partem, quae est sua hereditatis fors, impubes quoque accipiat ³⁾ tertiam bonorum partem, quae est sua hereditatis fors, atque pro tertia parte curator ⁴⁾ filiae captivae constituatur, impuberis causa, ad hunc enim dimidia illius partis pertinet. Atque hac ratione in
qui-

quibusvis casibus huiusmodi generis est decernendum.

- 1) A regula in §. 2. proposita, quod adulatorum bonis curator praefici a iudice, sua sponte, non debeat, exceptio hic traditur, si scilicet inter heredes adulti necessario absentis legitimos impubes adsit.
- 2) Si testes idonei circumstantias ediderint sufficientes ad concludendum captivam obiisse. tunc enim heredes bona absentis adipiscuntur aequae, ac si de morte ipsa testatum fuerit, vid. cap. IX. §. 4. Atque hoc sensu vox: auditum sit, in praesenti sumi debet, alias enim, si fama tantum sit defunctum quem esse, aut si personae testimonio ferendo impares mortuum quem esse dicant, heredes ex hoc testimonio hereditatem minime adipiscuntur. ibid. §. 2.
- 3) per curatorem possidendam.
- 4) a curatore parti impuberis dato diversus.

§. 10.

Si femina quaedam in captivitatem ducta ibique apostata facta atque alieno ab Israël's ecclesia nupta sit, cum ea inter nos habet fundos, atque mobilia, in his bonis utimur eodem iure ac in bonis captivae apostatae non factae. 1)

- 1) vid. cap. 10. §. 2. Ratio, cur erga huiusmodi apostatam mitiores sint Rabbini ac in cap. VIII. §. 2. erga alios apostatas, in eo quaerenda est, quod uxor captiva, metu forsan induceta, sacra Israël's reliquerit.

CAP. XI.

*Quomodo parentibus orbatu et adulti
et impuberes ex patrimonio alan-
tur?*

§. I.

Si quis mortuus sit relicto filiis adultis et impuberibus, aut filiabus adultis et impuberibus, cum adultis plus opus sit ad vestimenta impuberibusque plus ad alimenta, neque hi alimenta neque illi vestes capiant ex communibus redditibus, sed aequaliter inter se dividant ¹⁾ et quilibet vestimenta atque alimoniam ex suis ipsius facultatibus sumat. ²⁾ (*Magid. Mischne cap. 9. de hereditate nomine R. Sch. Ben A. Ner Jfrael cap. 13. fol. 40.^a*) Hoc tamen solummodo fit, si contradixerint quidam, (*contradictio enim, et cum omnes adulti sint, valorem habet.*) Quodsi vero nemo contradixerit, hi alimenta capiunt, et illi vestimenta: nam sine contradictione in omnimoda communione sunt, idque alter alteri ³⁾ remittit. ⁴⁾ Tur. cap. 20. nomine R. Jesaia. Attamen est, qui in hoc dissentit.

1) vel ipsam hereditatem paternam, vel redditus ex hereditate seu fructus bonorum communium, quod ultimum ex §. 2. apparet, ubi bona nondum divisa in utilitatem omnium administrantur, de vestimentis ta-

men singuli ex redivitibus ſibi proſpicere debent, cum non niſi per modum exceptionis, ex redivitibus communibus comparanda eſſe ea ſtatuantur.

- 2) Regula hic propoſita eſſe videtur; et eſt re vera generalis regula compilatori Miſchnae tit. Baſa Batra cap. 8. m. 7. et 8. At Rabbinii, annectendo in ſequentibus limitationem, ſine qua dicta locum non habeant, dummodo nempe quidam ex heredibus contradixerit, regulam in Miſchna traditam in exceptionem tranſmutarunt, ut ita theſis tali proferri debuiffet modo: filii adulti atque impuberes, qui hereditatem paternam indiviſam poſſident et in communione omnium bonorum conſtituti ſunt, ex iis et veſtiuntur et alimenta capiunt omnes et ſinguli, abſque reſpectu aetatis, niſi quidam eorum contradixerit atque ad diviſionem vel patrimonii vel fructuum provocaverit; tunc enim ſinguli ex portione ſibi aſſignanda alimenta et veſtimenta capere debent. Et hoc etiam obrinet, ſi omnes heredes vel adulti vel impuberes ſint, SELDEN. de ſucceſſ. cap. 9. in initio.
- 3) qui veſtimentorum vel alimoniae cauſa ex patrimonio communi plus accepit.
- 4) Hodie, quamvis nemo contradicat, iudices ex officio praefinire ſolent, quid pupillis alimentorum nomine ſit ex bonis ſuppeditandum, poſtea in hereditarias eorum portiones imputandum. vid. Appendicis num. II.

§. 2.

Hoc autem tantum ſit dictum, ¹⁾ ſi impuberum non interſit, quomodo adulti veſtiti ſint, ſi quidem inde nihil commodi percipiant. Cum autem

autem fratrum natu maximus quoddam mercaturae genus facit, ²⁾ ideoque impuberum interest, ³⁾ natu maximum, quo auctoritate valeat, splendide amictum esse, tunc ex communibus redditibus vestitur. Atque si quidam fratrum ei aduersentur, arbitrium est penes iudicium.

- 1) quod vestimenta sibi quilibet comparare suis nummis debeat, post contradictionem a quodam eorum interpositam.
- 2) ex communi patrimonio in omnium utilitatem,
- 3) cum lucrum ex mercatura in omnes redundet.

§. 3.

Si adulti post mortem patris uxores duxerint, ¹⁾ impuberes etiam ex communi patrimonio uxores ducant, posteaque inter se partiantur. Ubi autem adulti, patre vivente, uxores duxerint, ²⁾ atque impuberes post mortem patris dicant, volumus itidem uxores ducere ut vos, ad horum dicta non attendimus; sed quod pater illis dedit, factum est. ³⁾ (vid. MAIMON. cap. 9. de hereditate fol. 12.) *(Si quis filium suum desponderit eique dotem determinaverit, ⁴⁾ prius vero, quam filius connubium inierit, mortuus sit, filius dotem non accipit nisi ex sua parte, quia patre vivente in suam non venit potestatem. ⁵⁾ Si quis a patre redemptus sit e carcere, hoc ⁶⁾ postea illi*

de parte hereditaria detrabitur, nec enim dicimus, quod pater ei hoc donaverit, sed potius, quod ei ut mutuum dederit, 7) nisi coniectura adsit patrem ei hoc donasse. J. K. in responsionibus cap. 104. fol. 40.)

- 1) impensis ex communi patrimonio sumtis. RABE
ad Mischn. tit. Bafa Batra cap. 8. m. 7.
- 2) impendio patris,
- 3) Filius itaque conferre non debet dotem et impensas nuptiales, quae pater in eum erogavit.
- 4) quae a sponso vel patre sponsi constituenda est sponsae. SELDEN. uxor ebraica lib. 2. cap. 9. atque differt ab illatis a sponsa.
- 5) determinavit enim solummodo, sed non constituit (quod peractis demum solennibus nuptiarum fit) dotem per traditionem symbolicam seu apprehensionem pallii, ideoque verum patris debitum non adest. Pactum tale de ineundo matrimonio et constituenda dote, primarum litterarum dotalium nomine veniens, vid. in Adlers jüdischen Contracten, n. 31. cf. ibid. num. 32.
- 6) quod solutum est pro liberatione e carcere,
- 7) Ratio differentiae hanc inter atque antecedentem decisionem in eo quaerenda nobis videtur, quod pater ad dotem filio dandam impensasque nuptiales faciendas obligatus est, siquidem absque dote nuptiae contrahi non possunt, ad redimendum e captivitate autem nemo obstrictus est, nisi maritus. SELDEN. uxor ebraica lib. 3. cap. 4.

§. 4.

§. 4.

Si pater quidam filio suo uxorem dederit, nuptiarumque solennia suo sumtu celebraverit, atque huic filio dona nuptialia, ¹⁾ patre vivente, missa sint, iam vero, patre mortuo familia dona sint renumeranda, ²⁾ ex communibus redditibus dantur. ³⁾ Cum autem filius ipse solennia nuptiarum suo sumtu celebravit, remuneratio fit ex bonis filii, cui dona nuptialia missa erant.
(*Tur. cap. 5. nomine Maimonides fol. 13.*)

- 1) a quopiam ad mittendum obligato per pactum Schofehbinuth dictum, quod est societas quaedam a iuvenibus inita, ut invicem nuptiis suis adsint, qua focii, atque ut invicem die cuiusvis nuptiali dona eiusdem valoris nuptialia ex pecunia atque esculentis constitura sibi mittant ad levandos nuptiarum sumtus. RABE ad Mischnam tit. Bafa Baçra cap. 9. m. 4. not. §7.
- 2) ei, qui prius dona misit, nuptias itidem celebraturo,
- 3) quia dona priora ad nuptias patris sumtu celebratas, adhibita sunt, certe adhiberi potuissent.

§. 5.

Si pater quidam dona nuptialia nomine unius ex filiis cuidam miserit, posteaque ¹⁾ filio remuneratio fiat, dona ad hunc pertinent. Cum autem pater nomine omnium suorum filiorum dona miserit, si remuneratio fiat, ²⁾

G 3

do.

dona omnibus sunt communia. 3) At vero illi, cui dona erant missa, remunerare ea opus non est, 4) nisi cum omnibus fratribus gavissus sit, 5) quia omnes sunt socii et comites, eique dona nomine omnium fratrum a patre missa fuerunt. Itaque si cum quibusdam eorum tantummodo gavissus sit, non nisi horum partes remunerat, 6) quae quidem omnibus fiunt communes.

- 1) post mortem patris. Pater enim, si viveret, nuptias suo sumtu celebraret ideoque dona ad patrem pertinerent, cum dentur ad levandos sumtus nuptiales.
- 2) mortuo patre,
- 3) ad patrimonium commune pertinent, ideoque patrem mortuum esse oportet.
- 4) *Olim ob denegatam huiusmodi remunerationem in iudicium vocari quis poterat, quod hodie in usu non est. M.*
- 5) si omnium fratrum nuptialibus solennibus non adfuerit.
- 6) v. c. si quatuor fratrum nomine viginti unciales dono acceperit, eorum quemque remunerat quinque uncialibus.

CAP. XII.

Si quis mortuus sit et filios adultos atque impuberes reliquerit?

§. I.

Si quis mortuus sit relictis filiis adultis et impuberibus, atque adulti bona meliora fecerint, melioratio ad omnes pertinet, nec operae mercedem recipiunt. ¹⁾ (*Verba MAIMONIDIS ad cap. 9. de heredit. fol. 2.*) Cum autem dixerint, videte, in eo quod pater nobis reliquit laboramus, ut id consumamus, melioratio ad eos pertinet, qui bona meliora reddiderunt. Quod vero tantum fit, si melioratio sumtibus facta sit; cum vero bona per se meliora facta sunt, melioratio in communi omnium heredum est. Ita etiam, si defuncti uxori cum suis sororibus aut cum patru filibus partiendum sit, ²⁾ illaque bona meliora reddiderit, melioratio in partes aequales dividitur. Cum autem dixit: testes eritis, in eo quod a marito relictum est, laborabo, eoque fructus habebam, atque bona sumtibus meliora fecit; melioratio ad eam pertinet. Haec solius Maimonidis sententia est, de qua nemini cum eo convenit, sententia potius omnium est, ut supra diximus, si adulti

bona meliora fecerint, melioratio partienda est, si quidem bona 3) per se meliora facta sint 4) v. c. si mercenarios sumtibus patrimonii mercede conduxerint, vel aliquo genere mercaturae negotiati sint. 5) Cum autem ea meliora fecerunt impendio suarum facultatum, aut ipsi operam susceperunt fodiendo vel aedificando, ad suam ipsorum utilitatem meliora reddiderunt. At vero si tali modo rem meliorem fecerint, quali impubes facere quoque potuissent, 6) modo illud iis indicassent, verbi causa, si custodiverint rem vel aliud huius generis, melioratio inter omnes 7) partienda est, quamvis manibus suis laboraverint, quoniam impuberibus nihil de eo indicaverunt. (*Tur. cap. 3. nomine R. Ascher et R. Abraham Ben. D.*) Quodsi autem antea dixerint, 8) vos videtis, quod pater nobis reliquit, huic operam collocabimus eoque fructus habebimus, tota, quam in omnibus bonis fecerunt, melioratio etiamque in fratrum partibus 9) ad eos pertinet, licet ea ope aliorum bonorum 10) meliora reddiderint. 11) (*Si omnes fratres adulti sint, non opus est, ut hoc in iudicio indicetur, sed tantummodo coram testibus; cum vero nonnulli eorum sint impubes, opus est indicatione in iudicio. Tur. cap. 3. nomine R. Abraham Ben*

Ben

Ben D. et Hamigd cap. 9. de hereditate ac Beth Joseph nomine R. N. Haec autem omnia non fiunt, nisi cum fratres una in convictu sunt, quodsi enim in convictu non sint, ¹²⁾ quamvis sua opera meliora reddiderint ¹³⁾ bona, ¹⁴⁾ non plus accipiunt, quam ille, qui absque licentia socii bona colit. ¹⁵⁾ Tur. nomine R. Abraham Ben David. Si uni fratrum plures sint liberi bique bona meliora fecerint, is dicere nequit, date mihi, quae a filiis meis meliora facta sunt, nec etiam fratres dicere possunt, tibi nobis dare necesse est, quod liberi tui consumserunt, sed omnia ad communem cistam pertinent. ¹⁶⁾ Hamagid cap. 10. de hereditate. Si fratrum unus cuidam dona dederit, ¹⁷⁾ et fratres id non ignorantes taceant, permissio est habenda. ¹⁸⁾ Ner Jfraël cap. 1. ad Bafa Kama fol. 40.)

1) adulti, exceptiones tamen vide in subsequentibus.

2) Ponamus Rubenem in matrimonium duxisse Simonis fratris sui filiam, dehinc Simconem obiisse non relictis filiis, sed tantum filiabus, posteaque Rubenem defunctum esse relictis nec liberis nec fratribus, vidua Rubenis ipseus erit heres cum sororibus suis, non ut uxor, sed ut propinqua legitima. M.

3) non per naturam, v. c. si arbor parva maior vel crassior evenerit, quo casu melioratio ad omnes pro rata pertinet, sed si per se meliora facta sint.

4) i. e. si vigilantia tantum fratrum adutorum accedente meliora facta sint, tunc melioratio partienda est, seu dimidia meliorationis pars pertinet ad adul-

tos, in praemium adhibitae vigilantiae, RARE, ad Mischn. tit. Bafa Batra cap. 9. m. 3. altera meliorationis pars ad commune patrimonium, ex quo et adulti suas ratas capiant, pertinet. Quodsi igitur adultus atque impubes tantum adfint, adultus ex melioratione semissem habet, ideo quod eam suscepit, quadrantem vero tamquam coheres, atque impubes quadrantem tantum lucratur, alioquin fieri posset, ut adulti, qui bona hoc modo meliora fecerunt, accipiendo solummodo dimidiam susceptae meliorationis partem, deterioris fiant conditionis, quam impubes, scilicet si duo vel plures sint adulti, unicus impubes. Ceterum de quavis melioratione, ex qua in fuscipientem praecipuum quoddam prae coheredibus commodum redundat, deducendum prius est id, quod ad perficiendam eam e re communi impensum est, ob dispositionem in §. 6. cap. III. vid. ibid. not. 3.

- 5) ope mercium a patre olim ad negotiandum comparatarum. ubi excessus pretii rei emtae pro melioratione habendus est.
- 6) In hoc ratio, nullibi alias indicata, latet, cur meliorationi ab adultis susceptae tantus favor tributus sit, quod scilicet quid susceperint, cui fuscipiendo impuberes non fuerint pares.
- 7) seu aequis partibus,
- 8) in iudicio, tunc enim iudices adultis contradicere atque providere potuissent, ut pars bonorum ad pupillos ventura in horum commodum coleretur, quod cum non fecerint, consensisse videntur in meliorationem ab adultis, suo ipsorum commodo, fuscipiendam.
- 9) quae ceteroquin inculta mansissent,

- 10) defuncti patris, e. c. sementem ex eis fumendo, mercenarios nummis hereditariis conducendo.
- 11) Salva tamen restitutione sumtuum ex patrimonio ad meliorationem faciendam impensorum. vid. supra not. 4.
- 12) ideoque in universali omnium bonorum communi-
one non constituti,
- 13) immobilia nondum divisa, sed in communi-
one ab adultis et impuberibus possessa. Hoc enim ex eo non solum, quod bonorum in genere fit mentio, sed et quod focius appellatur meliorationem suscipiens, concludendum est. Nec R. Iserlis mos est, ut sub locutione: in convictu non esse, simul intelligat: bona partita possidere. vid. cap. X. §. 7.
- 14) sola vigilantia sua non suis sumtibus, sed impendio patrimonii,
- 15) nihil accipit pro adhibita diligentia, melioratio enim ad omnes pertinet, uti decisum in §. 3. Quodsi tamen suo impendio bona meliora fecerit, expensas repetere potest.
- 16) laborarunt in commodum et alimenta ceperunt impendio patrimonii, itaque compensatio locum habet.
- 17) ex communibus redditibus,
- 18) donandi: nam qui tacet consentit.

§. 2.

Si fratrum 1) quidam nummos ex cista communi sumserit mercaturae faciendae causa, cum

cum sit vir doctissimus, studia sua nec per horam negligens, lucrum ad ipsum pertinet. 2) Quod enim studia sua intermisit, hoc certe non fecit, ut fratrum suorum causa mercatum iret. (*Vid. MAIMONIDES de hereditate cap 9. fol. 5.*)

1) in communi convictu constitutorum, cum cistam communem habeant, quae non est, postquam fratres in convictu esse desierunt et mobilia dividerunt, immobilia tantummodo in communionem possident. Et sane, etiamsi in convictu seu universali bonorum communionem non essent, atque frater e patrimonio nummos mercaturae faciendae causa mutuos summisset, ex iis nomine meliorationis nequaquam in fratres commodum redundare posset, quippe quod vetitum in Mischna tit. Bafa Mezia cap. 5. m. 4.

2) Ob praestantiam viri recesserunt hic Rabbini a regula in §. I. h. c. not. 4. tradita, secundum quam frater bona per se ipsa meliora reddens, dimidiam tantummodo meliorationis partem accipit.

§. 3.

Si 1) quis, hereditatem a patre relictam iamiam possidens, bona meliora reddiderit 2) plantando in iis atque aedificando, posteaque ei compertum sit, fratres sibi esse in regione alia, cum hi fratres impuberes sunt, melioratio 3) inter omnes partienda est. Si vero fratres sint adulti, eius opera ut agricolae 4) taxatur, 5) nam ei ignotum erat, quod habeat fratres. Ita etiam si frater quidam fratris sui im-

impuberis ⁶⁾ bona ⁷⁾ meliora fecerit, eius opera non ut agricolae taxatur, sed melioratio inter eos partienda est, ⁸⁾ quia sine licentia fecit. (*Vid. MAIMON. ibidem.*)

- 1) In hac §. R. KARO docet, quid iuris sit, si frater adultus, qui cum impuberibus in convictu non est, bona communia meliora fecerit, de qua materia R. Iserles circa finem §. 1. quaedam iam praemisit.
- 2) ex viribus patrimonii,
- 3) adhuc extans, fructus enim perceptos suos fecit argumento §. 2. cap. X. tamquam b. f. possessor.
- 4) quod et fit, si in fratris adulti absentis bona venit. vid. cap. X. §. 2.
- 5) et operae mercedem accipit, salva portione hereditaria ex meliorationibus.
- 6) in convictu secum non degentis,
- 7) quae cum eo communia habet. Quodsi enim bona iam partita vel impuberi aliunde acquisita sint, melioratio dividi non posset.
- 8) aequis partibus, non secundum not. 4. ad §. 1. h. c.

CAP. XIII.

Qua ratione vestimenta filiorum et filiarum in divisione hereditatis taxentur?

§. I.

Si fratres inter se partiri velint, etiam eorum vestimenta ¹⁾ taxantur. ²⁾ (*Verba MAIMONIDIS cap. 6. de heredit. fol. 3. At nonnulli sunt dicentes, fratrum, si adulti sint, ³⁾ vestimenta non taxari. Tur. cap. 3.*) Illa autem, quibus eorum filii et filiae vestiti sunt, si ex eorum cista sint comparata, non taxantur. Nec etiam illa, quibus eorum uxores vestitae sunt, ⁴⁾ taxantur, cum iam in eorum potestate sint. ⁵⁾ Quod quidem tantum dictum sit de vestibus quotidianis, at vestes dierum Sabbati et festorum omnino taxantur. ⁶⁾

1) quae a patre comparata sunt,

2) ut in summa aequalitate filii sint constituti.

3) Hoc verum esse crediderimus, si vivo patre, post celebratas nuptias, separati ab eo res suas sibi habuerint filii, etiamsi in domo patris habitent convictumque cum patre habuerint, atque vestimenta a patre acceperint, cum ea in sua iam potestate habeant; nam quod pater iis dedit, factum est, cap. XI. §. 3. Sed vestimenta filii adulti, in patris familia

lia adhuc constituti, in patris potestate sunt aequae vestimenta filii impuberis.

- 4) a filii patre uxoris olim data: nam de vestibus tam quotidianis quam festivis ab uxore secum allatis ex domo patris sui, cuius in his quidem regionibus officium est, filiabus sponsum vestitum necessarium comparare (Ablers' jüdische Contracte, n. 30-31.) quaestio, an taxandae sint, oriri nequit, quippe quae ad bona soceri nullo modo pertinent.
- 5) Cum uxor ea arcae suae vestiariae inclusa, ideoque maritus ea, ut alia uxorum bona, in potestate habeat. vid. cap. VIII. §. 2.
- 6) Inde sequitur, ut in potestatem mariti uxoris non venerint. Forssane in regionibus orientalibus moris est patribus familiae, habere vestimenta festiva, usui seminarum ex familia destinata?

§. 2.

Si quis moriturus ¹⁾ iusserit dono ex suis bonis dari cuidam palmam aut agrum, atque fratres, ubi inter se partiti sint, non dederint, ²⁾ partitio non valet, ³⁾ sed illi prius dandum est, quod pater dari iussit posteaque de novo inter eos partiendum. (vid. MAIMONID. *ibid.* At si unus eorum, ⁴⁾ quo partitio valeat, dare illi hanc rem e bonis suis, alterque huic, quocumque partitus est bona, vicissim nummos dare ⁵⁾ velit, id facere potest. Tur. cap. 5. nomine R. Ascher.)

1)

- 1) seu aegrotus, cuius verba valent ac si scripta essent et res donata iam tradita sit. v. cap. VI. §. 1. not. 1.
- 2) rem donatam, sed cuidam ex heredibus in portionem suam imputaverint,
- 3) quia donatarius rem donatam ab eo, cui assignata est, exigere nequit, siquidem heredes, post factam divisionem, pro rata tantum conveniri possunt, vid. cap. III. §. 10.; donatarii tamen, ut rem donatam ipsam accipiat, interest.
- 4) cui res donata assignata est,
- 5) indemnitate nummis praestare pro sua rata,

CAP. XIV.

Si fratres adulti atque impuberes inter se dividere velint.

§. I.

Si quis orphanos reliquerit alios adultos, alios impuberes, atque illi, quo portiones suas accipiant, inter se dividere velint, iudices minoribus curatorem ponunt, qui partem bonorum pro iis eligat. ¹⁾ (*Verba MAIMONIDIS cap. 10. de heredit. fol. 4.*) At nonnulli sunt dicentes, forte inter eos dividendum esse. (*Tur. cap. 1.*) Atque impuberes, postea adulti facti, impugnare partitionem nequeunt, quia iudicum cura divisum est. Cum autem iudices in
 taxa-

xatione erraverint et bona ²⁾ sexta parte minoris aestimaverint, illi ³⁾ impugnare hanc partitionem possunt ⁴⁾ atque adulti facti, denuo inter se partiuntur. ⁵⁾ *Curator autem, licet ab orphanorum patre sit constitutus, dividere sine iudicibus non potest, nisi ad hanc rem praecipue electus sit. Vid. Responiones R. N. cap. 40. fol. 40. ^{a)} Nec iudicibus ipsis licet dividere talem rem, ⁶⁾ de qua dicendum est: trabe ⁷⁾ aut ego trabam ⁸⁾ Tur. cap. 1. et R. Ascher Perek Haisch Mesadesch. Nonnulli autem ad-versantur, iudicibus id permittentes. ⁹⁾ MORDACHAI, in cap. cit. et Ner. Israel cap. Almanab. Quodsi omnes fratres impuberes sint, non prius dividitur, quam adulti facti fuerint, ¹⁰⁾ praeterquam, si iudicibus videatur partitio impuberum emolumento fore. Beth. Ioseph nomine R. Ascher et R. N. Atque impuberes iam decimo tertio anno ¹¹⁾ inter se dividere possunt, nam divisio non est ut venditio R. Ievuchim.)*

- 1) secundum paroemiam: maior dividit, minor eligit.
- 2) cuidam ex coheredibus impuberum addicta,
- 3) impuberes, hi enim tantum, ut paulo post dicitur, adulti fiunt.
- 4) per modum privilegii impuberibus hoc indultum est. Alias enim apud Iudaeos mos viget, ut is, qui per emtionem venditionem (quae cuique bonorum partitioni inest) in sexta veri valoris parte iacturam

H

ram

ram fecit, solummodo ad refarciendum damnum agere queat, contractus autem subsistat, quem tunc demum rescindere possit laesus, si discrimen sextae veri valoris parte maius adsit, modo id faciat statim post detectam laesionem. RABE ad Mischn. tit. Bafa Mezia cap. 4. m. 3. et 4. Ceterum infra sextam veri valoris partem laesis non quidquam omnino est refundendum. SELDEN de iur. nat. et gent. sec. disciplina. Ebraeor. lib. 6. cap. 5.

- 5) universa bona hereditaria, singularis enim rei sexta parte minoris aestimatae, nova fieri nequit partitio. Quo itaque casu impuberi vix aliter, quam praestando id quod interest, subveniri poterit.
- 6) Nemo enim cogi potest ad dividendum triclinium, turriculam hortensem, columbarium, pallium tepidarium, prelum, nisi cuique sat supersit. Et regula est: dividi tantum res atque ad rem dividendam quis cogi potest, cuius partibus, divisione facta, nomen rei divisae remanet. Mischna tit. Bafa Batra cap. 1. m. 6.
- 7) *trahere ad te partem meam pretio aestimato, aut ego traham ad me partem tuam eodem pretio. M.*
- 8) At iudex addicere adulto, vel acquirere impuberi talem rem potest, vel accepta vel exsoluta parte dimidia pretii aestimati: saltem adultus poscere potest, ut res individua hoc modo communione exeat. RABE ad Mischnam c. 1.
- 9) si adulti velint, si omnes enim consentiunt, dividi possunt huiusmodi res, nisi sint scripta sacra. Mischna ibid.
- 10) Potius, posteaquam natus maximus adultus fuerit factus, adulto enim ad divisionem provocare licet, secundum §. 1.

11) Hodie impuberibus decimo tertio aetatis anno par-
tiri non licet, nam et minores annorum duodevi-
ginti curatoribus indigent. Adlers jüdische Con-
tracte num. 39. Ceterum ex liberorum exemplo,
quos reliquit antistes Bendix, didicimus, in terris
Borussicis, saltim in hac civitate, orbos parentibus
iudaeos usque post expletum annum unum et vice-
simum sub curatela manere, ideoque tutelam, ex
privilegii iudaeorum generalis §. 31. auspiciis iudi-
cum iudaicorum susceptam, terminari secundum
principia iuris civilis. Nam de eius duratione dicto
privilegio nihil invenitur cautum, rei que interest
publicae, ne bona tradantur in manus iuvenum
ante tempus legibus praefinitum.

12) aequae periculosa, cum portiones in summa poni
soleant aequalitate, vel optione vel sorte assignandae.

§. 2.

Si omnes fratres non adsint et praesentes
dividere hereditatem velint, aut si eam inter se
iam partiti sint ¹⁾ et frater veniat, aut creditor,
cui suam portionem cessit, id iam in initio capi-
tis 175. explicatum est. ²⁾

1) non adhibitis aliis personis,

2) huius partis III. titulo Halachoth Mazranoth (doctrina
de vicinitate) ubi dicitur in §. 1. de primo casu,
partitionem debere fieri coram tribus hominibus, quam-
vis vulgaribus, (qui indices non sunt) modo sint fide-
digni et taxationis periti, atque in §. 3. de secundo
casu dicitur, hanc partitionem non valere. M.

§. 3.

Si fratrum unus ¹⁾ artificium quoddam facturus eat, aut si quis morbo laboret, aut si proficisci studiorum causa velit, haec in cap. 177. enodata sunt. ²⁾

1) ex iis, qui in communi convictu sunt.

2) *etiam parte III. eodem titulo, ubi hi duo casus decisi sunt et quidem primus per §. 4. sequenti modo: si fratrum unus proficisci ad discenda studia seu artificium tractandum velit, sumtus taxantur, si coniunctim adessent, et quantum ad eius partem pertinet, tantum ei datur, quamvis, cum solus sit, plus opus habeat. Secundus autem casus in §. 2. hac deciditur ratione: si sua petulantia factum sit atque spem de eius sanitate habeamus, ex suis ipsius facultatibus sanatur, si autem spem de sanitate non habeamus, e communi cista sanatur; cum autem casu quodam morbo laboret, quamvis spes de eius sanitate adsit, e communi cista sanatur. Attamen fratres, priusquam sanetur, dicere possunt, divide nobiscum. M.*

§. 4.

Si syngrapha nomini unius fratrum ¹⁾ inscripta inveniatur atque is dicat, illa mea est, hoc iam in cap. 62. dictum est. ²⁾

1) coniunctim et in convictu viventium.

2) *In parte III. tit. Halachoth Halvaoth §. 1. dicitur: si in domo communi fratrum unus aliquo mercaturae genere negotietur (pro commodo communi) atque syngrapha eius nomini inscripta sit, isque dicat: illa mea est,*

est, tunc opus est, ut testes habeat. (Syngrapham suam esse.) M.

§. 5.

Si heredum alii ex bonis hereditariis quid sumserint, alii nihil, atque in manibus unius eorum sit pars bonorum defuncti, cum ii, qui nihil sumserunt, interdicare volunt illis, qui bona quaedam hereditaria sumserunt, ne sepe- liendo patri ea impendant, ¹⁾ iure facere pos- sunt: sed rationem ab iis poscunt, et unus- quisque fratrum debitam iis dat partem.

1) timentes, ne postea dicat: res ex hereditate sumpta pro viliori pretio vendenda a me fuit, ut pater sepe- liri potuerit. M.

Appendix quadruplex.

H 4

Gratum plerisque lectorum nos facturos esse confidimus, annexendo huic opusculo, quem in additionibus nostris pluries allegavimus, integrum actorum, hereditatem antistitis Bendix concernentium fasciculum generalem. Documenta enim, ex quibus consistit, quatuor,

I. testamentum antistitis Baruch Bendix,

II. prior arbitrorum, ad dirimendas ex hoc testamento subortas controversias peregre accitorum, sententia, qua partim diversa illius capita diiudicarunt, partim, quid viduae, praestito prius iureiurando, ex dotalibus debeatur pactis, praefiniverunt,

H 5

III.

III. altera eorundem sententia, per quam sacramenti necessitudine vidua est liberata,

IV. Decretum arbitrorum, quinam impuberibus constituendi sint tutores?

partim eorum, quae R. Karo protulit, usum hodiernum confirmant, partim quaedam exhibent ab eo praetermissa. Exscribi ea curavimus ex ipsis heredum nomine exhibitis translationibus, testimonio interpretis fide digni communitis. At, studio superfedimus indicare, quid viduae ex pactis dotalibus competierit, et quasnam impuberibus heredibus praecipuas legaverit summas testator, in compensationem dotis filiabus maritatis solutae, ne temere alienas divulgare facultates videremur. Annotariunculis nostris id potissimum efficere conati sumus, ut lectoris, testamentum et sententias cum opusculo conferre cupientis, operae parcamus et labori. Interim etiam illarum, quas R. Karo non decidit, quaestionum habuimus rationem.

I.

I.

Testamentum antistitis Baruch Bendix.

Rund und zu wissen sey hiermit, wie solches vor uns geschehen und wir Endesunterschiebene hierdurch bezeugen, welchergestalt nach Schöpfung der Welt, unserer Zahl nach, im 5529ten Jahre zu Stadt Halle allhier im Brandenburgischen gelegen, zugehörig an unsern Herrn den König von Preussen, Gott erhebe seine Staaten! nach uns geschicket habe der Herr Vorsteher Rabbi Baruch Bendix, Gott erhalte ihn, ein Sohn des verstorbenen Juda Levin seel. Wie wir nun zu demselben gekommen, haben wir ihn zwar auf seinem Sterbebette, jedoch bey völliger Sprache und vollkommenen Verstande angetroffen, maßen er so zu reden und zu antworten gewußt, wie alle Menschen, die gesund auf der Straße herumgehen; da er denn gegen uns sich vernehmen lassen: ich habe nach euch geschicket, in der Absicht ein Testament vor euch zu machen, wie man sonst vor dem Tode zu thun pfleget; mit dem Ersuchen, ihn anzuhören und seinen Befehlen nachzukommen, seine Willensmeinung zu Pappiere zu bringen und zu unterschreiben, was dieser Starot in sich hält. Solchemnach hat er uns als ein Krancker ¹⁾ vor seinem Ende befohlen, gesprochen und noch vor seinem Tode von uns verlangt, wenn seine Erben nach seinem Tode zur
Thei-

1) cuius verba tantumdem valent, quantum ea, quae scriptis mandantur et traduntur. cap. VI. §. 1. not. 1.

Theilung schreiten solten, was in seiner Verlassenschaft nach seinem Tode an Gelde, Geldeswerth, beweglich oder unbeweglichen Gründen, Zinn, Kupfer, oder wie es sonst Nahmen haben könnte, sich finden werde, so solle die Theilung ²⁾ unter ihnen auf die Weise vorgenommen werden, wie weiter in diesem Statot folget: Demnach hinlänglich bekannt und wissend, daß ich auf meine zwey verheurathete Töchter verwendet habe, nemlich auf die eine Nahmens Freudtchen in Hannover, und meine zweyte Tochter mit Nahmen Ellichen in Franckfurth am Mayn wohnhafft, deren ieder ich zur Mitgabe an baarem Gelde — — Thal. gegeben, ohne die Pretiosa, Kleidungen, Mahlschäße, die Hochzeit auszurichten, nebst andern Kosten mehr, so daß mich eine jede von denselben in circa — — Thal. mithin beyde zusammen auf — — Thal. gekostet haben; wenn dahero nach meinem Tode meine Töchter und Söhne kommen werden, meine Verlassenschaft unter sich zu theilen, wie oben bereits angemercket, alsdenn sollen meine noch unverheurathete Söhne und Töchter ³⁾ so wohl an Baarschaften und

2) heredes itaque non instituit liberos, sed bona iis sua donavit: quaevis enim verba, quibus in partitione utimur, sunt loco donationis cap. VI. §. 8.

3) per formulam donationis hic adhibitam filias, quae nunquam sunt heredes, si adsint filii, una cum his instituere et primogenitum vulgaribus adaequare potuit testator, v. cap. VI. §. 7. in initio, quod secus, si formula hereditariam successionem indicante usus fuisset. ibid. §. 1.

und Schulden dergestalt einen Vorzug haben, daß jedes unverheurathetes Kind, ehe man zur Theilung schreitet, — Thal. in Louisd'or als ein praecipuum zum voraus hinwegnehmen und bekommen solle, in welcher Absicht anjesho die Nahmen derer folgen, welche das nur erwehnte Vorrecht zu genießen haben sollen: nemlich mein Sohn Levin, mein Sohn Mendel, meine Tochter Frummet, meine Tochter Mamel, mein Sohn Berendt, mein Sohn Michel, mein Sohn Joseph, mein Sohn David, diese insgesamt sollen gedachtermaßen das Vorrecht haben, daß ein jedes von ihnen vor der Theilung — Thal. in Louisd'or zum voraus erhalten, das Residuum aber, so alsdenn über bleibt, soll unter meine sämtl. Söhne so wohl als Töchter in gleiche Vertheilung gehen, dergestalt, daß keiner dabey mehr Vorrecht habe als der andere. Die verheuratheten Töchter sollen ihr Antheil, wie ihr Starot lautet, nemlich den halben Antheil von einem Sohn ⁴⁾ erhalten, jedoch nur erst von dem Vermögen, welches nach Abzug der ausgesetzten oben berührten Praeferentz-Summen übrig bleiben wird. Ferner hat noch, wie folget, bemeldeter Bendix zu uns gesprochen und bey völligem Verstande anbefohlen: Daferne eines von seinen Kindern so wohl Söhnen als Töchtern, welches jedennoch Gott verhüten wolle, ohne Kinder zu verlassen, versterben sollte, auf dem Fall sollen so wohl Söhne als Töchter, auch die verheuratheten Töchter Freudtchen und Ellichen des Verstorbenen Vermögen

4) de litteris semifilii conf. cap. VI. §. 7. not. 13.

gen zu gleichen Theilen erben. 5) Noch ferner hat er bey vollkommenen Verstande noch disponiret, daß
 VIII

5) fideicommissaria haec substitutio, qua filios et filias in eum casum, si unus eorum absque liberis sit decessurus, testator vocavit verbis hereditariam successionem indicantibus; non potuit non secundum cap. VI. §. 1. ab arbitris reprobari. v. sententiae prioris num. 12. Sed et persuasum nobis habemus, neque huiusmodi substitutionem valere, etiam si per modum donationis sit facta. Nam a) bona cuidam donata alteri vendi non possunt v. Mischna tit. Bafa Batra cap. 8. m. 7. ideoque nec donari: b) quaevis donatio ab hoc die facienda est, Mischn. c. l. neuiquam ex die v. cap. VI. §. 10. n. 5. Interim patri, qui liberorum suorum sine prole forsitan morientium portiones ceteris relinqui vult liberis, haec esse ratione agendum (exemplo quatuor fororum in cap. VI. §. 10.) nobis quidem videtur. Si v. c. ei sint tres liberi, Ruben, Simeon et Lea; primo tertiam bonorum partem hisce tribus liberis donet, ita tamen, ut non nisi Ruben, eoque mortuo illius liberi, si qui sint, in possessionem huius partis veniant, et bona libere administranda atque utenda fruendaque accipiant, reliqui duo tunc demum, si vel Ruben vel liberi eius prolem non reliquerint. Postea eodem modo Simeon in altero bonorum ternione, et postremo in reliqua parte Lea, possessionis atque usufructus praerogativam nanciscantur et successu temporis eorum soboles (v. cap. VI. §. 7. n. 14.) bonis ipsis itidem tribus liberis coniunctim dono datis. Sic enim omnes et singuli in triplici donatione comprehensi, bonaque omnibus essent donata, usufructu tantum duobus in quaque parte ex die dato, quod licet, vid. cap. VI. §. 10.
 n. 5.

von der Verlassenschaft man an seinen blinden Bruder, der in Tangermünden wohnet, jährlich 60 Thal. in Louisd'or à 5 Thal. abgeben solle. 6) Auch hat er ferner uns befohlen, daß man alle seine Grundstücke, hier so wohl als an andern Orten belegen, nebst seinem sämtl. mobiliar Vermögen, an Leinengeräthe, Silber, und was sonst Geldes werth ist, verkauffen, und das Geld davor in sichere Hände stellen solle; zu welchem Ende denn ein jedes von meinen Söhnen und Töchtern an ihre Familie sich wenden sollen, welche acht auf sie haben und sorgen werden, daß ihr Geld an sichere Orte, wie gleich ausführlich gemeldet ist, überliefert würde. Desgleichen hat er weiter bey guten Verstande verordnet: daß Gelehrte, so wohl der Rabbiner selbst, als andere Gelehrte, die der Rabbiner setzen würde, in seinem Hause beten solten, und solle der Rabbiner davor dieses Jahr 50 Thal., die andern Gelehrten aber 20 Thal. erhalten, auch die Gelehrten in Halberstadt, denen er zum Studi-

ren

n. 5. Quid? quod per donationem factam ab hoc die et post mortem, ususfructus ex die (post mortem demum donantis) deur, dominium autem ab hoc die RABE ad Misch. tit Bafa Batra cap. 8. m. 7. not. 52. Atque hoc modo usufructu carentibus idem fere ius in sororis et fratrum possidentium et fructus percipientium partibus competeret, ac simultanee investitis in feudo.

6) instar pensionis vel legati annui, non a singulis heredibus, pro cuiusque portione, subministrandi, sed ex ipsa hereditatis substantia quotannis solvendi conf. Append. II. not. 15.

ren bis dato Stipendia gegeben, sollen solche bis Johannis 1769. bekommen, von da an aber weiter nichts mehr, und bekommen dieselben 50 Thal. nemlich Rabbi Jacob Schwanefeld, Rabbi Jacob Schleswick und Rabbi Lasi zusammen 50 Thal. Die gute Decke und Vorhang nebst seiner Tora solle nebst dem rothen Sammtmäntelchen und der Decke, wo die Tora drauf liegt, an die Judenschaft in Halle geschenkt seyn. Meine Frau Hanne, die Tochter des verstorbenen Rabbiners von Hildesheim, erhält statt ihr Eingebrahtes, wie solches aus ihrem Starot der Ehepacten, den sie in Händen hat, zu ersehen ist, die Summa à - Thal. in Louisd'or, doch soll man ihr abrechnen alle die Geschenke und alles, was sie sonst empfangen hat, sowohl Silber und Geldeswerth, Perlen und Edelgesteine, dieses soll ihr alles abgerechnet werden, von ihrem Ehepacten-Starot, indem meine Frau nichts zu mir gebracht, darum sollen auch alle Pretiosa abgerechnet werden; nicht weniger soll man ihr abfürken, seiner Meynung nach, die Schuldforderung, die sie in Summa à 1000 Ducaten eincaffirt, und mir versprochen hat mit zum Eingebrahten zu geben; nicht minder bekomme ich von ihr 950 Thal. in Louisd'or, welche sie von mir zu Bezahlung einer Schuld, noch ehe ich sie geheurathet, Anlehnungsweise erhalten hat; auch hat dieselbe mir versprochen zu bezahlen das Geld, so ich ihr zum Aufwand auf unsere Hochzeit à 400 Thal. Louisd'or geborgt habe, wie auch 150 Thal. andere Kosten wegen ihrer Schuldforderung. Hauptsächlich soll man alles, was sie in Händen hat, von ihren Ehepacten

pacten ihr decourtiren, auffer ihre Kleider, Spitzen, ihre Wäsche, ingleichen, was sie sowohl vor der Heurath selbst gehabt, als was sie sich bey mir in meinem Hause gemacht hat, das soll alles ihre seyn und bleiben, und ihr keinesweges abgerechnet werden. 7) Insbefondere sollen die Gelder meiner Kinder von meiner verstorbenen Frau Golde seel. zur Sicherheit in das Comtor des verstorbenen Michael Davdt in Hannover gegeben; die Gelder der Kinder von meiner Frau Hanne aber sollen nach Hildesheim an des seel. Rabbiners Herr Hirsch Oppenheimers Wittwe abgeliefert, und die Gelder der Kinder von meiner ersten Frau Gelle sollen auf das Adresshaus allhier abgegeben werden. Endlich bekommt auch die Jungfer Fögelchen, welche bey mir in Diensten gewesen, 195 Thal. in Louisd'or, und soll solches Geld an Herr Elias Frenckel in Berlin, so dieselbe heurathet, abgeliefert werden. Zuletzt bekommt noch der Basiste Jacob Levin 20 Thal. Obbemeldetes Testament nach seinem ganzen Inhalt hat ausgesaget und errichtet oben erwehnter Herr Bendix bey völligem Verstande und mit gutem Vorbedachte, als wie ein gesunder Mensch, der auf die Straße gehet; indessen ist er schwächer, gar bettlägerich geworden und endlich gar an dieser Kranckheit verstorben, hat also denen Lebendigen das

- 7) Gemara et Maimonides pretium quoque vestimentorum, quibus vidua induta est, e dotis aestimatione voluere deducendum. SELDEN uxor ebraica lib. III. cap. 9. nisi maritus, uti hic, collationem remiserit.

das Leben überlassen. Solches haben unterschrieben an obbemeldetem Jahr und Tage, so 21 Tage im Monath Nisles 5529.

Marcus Samuel,
Rabbiner in Halle.

Meyer David Levi,
Vorsinger in Halle.

Zu mehrerer Sicherheit und Bekräftigung hat er sich selber eigenhändig unterschrieben, ⁸⁾ damit keiner das Testament umstoßen kann, was er an obbemeldetem Tage befohlen.

Bendix Dangermindern.

In Anwesenheit und Gegenwart unserer, Eidesunterschiedenen Zeugen, hat sich obgedachter Bendix eigenhändig unterschrieben, in der Intention, damit keiner kommen und darwider Streit erregen, insonderheit keines seiner Kinder gegen dieses Testament weder bey jüdischen noch christlichen Gerichten dergleichen Streit anfangen solle; maßen er noch zu uns gesprochen und sich declariret, daß, wer dieses sein Testament durch Streit anfechten würde, in Ansehung desselben Person seine Reden und disposition als wie ein zerbrochener Scherben ungültig, null

8) Subscribere testamentum necesse non habuisset testator, quod iam diximus not. I. ad §. I. cap. VI. In exemplis enim, quae Adler ibid. alleg. prorulit, hoc non factum est, atque iure Ebraeorum duo quibuscunque negotiis testes sufficiunt.

null und nichtig seyn sollten, und alle redliche Gerichten sollten denenjenigen beystehen, welche sein Testament bekräftigten, diejenigen aber hülflos lassen, die dawider Streit erheben würden; und die Stärke dieser Starot des Testaments, soll eben die Kraft und effect haben, als alle Starotten in der ganzen Welt. Alles gerreulich, ohne alle arge List und Gefährde der Starotten, als wenn er wäre gemacht worden nach denen Rechten auf die beste Art, und hat ihn bestärket, bekräftiget und unterschrieben, wie wir endesbenannte Zeugen gesehen haben an eben dem Tage.

Marcus Samuel,
Rabbiner in Halle.

Meyer David,
Vorsinger und Beglaubter in Halle.

Prior arbitrorum sententia.

Im Nahmen Gottes.

Nachdem wir Endesunterschriebene von den Herren Vorsehern der Judenschafft alhier in Halle berufen worden, die Sachen, betreffend die hinterlassenen Waisen des Herrn Bendix seel. zu untersuchen, und zwar mit Bewilligung obbemeldeten Bendix hinterlassener Wittwe Madame Hanne, einer Tochter des berühmten Rabbiners Hirsch aus Hildesheim, und derselben Mandatarii und Procuratoris Herr Ascher Liebmann, der auch vor nur gemeldeter Wittwe ihre Kinder und Waisen bevollmächtiget ist; ingleichen Herr Selig Mendels und seines Bruders Hirsch Mendels, wegen der Kinder aus der ersten Ehe von der Frau Gelle seel. einer Tochter nur gedachten Selig Mendels, und Herr Moses Seligmann ein Sohn Feishorns aus Düsseldorf, der zugleich Vollmacht produciret von Herr Meyern aus Hannover, dem Vetter der Kinder aus der 2ten Ehe von der Frau Golde seel., einer Tochter des Herrn Roschmanns aus Hannover; ferner Herr Abraham Samuel Cohen gebürtig aus Halberstadt, Mandatarii und Procuratoris von obberührten sämtlichen Waisen, als welche uns Endesunterschriebene nicht weniger ersuchet haben, die Streitigkeiten zwischen der Wittwe und denen Waisen nicht nur auseinander zu setzen, sondern auch das Antheil eines jeden Ummündigen derer Schöne sowohl

wohl als vor die Töchter zu bestimmen und feste zu setzen. Was nun die schon verheuratheten zwey Töchter anbelanget, nemlich 1) die Frau Lazarus Oppenheimern aus Hannover, mit Nahmen Freudtchen, ingleichen 2) die Frau Calman Meyer zu Frankfurth am Mayn, Nahmens Ellichen, so ist mehr denn zu bekant, daß oberwehnte beyde Töchter ein Starot auf das halbe Antheil eines Sohnes von der Erbschaft seines Vaters, jüdischen Gebrauch nach, in Händen haben, wobey sie uns auch vorgezeiget den Starot des Testaments von Eingangs gemeldeten Verstorbenen, was derselbe vor seinem Tode befohlen und verordnet hat, als worinnen unter andern enthalten ist, man sollte der Wittwe ein gewisses quantum von ihren Ehepacten-Starot abrechnen, und insonderheit die 1000 Ducaten, welche sie versprochen hat ihm zu geben, wenn sie ihre Forderung aus einem Proceß ihres ersten Mannes eincassiren würde; da denn der ermeldete Procurator von der oftgedachten Wittwe viele exceptiones auf jeden Punkt vor Punkt, insonderheit wegen der vorgemeldeten 1000 species Ducaten eingewendet, und um deswillen überhaupt darauf bestanden, daß die Wittwe von allem Abzuge zu befreyen sey. Hingegen auch der Mandatarius derer oftberührten Wayfen viele weitläuftige Einwendungen gegen die Wittwe zu machen sich bemühet; so sind wir zwar nicht Willens gewesen, in dieser Sache ein vollkommenes Urtheil zu sprechen, besonders da wir wahrgenommen, daß keine hinlängliche Vollmacht von denen zwey verheuratheten Töchtern und deren Männern noch zur Zeit vorhanden sey. Nichts desto weniger

aber haben wir uns auf Zureden der Herren Vorsteher alhier sowohl als obberührter anwesenden übrigen Interessenten alle Mühe gegeben, Streit und Uneinigkeit zwischen der Wittwe und denen Waisen zu vermeiden, und letztere nicht in Verderben und Proceßkosten zu setzen, wannhero wir zu diesem Endzwecke ihre gesammte Einwendungen durchgesehen und unserm Erachten nach befunden haben, wie man, der jüdischen Observanz nach, einem Abwesenden durch eine Sentenz mehr Vortheil verschaffen als Schaden verursachen könne; welche Regel denn bey denen verheuratheten und abwesenden Töchtern auch stattfindet, daß nemlich denselben durch einen Vergleich ehender Vortheil als Schaden entstehen könne; also haben wir in ihr Ansuchen gewilliget, beyder Theile Einwendungen, samt dem Starot des Testaments, welches sie uns vorgezeiget, wohl erwogen und überleget. Nach dem auch sämtliche Partheyen mittelst Handschlag und Mantelgriff, ingleichen bey Strafe versprochen, dem allen nachzuleben, was wir sprechen würden, nach mehrern Inhalt des von uns in Händen habenden eigenhändig unterschriebenen Compromissi, so haben wir endlich folgende Punkte als hinlänglich verglichen ausgesprochen und feste gesetzt:

I.

- 9) cum in terris Borussiae iudices iudaici non nisi per modum arbitrii sententiam ferre possint, salva partium provocatione ad iudicem ordinarium decendio non inclusa, vid prolegom: ideo rabbini compromissum scriptum fieri a partibus curarunt, sanctione poenali munitum, quo prohiberent eas provocatione ad iudicem ordinarium.

1. Weilen die 1000 Ducaten, welche die Wittwe an ihren sel. Mann hat einbringen wollen, noch nicht sind zu heben gewesen, maßen deren Auszahlung durch viele Einwendungen difficultiret worden ist, so soll der Wittwe in Ansehung dieses Punkts von ihrem Ehe pacto à -- Thal. in Louisd'or, 2000 Thal. in Preussisch courrant abgerechnet werden.
2. Die Sache den Eyd ¹⁰⁾ der Wittwe betreffend, haben wir Endesunterschiedene vor gut befunden, daß zum besten der Waisen, der Wittwe von ihrem Ehe pactum 1500 Thal. in Louisd'or decourtiret werden, und sie von dem Eyde befreyet werden solle. Da wir aber gleichwohlen gesehen, daß beyde Partheyen Bedencken getragen hierinn zu willigen, so haben wir diesen Punkt beiden Theilen auf die Maasse anheim gestellet, daß, wann die Wittwe schwören will, ihr von ihrem obtgen Ehe pactum nicht mehr abgerechnet wird, als obige 2000 Thal., ingleichen wann einer von denen Bevollmächtigten die Ableistung des Eydes verlangen würde, soll zwar die Wittwe schwören, jedoch wird ihr ebenfalls nicht mehr abgekürzet als obbemeldete 2000 Thal.
3. Kleider, Spizen, Zeug, welches sie entweder mitgebracht, oder auch bey ihres Mannes Leben

I 4

sich

10) quod iusiurandum quaelibet vidua, priusquam de litteris dotalibus ei satisfiat, praestare debet v. cap. III. §. 2. not. 1., nisi iurandi necessitatem vel maritus remiserit, Mischna tit. Cthusoth cap. 9. m. 5. vel heredes remittant, vel arbitri.

sich gemacht hat, gehöret ihr eigen, laut Inhalt des Testaments ihres seel. Mannes; diejenigen Sachen hingegen, welche ihr der seel. Mann gekauft, aber noch nicht fertiget, noch von ihr am Leibe getragen worden, gehören insgesammt denen Erben; jedoch die goldene Tabatiere,

4. welche die Wittve von dem F. v. B. zum Geschenke erhalten hat, bleibet ihr Eigenthum.
5. Die Juwelen, welche ihr seel. Mann ihr geschenkt, sollen medianta auctione verkauft werden, und das Geld davor soll sie auf Abschlag ihres Ehe pactum à — — Thal. in Louisd'or erhalten, weilen alles bereits darunter mit begriffen ist.
6. So lange die Wittve noch nicht befriediget ist, und ihr Geld vor ihr Ehe pactum nicht erhalten hat, müssen die Erben ihr die Alimenta geben, ¹¹⁾ nach deren weitem Bestimmung.
7. Die unverheuratheten kleinen Mägdelein betreffend, haben wir aus des Vaters seinem Willen ersehen, daß er denenselben eben das Recht will wieder:

11) *vidua enim ex defuncti mariti patrimonio alimenta capit, usque dum adscriptam sibi in pactis dotalibus pecuniam sit consecuta, Mischna tit. Cfsuoth cap. 4. m. 12., quam pro arbitrio suo per XXV. annos exigere, heredes autem, ad subterfugendum alendi onus, offerre illi nequeunt* RABE ad Mischn. c. l. not. 18. Ceterum, si patrimonium sit exiguum, (v. cap. V. §. 9. n. 1.) *viduae atque filiabus impuberibus sustinendis impar, filiae, ne honesta deessent viduae alimenta, ad mendicos sunt relegandae* SELDENVS de successione. cap. 9.

wiederfahren lassen, wie denen Söhnen, und weil nach jüdischer Observanz bekannt ist, daß die Mädgen mehr Kosten verursachen und haben müssen, ¹²⁾ so haben wir solches, dem Willen des Vaters gemäß, eingewilliget, ohnerachtet derselbe, nach unserer Einsicht, in der Rechnung sich geirret, indem er im Testament befohlen hat: daß jedes seiner unverheuratheten Söhne und Töchter — — Thal. zum voraus erhalten solle, das übrige aber solle sowohl unter die Verheuratheten als Unverheuratheten in gleiche Theilung gehen; da doch, wie wir eingesehen haben, nach Abrechnung aller Kosten, der Wittwe ihr Ehe pactum und Bezahlung übriger Schulden, selbige nicht einmahl die — — Thal. praecipuum bekommen, noch vielweniger etwas übrig bleiben wird, so mit den schon Verheuratheten zu theilen wäre.

8. Haben wir feste gesetzt, daß die unverheuratheten Mädgen ihr Antheil eine jedwede eben so, wie die Söhne, von Rechtswegen erhalten sollen, und die verheuratheten Töchter dagegen bekommen den halben Antheil von einem Sohne, jedoch nur von den beweglichen Gütern, keinesweges

I 5

12) hanc decisionis rationem, ex nostra quidem sententia, simularunt arbitri, reticentes veram, testamentum scilicet nuncupatum verbis donationem iudicantibus, ut aequitatis specie approbare possent factum, de quo dicitur in §. un. cap. VII. quod sapientibus non placeat. Alias sequeretur, ut hodie filiae una cum filiis heredes esse debeant legitimi.

weges aber von den liegenden Gründen und denen Büchern, wie gebräuchlich ist. ¹³⁾ Und weilten

9. Der seel. Bendix Levin befohlen hat, daß man seinem Bruder in Tangermünden, welcher blind ist, 60 Thal. jährlich geben soll; wann also ein Haus von denen hinterlassenen Häusern des verstorbenen Bendix Levin verkauft werden sollte, so soll eine Hypothec von 1000 Thal. in Louisd'or zu 6 pro cento darauf stehen bleiben, um dem gedachten Bruder die 60 Thal. bezahlen zu können; ¹⁴⁾ sollte hingegen der Käufer die Hypothec auf dem Hause nicht behalten wollen, alsdenn sol-

¹³⁾ coniecturandum est, litteras semifilii, maritalis filiiabibus datas, aut itidem, ac litterae exhibitae in Adlers jüdischen Contracten n. 34. p. 135, ad bona mobilia restrictas esse, aut saltem generaliter conceptas absque mentione, ex quibus bonis porrigenda sit semifilii portionis filio competentis, quo casu interpretatio utique secundum morem usitatum facienda erat. Quodsi enim semifilium ex immobilibus simul bonis assignasset pater, dari illa debebat ex omnibus eius bonis v. cap. VI. §. 7. Atque tunc eam procul dubio dedissent arbitri, qui, secundum intentionem patris, portionem filii haud limitatam impuberibus filiiabibus attribuerunt.

¹⁴⁾ nam post factam, quae ex praecepto testatoris instabat, divisionem, legatum annuum ministrari alio non poterat modo ex substantia hereditatis, ex qua tamen solvendum id voluit testator. Interpretati itaque sunt arbitri verba testamenti, ac si dictum esset: daß man von der Verlassenschaft ein Capital aussetzen und von dessen Zinsen an seinen Bruder jährlich 60 Thal. abgeben solle.

sollen die 1000 Thal. auf Consens zu 6 pro cento ausgeliehen werden.

10. Solte der obbemeldete Bruder mit Tode abgehen, in dem Fall erben die 1000 Thal. die Söhne ¹⁵⁾ des verstorbenen Bendir Levin und nicht die Mäbgen. Die Alimenta anlangend, so bekommt die Wittwe, so lange sie ihre völlige Bezahlung nicht erhalten, wöchentlich 12 Thal., und vor ihre zwey kleinen Kinder nebst der Amme und Gesinde wöchentlich 8 Thal. Diese 8 Thal. werden denen Kindern von ihren Antheilen pro rata abgerechnet, die 12 Thal. hingegen, welche die Wittwe bekommt, werden aus dem sämmtlichen Vermögen der verlassenen Erbschaft gegeben.

II.

- 15) qui sunt heredes legitimi. Cum enim legatum annuum in donatione liberis facta non sit comprehensum, sed seorsim ex ipsa hereditatis substantia, aus der Verlassenschaft, relictum: vid. Append. I. not. 6. hinc sexaginta imperiales annui redditus, ideoque et in eorum locum ab arbitris surrogati mille thaleri, post mortem legatarii, liberis accrescere nequeunt, siquidem donatio iis facta diversa est a donatione annuae pensionis, sed ad heredes legitimos pertinent. Aliud statuendum foret, si pater edixisset, ut liberi ex donatis bonis darent fratri suo, scilicet eorum patruo, quotannis sexaginta imperiales. Quo facto post obitum patrum legatum annuum liberorum commodo cessaret, pecuniaque ideo in foenore, ut ex eo legatum singulis solvi possit annis, posita liberis esset adiudicanda. Quod reliquum est ex hac sententia apparet, de iure Ebraeorum posse quem pro parte restatum decedere pro parte intestatum.

11. Die Kinder ersterer Ehe, soll deren Großvater Selig Mendel vorerst in die Kost nehmen, und bekommt derselbe wöchentlich von jedem Kinde 2 Thal., außer ihren nöthigen Gebrauch an Kleidung, Information und Medicamenten. Desgleichen sollen auch die Kinder aus der zweyten Ehe von der verstorbenen Frau Golde aus Hannover, ein jedes Kind wöchentlich 2 Thal. erhalten, und sollen diese Alimentations-Gelder jedem Kinde, nach der Theilung, von seinem Antheil decourtiret werden. ¹⁶⁾
12. Die Gelder, welche die Kinder aus denen drey verschiedenen Ehen erhalten werden, sollen laut dem Testament des sel. Vaters sichergestellt werden, nemlich die Gelder derer Kinder aus der ersten Ehe seiner Frau, Gelle seel., sollen auf das Adresshaus in Halle gestellet werden; das Geld derer Kinder aus der zweyten Ehe aber soll in das Comtor an Herrn Meier nach Hannover kommen; das Geld hingegen, welches die Kinder der Wittve aus dritter Ehe empfangen, soll die Mutter von der Wittve, die Madame Genendel erhalten, und so eines oder das andere von denen Kindern, ohne Kinder zu hinterlassen, versterben sollte, in demselben Fall bleibet es bey
dem

16) hucusque igitur tam hi, quam liberi tertia coniuge prognati, quorum uni famula, alteri nutrix adhibenda, ideoque ambobus plus opus erat, ex communibus bonis hereditariis et vestiti sunt et alimenta ceperunt, quia nemo contradixerat. vid. cap. XI. §. I.

dem Mosaischen Gesetze, und erben nach solchem die Söhne ganz alleine. 17)

Alles und jedes nun, nach obbeschriebenen Punkten, haben wir Endesunterschriebene beschloffen, verglichen und resolviret, und sind so schuldig als bereit, alle und jede Interessenten darinnen zu bestätigen, und alles durchgängig zu erfüllen; derjenige aber, so etwas hiervon übertreten würde, wird derselben Strafe schuldig, welche in demjenigen Compromis, welches sämtliche Parthenen errichtet und wir in Händen haben, feste gesezet enthalten ist, und zwar ohne die geringste Einwendung und Widerspruch, es mag solche Nahmen haben, wie sie wolle.

So geschehen Halle am Mittwoch 15 Tage im Monath ersten Alder 5529. und zu mehrerer Sicherheit und Befestigung haben wir solches alles eigenhändig unterschrieben an obbemelderem Tage.

Hirsch,

Land-Rabbiner in Halberstadt.

Ahron Moses,

Ober-Rabbiner in Berlin.

Marcus Samuel,

Rabbiner in Halle.

Abraham Levin Chelm,

Land-Rabbiner aus Hildesheim.

Simche Hirsch,

Rabbiner in Dessau.

Noch dieses zu bemercken bey dem, was wir oben gesagt haben, daß nemlich die verheuratheten Töch-

17) vid. append. I. not. 5.

Töchter den halben Antheil von einem Sohne, und zwar von allen beweglichen Gründen und Geld erhalten sollen, außer dem ohnbeweglichen Vermögen und Büchern, als wovon sie nichts erben, 3. E. was der Wittve ¹⁸⁾ von Geld oder Geldeswerth und er sonst an andere schuldig ist, ¹⁹⁾ nebst allen andern Ausgaben, welche in commun gehen, ²⁰⁾ sollen insgesammt von den unbeweglichen Gründen, und nicht von den Büchern und beweglichen Vermögen genommen werden. Die Wechsel sowohl von dem Adresshause, als von Herrn Meyer aus Hannover, nicht weniger von der Madame Genendel Oppenheimern, sollen alle bey der hiesigen Judenschaft bleiben, welches wir Unterschriebene bezeugen und bekräftigen an obbemeldetem Tage.

Hirsch, Rabbiner aus Halberstadt.

Ahron Moses.

Marcus Samuel.

Simche, aus Dessau.

III.

18) Ob dotem enim eiusque incrementum seu pecuniam, quae ex pactis dotalibus debetur, fundi hypothecae nomine obligati sunt cum praerogativa a tempore constitutae dotis, atque e substantia mobili factim, ubi fundi non sint, dotium valor praestandus est. SELDEN: uxor ebraica lib. 3. cap. 9.

19) quia iure Ebraeorum aes alienum immobilibus inhaeret bonis, etiamsi in securitatem crediti hypotheca constituta non sit. Id quod adeo extensum est, ut pecunia per syngrapham a duobus testibus subscriptam credita, a tertio, qui bona immobilia emit, possessore posci queat. Mischna tit. Bafa Ba-tra cap. 10. m. 8. ibique RABE.

20) cum haec expensa sint debita hereditatis.

III.

Posterior arbitrorum sententia.

Im Nahmen Gottes.

Nach der erteilten Sentenz, welche von uns Endesunterschiedenen Gerichten gesprochen worden zwischen der Wittwe Herrn Bendix seel. Madame Hanne, Tochter des berühmten Rabbiner Herrn Hirsch aus Hildesheim, dem Mandatario und Procurator von der nur erwehnten Wittwe und deren Kindern Herr Ascher Liebmann; ferner Herr Selig Mendel und seinen Bruder Hirsch Mendel, als Mandatariis obberührter Waisen von des verstorbenen ersten Frau Gelle seel. Selig Mendels Tochter; ingleichen Herr Moses Seligmann Feilhorn von Düsseldorf, als Bevollmächtigter von Herr Meyern aus Hannover, dem Vetter derer Waisen aus der zweyten Ehe der Frau Golde seel., Tochter des Herr Roschmanns von Hannover, und Herr Abraham Samuel Cohan, Procurator und Mandatarius derer sämtlichen obbemeldeten Waisen, in puncto den Eyd der Wittwe betreffend, so hat es von der Wittwe dependiret, wann sie nicht schwören will, ihr 1500 Thal. in Louisd'or von ihrem Starot der Ehepacten decourtiret werden sollen; daserne sie aber schwöret, derselben nichts solle abgezogen werden. Nun hat zwar obgedachte Wittwe den Eyd allerdings ablegen wollen, maßen sie uns versichert, wie sie gerecht sey und mit gutem Gewissen schwören könne. Als wir nun einsahen, daß dieselbe durch-

aus

aus schwören wollte, so haben wir, um das Beste derer Waisen zu befördern, derselben in Güte die Sache zu vergleichen, zugeredet: auch mit denen Mandatariis der hinterlassenen Waisen dieserhalb Unterredung gepflogen, worauf nicht allein die Wittwe darinn eingewilliget, sondern auch die Mandatarii von Seiten der Waisen, Herr Selig Mendel samt seinem Bruder Hirsch Mendel, und Herr Moses Feißhorn von Düsseldorf solches bekräftiget und dabey versprochen, alles zu erfüllen, was wir in diesem Vergleich sprechen würden; so haben wir Endesunterschiedene Gerichte dahin den Ausspruch gethan, daß der Wittwe 1200 Thal. Preuß. Courrant, von ihrem Ehe pactum solten abgerechnet werden, und haben wir dieselbe hierauf unter Bewilligung der Interessenten, von allem Eyde, und Eydes-Gegefahrde losgelassen, wie nicht weniger von aller Auflage des Bannes, und allen Ansprüchen und andern Anforderungen, wie solche Nahmen haben könnten, es mögen selbige im Protocoll, wo die Ansprüche schon aufgeführt seyn, sich befinden oder nicht: daß also dieselbe von denen Erben ihres Mannes und deren Bevollmächtigten von sämtlichen An- und Zusprüchen vollkommen befreuet und losgezehlet worden ist. Demnach also der Wittwe nach Inhalt ihres Starots und Ehepacti, welches sie in Händen hat, — — Thal. Louisd'or zukommen, so sollen derselben vermöge dieses Vergleichs nunmehr 1200 Thal. Preuß. Courrant davon abgerechnet werden, nebst 2000 Thal. Preuß. Cour. wegen aller übrigen Einwendungen und Ansprüche an dieselbe; ferner 50 Stück Louisd'or, welche

welche die Erben vor dieselbe an Gerichts-Gebühren den Endesunterschiedenen Gerichten bezahlet haben, mithin in Summa Summarum an Louisd'or 3250 Thal., ²¹⁾ wann nun diese Summa von -- Thal. in Louisd'or abgezogen wird, so bleiben folglich nach dessen Abzuge der Wittve annoch zu bezahlen übrig -- Thal. in alten Friedrichsd'or à 5 Thal., und solches haben wir Endesunterschiedene Gerichten, völlig von nun an als ihr richtiges Ehepactum derselben zuerkannt, und ihr zur Sicherheit das sämtliche Vermögen ihres verstorbenen Mannes Herrn Bendix seel. sowohl an beweglichen als unbeweglichen Güthern, Meubles, Schulden und Büchern dergestalt und so lange verhypotheciret, bis dieselbe ihre völlige Bezahlung von -- Thal. in alten Friedrichsd'or à 5 Reichs-Thaler erhalten hat, und was sie auf obbemeldete Summa einweilen abschläg- lich erhält, darüber muß sie quittiren, so bald hingegen dieselbe ihre nur gedachte völlige Bezahlung erhalten, alsdenn soll der Starot ihres Ehepactum sogleich annihiliret, zerrissen und von unsern Gerichten cassiret werden, wie solches alles unter Be- willigung und mittelst Mantelgriffs sämtlicher In- terressenten von unsern rechtmäßigen Gerichten auf die Maasse, wie oben beschrieben, ist ausgespro- chen worden; desgleichen hat auch des verstorbenen Herrn Bendix Sohn, Levi ²²⁾ mit Mantelgriff be-
kräfti-

21) ducentos deduxerunt imperiales arbitri loco collybi,
quia monetam argenteam cum auro commutarunt.

22) frustra adsciverunt arbitri consensum huius filii,
tunc temporis adhuc sub tutela viventis, quae mori-

kräftiget, bestärcket und versprochen, alle obige Punkte zu erfüllen. Nach allen nur möglichen Arten zur Hülfe und gänglicher Vermeidung der Bekennniß, nach jüdischer Observanz, bei Ehescheidung, soll auch dieser Starot auf die weitläufigste Art und als der vollkommenste Starot die Kraft und Wirkung haben, daß er zum Nutzen, Hülfe und Besten der obbemeldeten Wittwe ihr als ein hinlänglicher Beweis seyn soll, ohne alle arge List und Gefährde der Starotten, und soll dieses in vim probationis der Wittwe in Händen bleiben, so unterschrieben in der Stadt Halle am Freytag 17 Tage im ersten Adar 5529.

Abron Moses,
Ober-Rabbiner in Berlin.

Marcus Samuel,
Rabbiner in Halle.

Abraham Levi,
Ober-Rabbiner in Hildesheim.

Simche Hirsch,
Rabbiner in Dessau.

Dem:

bus Iudaeorum hodiernis post annum XVIII, ex consuetudine autem in hac urbe recepta non nisi expleto anno XXI. terminatur v. cap. XIV. §. I. n. II. Natus enim erat vix annos sedecim et sex menses, ut ex eius litteris natalitiis ab antistitibus, non a rabbino simul subscriptis apparet, quas, cum a nostratum diplomatibus natalitiis maxime diversae sint, hic annectere liceat. Wir attestiren hiermit, daß
der

Demnach ich diesen Vergleich von obbemeldeten 4 Rabbinen durchgesehen, so habe ich solchen gleichfalls gebilliget, und bekräftige ich dieses mit denenselben, so geschehen am Freytag 8 Tage im zweyten Adar 5529. in Halberstadt.

Hirsch,
Ober-Land-Rabbiner in Halberstadt.

der Studiosus Levin Bendix am 16ten Tage in unserm Monath Kislaff, welcher der November ist anno 5513, nach Erschaffung der Welt und welches das 1752te Jahr, laut des jüdischen Ritus geböhren, wie solches auf die Binde, welche um die Tora gebunden wird, im Jahr, Monath und Tag sich notiret befindet, und daß solche Ritus durchgängig aller Judenschaft gebräuchlich sind. Halle d. 3ten Dec. 1773. Exhibuit has litteras in praetura Halensi Levin Bendix, quibus demonstraret, explevisse se annum XXI, ideoque, finita tutela, honorum suorum administrationem sibi esse reliquendam.

IV.

Decretum de constituendis tutoribus.

Im Nahmen Gottes.

Die Vormünder sollen seyn 23) Herr Joseph Benjamin, und Herr Marcus Abraham, Herr Ascher Liebmann, und Herr Hirsch Mendel. Herr Ascher Liebmann, und Herr Hirsch Mendel sollen auf das Beste der Waisen genaue Aufsicht haben, insbesondere, daß die Schulden eingetrieben werden, und man die Wittwe befriedigen könne, damit durch deren Alimenta denen Waisen nicht zuviel Schaden zu gefüget werde, und soll denenselben darüber ein Vormünder Statot ertheilet werden. Dessen zu Urkunde und zum Beweis haben wir uns eigenhändig unterschrieben, so geschehen Dienstag Abend den 16ten ersten Adar 5529.

Hirsch,

Land-Rabbiner in Halberstadt.

Ahyron Moses,

Ober-Rabbiner in Berlin.

Marcus Samuel,

Rabbiner in Halle.

Abraham Levi,

Ober-Rabbiner in Hildesheim.

Simche Hirsch,

Ober-Rabbiner in Dessau.

Auch

23) Per privilegium generale Iudaeis ditionis Borussiae datum, rabbino cum antistitibus concessa est facultas

Auch soll die Wittwe, Madame Hanna auf alle mögliche Weise Recht haben, sowohl auf die Eintreibung der Schulden, als auf den Verkauf der übriggebliebenen Sachen, maßen sie vor andern von diesem allen die beste Wissenschaft hat. Sollte einer von denen bestimmten Vormündern die Vormundschaft nicht annehmen wollen, alsdenn soll die hiesige Judenschaft, unter Bewilligung der obbemeldeten übrigen Vormünder, einen andern an dessen Stelle wählen. So bald die Gelder einkommen, und davon die Wittwe sowohl, als die andern von dem Verstorbenen noch restirende Schulden, bezahlet worden sind, so sollen die übrigen Gelder vor die Kinder auß denen drey verschiedenen Ehen nach dem Inhalt unseres Vergleichs, nach deren Vertheilung, an die bestimmten Orte abgeliefert werden, so geschehen an eben demselben Tage.

Ahron Moses.

Abraham Levi.

Simche Hirsch.

tas constituendorum liberis iudaicis tutorum, vid. prolegom. quod tamen sit salva inspectione salvoque moderamine iudicis ordinarii, qui etiam tutores confirmat et rationes ab iis accipit.

INDEX RERVM.

ABSENS

- necessario absens est captivus vel profugus periculi vitae
caussa c. X. §. 1.
quid eius bonis faciendum? ib. §. 2.
voluntarie absentis bona nec sub iudicum nec sub propinquo-
rum curam veniunt. ib. §. 4.
voluntarie absens, quando necessario absentis iura consequa-
tur? ib. §. 4. et not. 5.
absenti adulto curator non praeficitur cap. X. §. 2. nisi in-
ter eius heredes legitimos impubes adfit ib. §. 9. n. 1.
absentem in locis exteris liberos genuisse, non est coniectu-
randum c. V. §. 7.

AES ALIENVM

- e bonis immobilibus praestandum est. Append. II. not. 19.

AGNATIO, AGNATIVS

- conf. *successio ab intestato.*
agnationis iura pater filio adimere non potest. c. IV. §. 2.
n. 2.
agnati testimonium non valet. c. V. §. 2. n. 1.
quomodo familia hereditaria sit inter agnatos et personam ab
uno coheredum tantum pro agnato agnitam? c. V. §. 2.
quid faciendum sit hereditate agnati ab uno heredum tantum
agniti ib. §. 2-4.

ALIENVS AB ECCLESIA ISRAELITICA

- heres est patris sui alieni iure legis c. VIII. §. 1.
alienus patri profelyto non est heres. ib.
alieno filius profelytus heres est ex Talmudicorum constitu-
tione. ib.
cf. *apostata, profelytus fidei christianae.*
alieno ut reddat debitum, Israelites per conscientiam non est
obligatus c. VIII. §. 1. n. 7.

ALIMENTA

filiabus debentur. c. I. §. 1. n. 2.

coheredes in communione universali constituti, quatenus ex
reditibus communibus alimenta capiant? c. XI. §. 1. n. 2.
conf. *vidua, filia.*

ANDROGYNVS

vid. *hermaphroditus.*

APOSTATA AB ECCLESIA ISRAELIS

conf. *profelytus fidei christianae.*

agnatorum suorum heres est. c. VIII. §. 2.

a iudicibus hereditate privari potest. ib. quod tamen in lo-
cis, ubi Iudaei alienae subsunt potestati, vix obtinebit.
ib. n. 2.

bona apostatae quilibet occupare potest. c. VIII. §. 2.

AVVS, AVIA

nepotum ex filia heredes non sunt. c. I. §. 4. n. 2.

BONA FUTVRA

non possunt donari. c. VI. §. 7.

COGNATI

heredes sunt cognatorum per matrem, dummodo mater
ipsa succedere possit, si viveret. c. I. §. 4. n. 1.

heredes non sunt cognatorum per matrem, vbi mater ipsa
heres non foret, si viveret. ib. n. 2. quamvis alii here-
des non adsint. c. I. §. 4.

COHERES

ab uno coheredum tantum agnitus, qualem portionem here-
ditatis accipiat? c. V. §. 2. et 5.

quatenus hereditate agnati, quem pro agnate non agnovit,
arceatur? ib. §. 2-4.

COLLATIO FILIORVM

filius non debet conferre dotem et impensas nuptiales, quas pater in eum erogavit cap. XI. §. 3. n. 3.

filius confert, quæ pater ad redimendum eum e carcere dedit. ib. n. 7.

COLLATERALES

heredes fiunt, per patrem c. I. §. 1. n. 7.

heredes fiunt per matrem, dummodo ipsa succedere possit c. I. §. 4. n. 1.

COMMORIENTES

invicem sibi heredes eisdem habent heredes cap. V. §. 10. n. 1.

de commorientium invicem non heredum successoribus hereditariis diversa dispositio sec. Mischnam et secundum R. Karo. ib. ratio verisimilis huius diversitatis ib.

CURATELA

quo anno finiatur? c. XIV. §. 1. n. 11.

CURATOR

adultis a iudice sponte non constituitur, sed tantum impuberibus et mente captis c. X. §. 2.

constitui potest necessario absentibus, si quidam curator ultro esse velit. ib.

constitui bonis adulti necessario absentis debet, si unus ex heredibus eius legitimis impubes sit. ib. §. 9. n. 1.

impubes non potest esse curator absentis. cap. X. §. 6.

impuberis curator dividere hereditatem sine iudicibus non potest, nisi ad hoc specialiter constitutus. c. XIV. §. 1.

DEBITVM

ut alieno ab ecclesia Israelitica reddat Israelites, per conscientiam non obligatus est. c. VIII. §. 1. n. 7.

DEPO-

DEPOSITARIUS

ad bona apostatae reddenda, quatenus non obligatus sit.
c. VIII. §. 2.

DIVISIO

quae res dividi non possint? c. XIV. §. 1. n. 6.

DIVISIO HEREDITATIS

v. *hereditatis divisio.*

DONATIO

in testamento fieri potest. c. VI. §. 7.

ex die fieri non potest. ib. §. 10. n. 5.

ab hoc die fieri debet. c. VI. §. 7. et Append. I. n. 5.

ab hoc die fit, etiamsi tantum scriptum sit: post mortem
c. VI. §. 7. n. 7.

donatione ab hoc die et post mortem transfertur dominium,
reservato usufructu. c. III. §. 10. n. 7. c. VI. §. 7. n. 8.

per donationem omnes heredes legitimi excludi possunt. c. VII.
§. un.

donationis formulae aequiparantur verba possessionis apprehensionem et partitionem praecipientia. c. VI. §. 8. item verba: accipiat, habeat, ib. n. 1.

donatio non extenditur ad bona, quae post factam donationem acceperunt. c. VI. §. 7.

omnium bonorum, parte eorum non reservata, quando valeat? c. VI. §. 1. n. 6.

reciproca, quomodo facienda? c. VI. §. 10. et n. 5.

DOS

a sponso vel patre sponsi constituenda est sponsae. c. XI. §. 3.
n. 4.

a marito promissa viduae, non datur nisi iuraverit c. III. §. 2.
n. 1.

dos et incrementum dotis ex bonis immobilibus praestanda sunt, iisque deficientibus e mobilibus. Append. II. not. 18.

DUBIVM

non dat actionem sed exceptionem. c. II. §. II. n. 4.
de certo nihil detrahere potest. c. V. §. 7.

EMBRYO

est, qui ante mensem septimum nascitur. c. I. §. 5. n. 1.
non transmittit hereditatem matris ad heredes suos. cap. 1.
§. 5.

EXHEREDATIO

exheredari possunt per testamentum verbis in successione usi-
tatis conceptum filii vel filiae singulae, non omnes, c. VI.
§. 1. at per donationem omnes et singuli cap. VII. §. un.
ad exheredationem accedere institutio heredum debet, cap. VI.
§. 1. n. 4.
liberi, qui sacris christianis se addixerunt, exheredari non
possunt more Iudaico. c. VIII. §. 2. n. 2.

FAMILIAE HERCISCUNDÆ IUDICIUM

v. *hereditas*.

FILIA

quando heres patris sit? c. I. §. 1. n. 2.
arceatur hereditate paterna per neptem e filio. ib. §. 2.
alimenta capit ad pubertatem usque ex bonis paternis cap. I.
§. 1. n. 2. non vero ex bonis maternis ib. §. 4. n. 6.
filiae interdum arcent filios hereditate paterna cap. I. §. 1.
n. 2. c. V. §. 9. n. 4.
filiabus innuptis singulis decima pars bonorum patris debetur.
c. I. §. 1. n. 2. interdum plus debetur. ib.
filiae per syngrapham dimidia filii portio moribus relinqui
solet. ib. et c. VI. §. 7.
conf. *vidua*.

FILIVS

heres est prae filia c. I. §. 1.
cur anteponatur filiae? ib. n. 2.

filius

- filius primogenitus, v. *primogenitus*.
 vulgaris filius, quis sit? c. II. §. 4. n. 3.
 filii transgressione geniti heredes sunt legitimi c. I. §. 6.
 ex ancilla vel peregrina nati pro liberis non habentur. ib.
 nati ex ancilla, quando filiorum iura acquirant? cap. I. §. 6.
 n. 3. et c. IV. §. 6.
 filii status non dependet a nativitate, sed a generatione
 c. VIII. §. 1.
 filius, nono post finitum primum matrimonium mense, et
 septimo post inchoatum secundum natus, neutrius ma-
 riti est heres. c. II. §. 11.
 filius impensas suas nuptiales a patre datas in communem he-
 reditatem non infert. c. XI. §. 3. n. 3.
 filius, quod ad redemptionem suam ex carcere a patre acce-
 pit, infert. ib. et n. 7.

FRATER

- heres est prae sorore c. I. §. 1. et cur anteponatur? ib. n. 2.
 fratres uterini invicem sibi heredes non sunt. ib. §. 4.
 fratrem declarare quis potest hominem tanquam talem non
 cognitum c. IV. §. 1.
 notus ut frater non potest declarari non frater. ib. §. 2.
 fratres in communi convictu constituti, quatenus ex communi
 vestiantur et alimenta capiant? c. XI. §. 1. n. 2.
 fratrum unus, an ex communi patrimonio valide donare pos-
 sit? c. XII. §. 1. in fin.

FRUCTVS

- pendentes maturi censentur ac si decerpti iam sint. c. V.
 §. 3. n. 2.

HERES

- bona defuncti adipiscitur probata agnatione. c. V. §. 1. quam-
 vis non adsint genealogiae. ib.
 probare non habet necesse, propinquiorem non adesse c. IX.
 §. 1.

here-

heredes legitimi omnes et singuli per donationem excludi possunt. c. VII. §. un.
per dispositionem hereditariam quidam heredum legitimorum excludi possunt. c. VI. §. 1.

HEREDITAS

non defertur nisi probata morte possessoris c. IX. §. 2. at praesumptiones urgentissimae sunt instar probationis. ib. §. 4.

HEREDITATIS DIVISIO

corrumpit ob legatum rei immobilis legatario non praestitum c. XIII. §. 2. sustineri tamen potest. ib.
iudicialiter facta impugnari potest ab impubere ob laesionem in sexta parte. c. XIV. §. 1. et n. 4.
in casu absentiae unius ex heredibus, quomodo fieri debeat? ib. §. 2. n. 2.
in hereditatis divisione, an vestimenta filiorum taxentur? c. XIII. §. 1.

HERMAPHRODITVS

heres non est cum filio vero. c. V. §. 7.
heres est cum filiabus. ib. §. 8.
an et quatenus alimenta capiat inter filias? ib. §. 9.

IMPVBES

curator absentis esse nequit. c. X. §. 6.
impuberis absentis immobilibus propinquus non praeficitur, bonorum divisione iam facta. ib. §. 6. 7. 8.
praeficitur propinquus bonis impuberis absentis, si bona diuisa non sint atque ambo in convictu fuerint, vel si bona impuberis hereditaria non sint, ib. §. 7.
in impuberis absentis mobilia propinquus venire potest. ib. §. 8.
impuberes iam decimo tertio anno hereditatem dividere possunt c. XIV. §. 1. quod hodie secus. ib. n. 11.

LÆSIO

infra sextam veri valoris partem licita est. cap. XIV. §. 1. n. 4. ultra

ultra sextam partem efficit, ut contractus rescindi possit a laeso. *ibid.*

in sexta veri valoris parte ius tribuit adultis poscendi, quod deest iusto pretio, impuberibus recedendi a contractu. *ib.*

LEGATVM

ob legatum rei immobilis non praestitum divisio a coheredibus suscepta corrumpitur, sustineri tamen potest. c. XIII §. 2.

legatum annuum ex substantia hereditatis relictum, quomodo praestandum sit? Append. II. not. 14. et cuius commodo cesset post mortem legatarii. *ib.* not. 15.

LEVIR

fratrem ducere et hereditatem fratris adipisci potest ex testimonio de morte fratris illegitimo. c. IX. §. 3.

LEVIRATVS IVS

huic iuri hodie sponsi fratres in antecessum renunciunt. c. IX. §. 3. n. 3.

LIBERI

donum matri et liberis eius datum ad liberos utriusque sexus pertinet. c. VI. §. 7.
conf. *filius, filia.*

MAMZER

quis sit? c. I. §. 6. n. 2.

si primogenitus sit, duplicem portionem capit. cap. II. §. 10.

MARITVS

heres est uxoris primus in bonis, quae in uxoris potestate fuerunt quovis matrimonii tempore. c. I. §. 4. n. 3. nisi per pacta dotalia aliter dispositum sit. *ib.*

heres est uxoris apostatae et loco eius. c. VIII. §. 2. quod limitatur. *ib.* n. 11.

MATER

matris testimonium de primogenito valet per septem a partu dies. c. II. §. 12.

inater

mater neque filiorum neque filiarum heres est. c. I. §. 4.
 quatenus liberi matris heredes fiant? c. I. §. 4. n. 3.
 per matrem praemortuam liberi atque eorum posterii here-
 des cognatorum fiunt, dummodo mater ipsa heres foret,
 si viveret. c. I. §. 4. n. 1.
 liberi praemortui non transmittunt hereditatem matris in
 agnatos. ib. §. 5.

MELIORATIO

quatenus primogenitus ex ea duplicem portionem capiat?
 c. III. §. 6.
 in bonis hereditariis indivisis fratrum in communi convictu
 degentium, quatenus ad omnes pertineat, quatenus com-
 modo meliorationem fuscipientis cedat? c. XII. §. 1.
 in bonis hereditariis indivisis fratrum in communi convictu
 non degentium ad omnes pertinet, atque fuscipiens ope-
 rae mercedem interdum non accipit. ib. §. 1. n. 15. et
 §. 3. interdum accipit. §. 3. n. 5.

MVTVS

quomodo valide quid declarare possit? c. II. §. 14.

MVTVVM

quatenus ex pecunia mutuum data primogenitus duplicem
 portionem capiat? c. III. §. 7.

NVPTIÆ SECVNDÆ

uxor alii viro nubere nequit, nisi edocta, priorem mari-
 tum mortuum esse. c. IX. §. 2. interim qualicunque te-
 stimonia admittuntur. ib. n. 1. non autem praesumptiones
 etiam si urgentes sint. ib. §. 4.
 uxori ex proprio de morte mariti testimonio permittitur alii
 viro nubere, si coniugium fuit pacificum. ib. §. 2. n. 1.

PATER

heres filii non est, nisi ex sancitis Rabbinorum. c. I. §. 1. n. 6.
 hominem nobis ignotum potest declarare filium, c. IV. §. 1.
 homi-

hominem, quem pro seruo habuimus, potest declarare filium ib. §. 3.

filium ex ancilla natum, quatenus filium legitimum declarare possit? ib. §. 6.

filium potest declarare non filium, ut eum priuet iuribus successionis, non autem agnationis. cap. IV. §. 1.

filium semel agnitum, aut ex Israelitide natum non potest declarare seruum. ib. §. 3. et 4.

filium defunctum non potest declarare non filium ib. §. 2.

patris testimonium de primogenito valet omni tempore. c. II. §. 12.

per patrem succedere, quid sit? c. I. §. 1. n. 7.

PATRIMONIUM

amplum et exiguum, quid sit? c. V. §. 9. n. 1. et 4.

PECVNIA

interdum sumitur pro bonis quibusvis. c. I. §. 6. n. 4. interdum pro bonis mobilibus c. X. §. 8. n. 1.

PRIMOGENITVS, PRIMOGENITVRÆ IVS

primogeniturae ius duplici sensu sumitur. c. II. §. 1. not. 1.

primogenitus verus est, qui patri primus filius existit et natus est ex persona, quae duci potuit uxor. c. II. §. 8. not. 1.

primogenitus est post patris mortem natus, dummodo frons eius apparuerit vivente patre. cap. II. §. 3.

primogenitus non est posthumus. cap. II. §. 3. nec partus maturus, qui mortuus in lucem venit. ib. §. 6; neque ille

qui tumtum natus est. ib. §. 4; neque ex ancilla aut gentili natus. ib. §. 9; neque ex femina, quae duci non potuit uxor. ib. §. 10: ideoque post huiusmodi partum natus pro primogenito reputatur. ibid. et in nott. adh. §. §.

primogenitus dubius est, qui ex latere excisus, cap. II. §. 7; item, quem uxor binuba nono, post finitum prius matrimonium et septimo, post secundas nuptias, mense peperit.

ib. §. 11. ideoque filius post huiusmodi dubios primogenitos natus, primogeniti portionem non accipit. ibid.

primo-

- primogenitus ob commutationem dubius, quatenus primogeniturae portionem capiat? cap. II. §. 11.
 filius, qui est mamzer, primogenitus esse potest ib. §. 10.
 testimonium obstetricis, matris et patris, an quis sit primogenitus, quatenus valeat? cap. II. §. 12.
 primogenitus ex bonis matris portionem duplicem non accipit. c. III. §. 1.
 primogenito competit duplex portio bonorum, quae apud patrem tempore mortis reperiuntur. ib. §. 3.
 primogeniturae portio, quatenus ex meliorationibus competat? cap. III. §. 6. quatenus ex pecunia mutuam data? ib. §. 7. quatenus ex mercede non soluta? ib. §. 5. n. 1.
 ex bonis, quae post mortem patris accefferunt, portio duplex primogenito non competit. cap. III. §. 3.
 portio primogeniturae debita, praemortuo primogenito, heredibus eius competit. c. II. §. 15. et quidem omnibus pro rata. ib. n. 1.
 primogenitus portionem primogeniti vendere potest. c. III. §. 8.
 primogenitus portioni primogeniturae debitaе renunciare potest expresse. cap. III. §. 10. et tacite ib. §. 8. et 9.
 portio primogeniturae debita, quatenus per testamentum patris auferri vel minui possit? c. VI. §. 4-7. et §. 10. n. 10.

PROSELYTVS RELIGIONIS ISRAELITICÆ

- patris alieni ab ecclesia Israelitica heres non est, nisi ex Talmudicorum constitutione. c. VIII. §. 1.
 alii proselyto non est heres. ib.
 proselyto heres non est filius alienus ab ecclesia Israelitica. ib.
 vid. tamen n. 4.

PROSELYTVS FIDEI CHRISTIANÆ

- non obstrictus est secundum LL. Iudaicas vivere, sed utitur iure communi, cap. VIII. §. 2. n. 2.
 proselyti fidei christianae iura respectu patris iudaei. ib.
 proselyto fidei christianae an iudaeus heres sit? ib. §. 1. n. 5.

SCHOSCH-

SCHOSCHBINUTH

quale fit pactum? c. XI. §. 4. n. 1.

SCRIPTA SACRA

dividi non possunt, quamvis omnes, quorum interest, consentiant. c. XIV. §. 1. n. 9.

SERVVS

femel declaratus quatenus postea filius declarari possit?
c. IV. §. 3. et 4.

fervo non licet quemdam patrem aut quamdam matrem appellare ib. §. 5. nisi fit servus optimatis ib.

SOROR

postponitur fratri in successione ab intestato c. I. §. 1. n. 2.

SVSTITVTIO FIDEICOMMISSARIA

romana non valet Append. I. not. 5.

quomodo facienda fit? *ibid.*

SVCCESIO AB INTESTATO

utrum in dubio secundum ius civile an secundum leges mosaicas fiat? Prolegom. pag. xx.

in terris Borussicis fit secundum LL. Mosaicas. *ibid.* p. xiv.

in bona agnatorum secundum rabbinos cap. I. §. 1. secundum sacrum codicem ib. n. 1.

fili cap. I. §. 1. etiam transgressione geniti ib. §. 6.

filiæ non existentibus filiis c. I. §. 1. n. 2.

neptis ex filio c. I. §. 2. et 3.

nepotum et abnepotum in stirpes fit cap. I. §. 3. n. 1.

patris et adscendentium c. I. §. 1. not. 6.

collateralium in stirpes ib. §. 3. n. 1.

collateralium exemplum cap. I. §. 6. n. 5.

descendentes et collaterales non nisi per patrem heredes fiunt cap. I. §. 1. n. 5. et 7.

cognatorum vid. *cognati.*

L

liberi

liberi quatenus matris maritatae heredes fiant? c. I. §. 4.
 n. 3.
 matris in bona liberorum nulla est successio c. I. §. 4.
 alieni, apostatae, profelyti vid. sub *alienus*, *apostata*,
profelytus.

TESTAMENTVM

scriptum non valet, nisi traditio solennis accesserit. c. VI.
 §. I. n. I.
 per testamentum scriptum donari tantum possunt bona
 praesentia non futura c. VI. §. 7. et §. 10. n. 10.
 nuncupativum sanus facere nequit, sed tantum ægrotus,
 moribundus cap. VI. §. I. n. I.
 nuncupativum coram duobus testibus fit et mortuo testatore
 in scripturam redigitur. ib.
 per nuncupativum bona dari possunt tempore mortis exi-
 stentia c. VI. §. 10. n. 10.
 in utroque testamento adhiberi possunt verba, quae vel
 successionem hereditariam indicant, vel in donatione usitata
 sunt. c. VI. §. 7. et §. 10. n. 10. vel utraque verba. ib.
 §. I. n. 2. et §. 7.
 testamento verbis in successione usitatis concepto non nisi
 inter heredes disponi potest, iisque hereditas penitus au-
 ferri nequit c. VI. §. I. augeri tamen atque minui cu-
 iusdam portio potest ib. immo excludi possunt quidam
 heredes ib.
 testamento verbis in donatione usitatis concepto heredes le-
 gitimi penitus excludi et personae extraneæ institui pos-
 sunt c. VI. §. 7.
 iure Ebraeorum pro parte testatus pro parte intestatus dece-
 dere quis potest. Append. II. n. 15.

TESTIS

unicus non sufficit. c. IX. §. I.
 testes habiles quinam sint? c. IX. §. 2. n. I.
 inhabiles testes, de morte mariti deponentes admittuntur
 ad effectum, ut uxor alii viro nubere possit. ib.

TVM

TVM TVM

quis fit? c. II. §. 4. n. 2.
 quatenus heres patris fit? c. V. §. 7. et 8.
 tumtum postea masculus inventus primogeniti portionem
 non accipit nec minuit c. II. §. 4.

TVTELA

finitur hodie post annum expletum XVIII. cap. XIV. §. 1.
 n. 11. in terris Borussiae expleto anno XXI. ib. & Ap-
 pend. III. not. 22.

TVTORES

in terris Borussiae constituuntur a rabbino et antistitibus,
 confirmantur a iudice ordinario. Append. IV. n. 23.

VESTIMENTA

coheredes in communiōe universali constituti, quatenus ex
 rebus communibus vestimenta capiant? c. XI. §. 1.
 n. 2. et §. 2.
 vestimenta coheredum, an et quatenus taxentur c. XIII. §. 1.
 vestes uxoriae dierum festorum et sabbathi taxantur. ib.

VIDVA

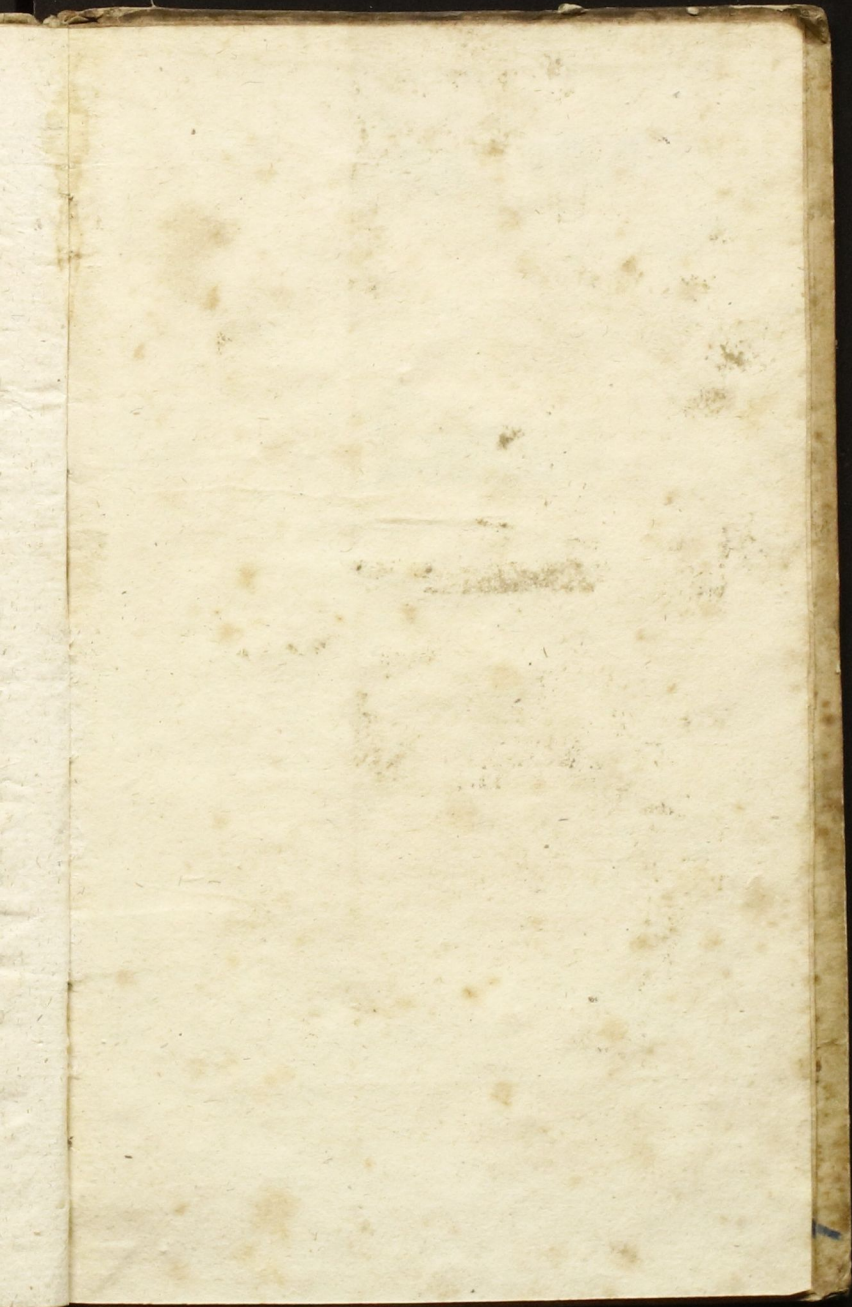
dotem a marito promissam atque accessionem dotalem non
 accipit, nisi iuraverit c. III. §. 2. n. 1.
 propria bona recipit absque iureiurando ib. n. 2.
 alimenta capit ex defuncti patrimonio, Append. II. not. 11.
 et quamdiu capiat? ib.
 aliter prae filiabus, si patrimonium sit exiguum? ib.
 viduae vestimenta e dotis aestimatione deducenda sunt, Ap-
 pend. I. n. 7.
cf. levir, nuptiae secunda.

VSVSERVCTVS

ex die donari potest. c. VI. §. 10. n. 5.
 per donationem ab hoc die et post mortem usufructus reser-
 vatur, c. VI. §. 7. n. 8. & Append. I. not. 5.

EMENDANDA.

- Prol. p. xiv. lin. 2. antistibus *legatur* antistitibus
 p. 8. lin. 17. ut *deleatur*.
 p. 9. lin. 1. eum *legat. cum*
 p. 10. §. 6. n. 1. l. 10. not. 3. *leg. not. 2.*
 p. 17. lin. 4. vid. *leg. ibid.*
 p. 20. not. 2. l. 6. esse *leg. est*
 p. 32. n. 4. l. 1. *post primogenituræ addatur* vel plane non, vel
 p. 49. n. 5. l. 6. m. 1. *leg. m. 2. ibique RABE.*
 p. 52. n. 1. l. 1. *post patris addatur* seu immediate patri succedentium
 — n. 5. l. 4. not. 2. *leg. not. 1.*
 p. 55. n. 5. l. 1. *post sequentem addatur 7.*
 — — l. 2. *pettinet leg. pertinet*
 p. 63. n. 8. l. 4. vel *deleatur.*
 p. 67. n. 10. l. 23. temporis *leg. mortis*
 p. 76. lin. 21. §. 2. *leg. §. 3.*
 p. 92. n. 1. l. 11. not. 3. *leg. not. 4.*
 p. 93. n. 6. l. 6. not. 2. *leg. not. 3.*
 p. 94. n. 1. l. 1. ad *deleatur.*

Ha 4501.

8vo

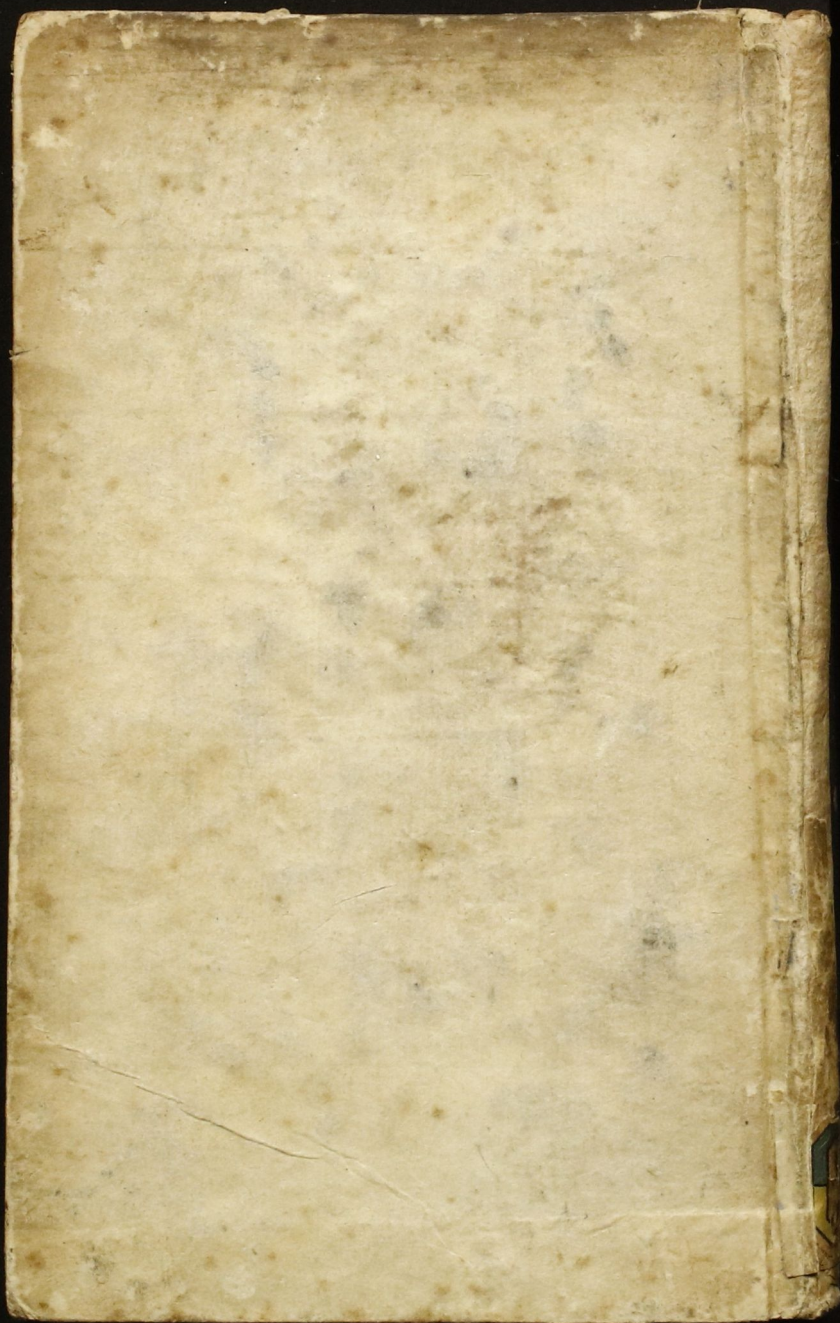
ULB Halle 3
004 357 728

1718

1718

SENTENTIAE RABBINORVM
DE
SVCCESIONE
A B I N T E S T A T O
E T
TESTAMENTARIA
COLLECTAE

R. IOSEPH KARO
INTER CETERA IVRIS EBRAICI CAPITA
IN LIBRO SCHVLCHAN ARVCH DICTO

PER
R. MOSEN ISERLES
EMENDATO ATQVE SVPPLETO.

IN LINGVAM LATINAM VERTIT
ET PASSIM ILLVSTRAVIT
CHRISTIAN GOTTLOB MEYER SS. TH. STVD.

EDI CVRAVIT ATQVE ADDITIONES ADIECIT
GOTTLIEB HENRICVS STVCK
POTENT. BORVSS. REG. A COMMISSIONIBVS
ET QVAESTOR AERARII HALENSIS.

CVM PRAEFATIONE
DANIELIS NETTELBLADT.

HALAE MAGDEBVRGICAE
APVD IOANNEM CHRISTIANVM HENDEL
C1D13CCLXXV.